

SCRIPTIE BIJTINCIDENTEN

Bijtincidenten van hond op mens in Noord-Brabant

15 JANUARI 2018

4DGB

Marinka de Wit

Scriptie bijtincidenten

Bijtincidenten van hond op mens in Noord-Brabant

Marinka de Wit

Diergezondheid en Management

Dier- en veehouderij

Mierlo

15-01-2018

Irma Schouwenaars

Aeres Hogeschool

Dronten

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Het voorliggende onderzoeksrapport dat is opgesteld in zes maanden, betreft een schatting naar het aantal bijtincidenten in Noord-Brabant met daarbij de invloedbare factoren. Dit rapport is geschreven in het kader van de opleiding Diergezondheid & Management van Aeres Hogeschool en naar aanleiding van gewenst onderzoek door de Koninklijke Hondenbescherming.

Het onderzoeksrapport is bedoeld voor de gemeentes en instanties van Noord-Brabant.

Graag wil ik de docente Irma Schouwenaars bedanken voor het begeleiden gedurende het schrijven van het vooronderzoek van mijn scriptie. Daarnaast wil ik de mensen bedanken welke de enquête hebben ingevuld en verspreid. En tenslotte gaat mijn dank uit aan de dierenwinkels, hondenscholen, dierenpensions, asielen, dierenartsenpraktijken, politie en gemeentes van Noord-Brabant die tijd hebben vrijgemaakt voor mij en geholpen bij het verder verspreiden van de enquête.

Samenvatting

Jaarlijks blijken 150.000 bijtincidenten door honden te worden veroorzaakt. De Pitbull Terriër was de aanleiding voor het invoeren van de wetgeving Regeling Agressieve Dieren (RAD) in de periode van 1993-2008. De RAD was bedoeld om de Pitbull Terriër te laten uitsterven en het aantal bijtincidenten terug te dringen. De Koninklijke Hondenbescherming veronderstelt dat sinds de afschaffing van de RAD een toename is in het aantal bijtincidenten, hier is echter geen bewijs van. Om dit te onderzoeken is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: 'Welke factoren beïnvloeden het aantal en de ernst van de bijtincidenten welke gebeuren van hond op mens in de provincie Noord-Brabant en is dit aantal gedaald of gestegen in de periode van 2008 tot en met 2017 ten opzichte van de periode van het pitbullverbod (1993-2008)?'.

Voor dit onderzoek is door middel van een enquêtegegevens verzameld van 377 inwoners van Noord-Brabant. Daarnaast is contact opgenomen met verschillende instanties, voor het inventariseren van bekenden bijtincidenten. De enquête bestond uit een algemeen deel en een deel C-BARQ (4 factoren). Deze gegevens zijn statistisch geanalyseerd met de Chi kwadraat, regressieanalyse en de One-Way Anova.

Uit deze online steekproef bleek het aantal bijtincidenten in de periode 2008-2017 gestegen ten opzichte van 1993-2008. De honden welke in dit onderzoek de meeste bijtincidenten veroorzaakten waren Herders, beschikten over een leeftijd van vijf jaar of waren reu. Factoren als het geslacht, de leeftijd en of de hond vast of los was tijdens het incident, spelen een significante rol bij bijtincidenten. Daarnaast spelen twee van de vier C-BARQ gedragsfactoren een significante rol voor het veroorzaken van een bijtincident. De slachtoffers van de bijtincidenten waren hoofdzakelijk volwassenen, waarbij de honden een verwonding van lichte ernst veroorzaakten.

Vervolgonderzoek is noodzakelijk, om het aantal bijtincidenten beter vast te stellen en gerichtere maatregelen te kunnen nemen, aangezien het een niet representatieve schatting betreft. Gekeken naar dit onderzoek zou een aanlijngedrag in het vervolg bijtincidenten kunnen voorkomen, aangezien de meeste incidenten gebeurden wanneer honden losliepen op gemeentelijk terrein. Daarnaast een voorlichting of cursus over hondengedrag en het verplichten van een gedragscursus voor risicovolle honden, zou het aantal incidenten kunnen verminderen. Verder zou een voorlichting voor volwassenen over hondengedrag, lichaamstaal en het scheiden van vechtenden honden, in de toekomst bijtincidenten kunnen voorkomen. Momenteel ligt de focus op 'vecht' honden, daarbij zou tevens gelet kunnen worden op Herders, aangezien volgens dit onderzoek zij de meeste bijtincidenten veroorzaakten.

Summary

Yearly 150,000 bite incidents are caused by dogs. The Pitbull Terrier was the motivation to introduce the legislation Regeling Agressieve Dieren (RAD) in the period 1993-2008. The RAD wanted to reduce the amount of Pitbull Terriers and so the number of bite incidents. The Koninklijke Hondenbescherming assumes that there is an increase in bite incidents since the abolition of the RAD, however there is no evidence. To investigate this assumption, the following research question was formulated: 'Which factors affect the number and severity of the bite incidents of dog to man in the province of Noord-Brabant and have decreased or increased in the period from 2008 till 2017 compared to the period of the RAD (1993-2008)?'

For this research, a survey has been used to collect data from 377 inhabitants of Noord-Brabant. In addition, various authorities have been contacted for the inventory of already known bite incidents. The survey consisted of a general part and a part of the C-BARQ (4 factors). The obtained data was statistically analyzed with the Chi square, regression analysis and the One-Way Anova.

From this online sample, it appeared to be that the number of biting incidents was increased in the period 2008-2017 compared to 1993-2008. The dogs which caused the most incidents in this study were Shepherds, dogs with an age of five years or male. Factors such as gender, age and whether the dog was loose or lined up during the incident, had a significant proven influence on bite incidents. In addition, two of the four behavioural factors of the C-BARQ plays a significant role during a bite incident. The victims of the bite incidents were mainly adults, were dogs caused an injury of mild severity.

Further research is necessary to determine the exact number of bite incidents and to take more suitable measures, since it is a non-representative estimation. Taking this study into account, a leash command could prevent future incidents, since most incidents happened when dogs were loose on community grounds. In addition, informing people or giving a course on dog behaviour and mandator a behaviour course for high-risk dogs, could reduce the number of bite incidents. Furthermore, informing adults about dog behaviour, body language and how to separate fighting dogs, could prevent bite incidents in the future. Currently, the focus lies on "fighting" dogs, while also the Shepherd should be monitored, since according to this study they caused the most bite incidents.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Summary	5
Hoofdstuk 1: Inleiding	8
1.1 Brede kader	8
1.2 Theoretische kader	8
1.3 Onderzoeksvraag en deelvragen	11
1.4 Doel van het onderzoek	11
Hoofdstuk 2: Materiaal & Methode.....	12
2.1 Opzet	12
2.2 Populatie	12
2.3 Methode	13
2.4 Statistiek.....	14
Hoofdstuk 3: Resultaten	15
3.1 Algemeen	15
3.2 Bijtincidenten	18
3.3 Invloed hebbende factoren met betrekking tot de hond	19
3.4 Invloed hebbende factoren met betrekking tot de C-BARQ-gedragingen van de hond	23
3.5 Verwonding en slachtoffer.....	24
3.6 Statistische analyse	26
Hoofdstuk 4: Discussie	29
Hoofdstuk 5: Conclusie en aanbevelingen.....	33
Bibliografie	36
Bijlage I: Omschrijving type pitbull terriër	39
Bijlage II: Berekening populatie	41
Bijlage III: Vragenlijst.....	42
Bijlage IV: Email.....	48
Bijlage V: C-BARQ Scoring Methode	49
Bijlage VI: Email berichten van instanties, gemeentes & politie	50
VI.I: Koninklijke honden bescherming en Universiteit Utrecht	50
VI.II: Gemeentes Noord-Brabant	50
VI.III: Politie	59
Bijlage VII: Gegevens respondenten	63
Bijlage VIII: Aantal bijtincidenten per plaats en periode	73
Bijlage IX: Hondenrassen welke gebeten hebben.....	76
Bijlage X: Aantal ras honden inschrijvingen	78

Bijlage XI: Gedragingen C-BARQ	79
Bijlage XII: Statistische toetsen	83
Bijlage XIII; Checklist schriftelijk rapporteren	87

Inhoudsopgave tabellen

TABEL 1 TOP TIEN HONDEN VOOR HET VEROORZAKEN VAN BIJINCIDENTEN	19
TABEL 2 HET AANTAL VEROORZAAKTE BIJINCIDENTEN PER FCI ERKENDE RASGROEP	19
TABEL 3 LEGENDA SCORE C-BARQ-GEDRAG ONDERDELEN	23
TABEL 4 C-BARQ-GEDRAG ONDERDELEN VAN ALLE HONDEN OPGESPLITST IN GEBETEN EN NIET GEBETEN	23
TABEL 5 ALGEMENE GEGEVENS VAN DE RESPONDENT, OF HIJ/ZIJ IS GEBETEN EN OF DIT BINNEN OF BUITEN BRABANT PLAATS VOND	63
TABEL 6 HET AANTAL BIJINCIDENTEN PER PLAATS PER PERIODE	73
TABEL 7 HET AANTAL HONDEN DIE PER RAS HEEFT GEBETEN	76
TABEL 8 AANTAL HONDEN INSCHRIJVINGEN BIJ DE NHSB PER RAS PER JAAR	78
TABEL 9 AANTAL HONDEN INSCHRIJVINGEN BIJ DE NHSB PER RAS IN TOTAAL IN DE PERIODE 2006-2017 (SEPTEMBER)	78
TABEL 10 DE VIER C-BARQ GEDRAGINGEN VAN DE HONDEN WELKE GEBETEN HEBBEN	79
TABEL 11 DE VIER C-BARQ GEDRAGINGEN VAN HONDEN WELKE NIET GEBETEN HEBBEN	80
TABEL 12 KRUISTABEL MET FACTOREN WEL OF NIET GEBETEN EN RASGROEP	83
TABEL 13 CHI KWADRAAT MET CRAMER'S V WAARDE HOND WEL OF NIET GEBETEN EN RASGROEP	83
TABEL 14 KRUISTABEL MET FACTOREN WEL OF NIET GEBETEN EN GESLACHT HOND	83
TABEL 15 CHI KWADRAAT MET CRAMER'S V WAARDE HOND WEL OF NIET GEBETEN EN GESLACHT HOND	83
TABEL 16 KRUISTABEL MET FACTOREN RASGROEP EN GESLACHT VAN DE HOND	84
TABEL 17 CHI KWADRAAT EN CRAMER'S V WAARDE RASGROEPS EN GESLACHT VAN DE HOND	84
TABEL 18 KRUISTABEL MET FACTOREN RASGROEP EN LOS OF VAST OP MOMENT VAN BIJTEN	84
TABEL 19 CHI KWADRAAT EN CRAMER'S V WAARDE RASGROEP EN LOS OF VAST OP MOMENT VAN BIJTEN	85
TABEL 20 KRUISTABEL MET FACTOREN GESLACHT EN LOS OF VAST OP MOMENT VAN BIJTEN	85
TABEL 21 CHI KWADRAAT EN CRAMER'S V WAARDE GESLACHT EN LOS OF VAST OP MOMENT VAN BIJTEN	85
TABEL 22 KRUISTABEL MET FACTOREN LOS OF VAST OP MOMENT VAN BIJTEN EN DE ERNST VAN DE VEROORZAAKTE VERWONDING	85
TABEL 23 CHI KWADRAAT EN CRAMER'S V WAARDE LOS OF VAST OP MOMENT VAN BIJTEN EN DE ERNST VAN DE VEROORZAAKTE VERWONDING	85
TABEL 24 KRUISTABEL MET FACTOREN RASGROEP EN DE ERNST VAN DE VEROORZAAKTE VERWONDING	86
TABEL 25 CHI KWADRAAT EN CRAMER'S V WAARDE RASGROEP EN DE ERNST VAN DE VEROORZAAKTE VERWONDING	86
TABEL 26 KRUISTABEL MET FACTOREN GESLACHT EN DE ERNST VAN DE VEROORZAAKTE VERWONDING	86
TABEL 27 CHI KWADRAAT EN CRAMER'S V WAARDE GESLACHT EN DE ERNST VAN DE VEROORZAAKTE VERWONDING	86

Inhoudsopgave figuren

FIGUUR 1 TOP TIEN PLAATSEN WAAR BIJINCIDENTEN HEBBEN PLAATSGEVONDEN	16
FIGUUR 2 HET TERREIN WAAR HET INCIDENT PLAATS VOND	17
FIGUUR 3 DE AANLEIDING, VOLGENS RESPONDENTEN, VAN HET BIJINCIDENT	17
FIGUUR 4 HET AANTAL BIJINCIDENTEN PER PERIODE VAN HOND OP MENS	18
FIGUUR 5 HET GESLACHT VAN DE HOND WELKE GEBETEN HEEFT	20
FIGUUR 6 DE LEEFTIJD VAN DE GEBETEN HONDEN	20
FIGUUR 7 DE AFKOMST VAN DE HONDEN DIE HEBBEN GEBETEN	21
FIGUUR 8 DE GEZAGVOERDER VAN DE GEBETEN HOND OP HET MOMENT VAN BIJTEN	21
FIGUUR 9 HET AANTAL HONDEN DIE ZIJN INGESCHREVEN BIJ DE NEDERLANDSE HONDEN STAMBOEK (NHSB)	22
FIGUUR 10 HET SLACHTOFFER VAN HET BIJINCIDENT	25
FIGUUR 11 DE VEROORZAAKTE VERWONDING VAN HET BIJINCIDENT	25
FIGUUR 12 REGRESSIEANALYSE VAN DE LEEFTIJD VAN DE GEBETEN HONDEN	27
FIGUUR 13 PITBULL KARAKTERISTIEKEN (OVERHEID, 2008)	40
FIGUUR 14 HET AANTAL RESPONDENTEN DAT IS GEBETEN OF NIET GEBETEN DOOR EEN HOND	63
FIGUUR 15 HET AANTAL BIJINCIDENTEN WELKE ZIJN GEBEURD PER PERIODE EN OMGEVING	63
FIGUUR 16 TOP TIEN PLAATSEN WAAR BIJINCIDENTEN HEBBEN PLAATSGEVONDEN.	75

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Brede kader

De meest recente cijfers van het aantal honden in Nederland zijn afkomstig uit het rapport 'Feiten en Cijfers van de Gezelschapsdierensector' en betreffen cijfers uit het jaar 2014. De HAS Hogeschool en Universiteit Utrecht vragen elk jaar aan 7.500 huishoudens naar het bezit van honden (HAS Hogeschool & Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht, 2015). In het jaar 2014 werden 1,5 miljoen honden in Nederland gehouden. Deze honden worden volgens het rapport 'Feiten en Cijfers van de Gezelschapsdierensector' gehouden bij één op de vijf huishoudens van het totaal aantal Nederlandse huishoudens. Van al deze honden die in Nederland gehouden worden, heeft één soort een zeer slecht imago gekregen. Men ziet de pitbull hond als agressief en een van de gevaarlijkste honden. Regelmatig wordt er negatief over de pitbull gesproken, zoals aanvallen die veroorzaakt zijn door deze soort honden (Riepema, 2016; van Straten, 2016).

In Nederland is de pitbull terriër geen erkend ras. Honden die voldoen aan de karakteristieken of uiterlijke kenmerken van de Regeling Agressieve Dieren 2008 (RAD), ook wel pitbullverbod genoemd, ziet men als een pitbull terriër, zie hiervoor *bijlage I*. Nadat drie kinderen in een korte periode door deze soort hond zijn gebeten, werd de RAD in het jaar 1993 ingevoerd. De regelgeving hield in dat men in Nederland geen pitbull terriërs mocht houden en fokken. De RAD was ingevoerd om de pitbull terriër te laten uitsterven, zodat het aantal ernstige bijtincidenten teruggedrongen kon worden (Cornelissen & Hopster, 2008). Vijftien jaar lang was de RAD van kracht, totdat deze regeling in het jaar 2008 kwam te vervallen. Volgens een commissie van wijzen zou het aantal bijtincidenten sinds de invoering van de regeling niet zijn verminderd. De commissie stelt echter wel vast dat, pitbull honden het meest bij bijtincidenten zijn betrokken (NRC, 2008; Nu.nl, 2008; De Trouw, 2008). Het bijtincidenten onderzoek dat uitgevoerd zal gaan worden, zal als relevant ervaren worden, aangezien de commissie zijn veronderstelling van het aantal bijtincidenten wil laten toetsen. Het onderzoek naar de bijtincidenten van honden zal, iedereen die daarbij enigszins baat bij heeft, als doelgroep hebben. Dit zullen mensen of instanties zijn, zoals de bevolking van Nederland, de Hondenbescherming, de overheid en dergelijke. Zodat de doelgroep bekend is met de cijfers en de ernst van het probleem bekeken en eventueel aangepakt kan worden.

1.2 Theoretische kader

De Koninklijke Hondenbescherming heeft de indruk dat er een toename is in het aantal bijtincidenten. De organisatie heeft echter geen bewijs hiervoor, aangezien er geen harde cijfers bekend zijn (Colijn & Lengton, 2016). Er zijn bijvoorbeeld per provincie via het internet geen cijfers van het aantal bijtincidenten te vinden. Volgens de organisatie houden sommige gemeenten wel cijfers bij van het aantal jaarlijkse bijtincidenten. De gemeentes Zwolle en Apeldoorn bijvoorbeeld, melden dat de jaarcijfers van het aantal bijtende honden daar sinds de afschaffing van de RAD is gestegen. Het aantal landelijke hondenbeten welke dodelijk zijn, worden wel al door het CBS geïventariseerd. Hieruit blijkt dat dit soort incidenten nul tot twee keer per jaar voorkomt (ANP, 2016).

Uit de onderzoeksperiode van 1982 tot en met 2006 is bekend dat er jaarlijks in Nederland ongeveer 150.000 mensen gebeten worden door een hond (Cornelissen & Hopster, 2008). Van deze bijtincidenten blijkt dat kinderen hierbij vaker betrokken zijn dan volwassenen. De verwondingen die kinderen hierbij oplopen zijn beten in het gezicht en bij volwassenen is dit vaker in benen en/of armen. Het merendeel van de dodelijke incidenten vond plaats in eigen huis door de eigen hond. Daarnaast blijkt dat ongeveer de helft van het aantal bijtincidenten met kinderen gebeurt bij afwezigheid van een volwassene. Verder lijkt twee derde van de bijtincidenten, bewust of onbewust, uitgelokt zijn. Dit kan komen doordat hoofdzakelijk kinderen hondengedrag niet goed kunnen

interpreteren, waardoor miscommunicatie kan leiden tot gevaarlijke situaties. 30% van de bijtincidenten die buitenshuis plaats vinden, wordt veroorzaakt door vreemde honden. Bij deze situatie zijn vaker volwassenen betrokken dan kinderen. Het blijkt dat de personen die buiten hun thuissituatie betrokken raken bij een bijtincident de waarschuwingssignalen van een hond niet goed genoeg herkennen (Cornelissen & Hopster, 2008).

Een aantal factoren kunnen de oorzaak zijn van bijtincidenten. Voorbeelden van deze factoren zijn:

- De pup is niet tot slecht gesocialiseerd
- De hond is mogelijk ziek
- De hond kan het natuurlijk gedrag niet uiten waarvoor deze is gefokt (bijvoorbeeld een jachthond)
- Het agressieve gedrag van de hond is mogelijk genetisch bepaald (Coopman, et al., 2001).
- De hond ziet men als een bedreiging
- De hond kan onzeker zijn
- Een vreemd persoon betreedt het territorium van de hond
- De hond heeft al eerder een slechte ervaring gehad (ANP, 2016).

Dit kunnen aanleidingen zijn dat de hond andere uitlaatkleppen zoekt, zoals agressief gedrag.

Verder laat onderzoek zien dat niet alleen de bovengenoemde factoren een rol kunnen spelen bij probleemgedrag. Gedragingen zoals angst, training/opvoeding en gehoorzaamheid, verlatingsangst of dominantie; bezitsdrang over de eigenaar of objecten, kunnen hier tevens aan bijdragen welke zich kunnen uiten tot agressief gedrag (Borchelt, 1983; van der Borg, et al., 1991). Daarnaast bleek uit het onderzoek dat bij reuen meer agressie problemen optraden dan bij teven, waarbij een van de grootste problemen dominantie was. Verder blijkt dat kruisingen minder dominante agressie vertonen dan raszuivere honden (Borchelt, 1983; Line & Voith, 1986). Honden met een gemiddelde leeftijd van 3.4 jaar zorgen voor de meeste probleem gedragingen, welke kan bijdragen aan agressief gedrag (Wright & Nesselrote, 1987). Tevens blijkt uit onderzoek met honden die afkomstig zijn uit een asiel, dat 40.9% van de totaal zevenzestig honden na plaatsing nog agressief gedrag vertoonden. Deze gedragingen hadden betrekking op vooruitschieten naar andere honden of mensen, grommen, happen en/of bijten (Christensen, et al., 2007). Daarnaast blijkt dat honden die als puppy gekocht zijn bij een niet-commerciële fokker, significant minder agressie vertonen naar familieleden en onbekende mensen, dan puppy's die zijn verkregen via een commerciële fokker (McMillan, et al., 2013). Verder kan de gezagvoerder van de hond tevens invloed hebben op de hond, dit kan komen zoals al eerder vermeld werd, dat kinderen en mensen honden gedrag en waarschuwingssignalen van een hond niet goed interpreteren of zelfs niet herkennen (Cornelissen & Hopster, 2008).

Onderzoek laat tevens zien dat acht hondenrassen (Teckel, Engelse Springer Spaniël, Golden Retriever, Labrador Retriever, Poedel, Rottweiler, Shetland Sheepdog en Siberische Husky) hetzelfde agressieniveau hebben, die gericht is naar zowel vreemde honden als vreemde mensen. Sommige hondenrassen, zoals Chihuahua's en Teckels, laten een hoger agressieniveau zien dan gemiddeld, richting zowel hond als mens. Terwijl rassen zoals Akita en Pitbull terriër qua agressie juist hoger dan gemiddeld scoorden richting andere honden (Duffy, et al., 2008).

Terriërrassen zijn vaker betrokken bij niet-huishoudelijke agressie, oftewel naar vreemde mensen en andere honden. Het uiten van agressie door honden is vergelijkbaar met conflicten uit dominantie en met de verdediging van het grondgebied, zoals bij wolven (Sherman, et al., 1996).

Een aantal honden, zoals Weimarse staande hond, Airedaleterriër, Bull terriër, Leonbergse hond, Rottweiler, American Staffordshire terriër, Dalmatische hond, Dobermann, Borderterriër, de Duitse

en Belgische herdershond, de Bouvier en de Jack Russel terriër, blijken significant vaker dan gemiddeld te bijten. Daarnaast blijkt dat het aantal bijtincidenten door het type pitbull ten opzichte van andere rassen niet erger of minder erg is (Cornelissen & Hopster, 2008).

In verschillende media zijn in het jaar 2016 een aantal artikelen gepubliceerd over bijtincidenten. Dit zijn een aantal artikelen afkomstig uit Brabantse kranten. Twee Staffordshire terriërs waren betrokken bij een bijtincident met een vrouw en met twee andere honden (Pennings, 2016). Verder was er een politiehond in Brabant betrokken bij een bijtincident, de hond beet een onschuldig meisje (Marcel, 2016). In Tilburg werd een hond in beslag genomen die was betrokken bij zes verschillende bijtincidenten (Brabants Dagblad, 2016).

Voor verschillende onderzoeken wordt gebruikt gemaakt van de Canine Behavioral Assessment and Research Questionnaire, oftewel C-BARQ. Deze vragenlijst is een gevalideerd en betrouwbaar instrument voor het beoordelen van de gedragskenmerken van een hond (Nagasawa, et al., 2011). Hierbij moet men beoordelen hoe de hond recent gereageerd heeft op verschillende stimuli en situaties (Duffy, et al., 2008). De vragen van de vragenlijst kunnen gegroepeerd worden in dertien belangrijke gedragskenmerken, zoals:

1. Agressie gericht naar vreemde(n)
2. Agressie gericht naar de eigenaar
3. Agressie/angst gericht naar honden
4. Trainbaarheid
5. Achtervolgen/jagen
6. Angst gericht op vreemde
7. Non-sociale angst
8. Angst gericht op honden
9. Afzonderings-gerelateerd gedrag
10. Drukgevoeligheid
11. Prikkelbaarheid
12. Aanhankelijk of aandacht zoeken
13. Energie (Hsu & Serpell, 2003; Serpell, 2015).

Tijdens dit onderzoek zullen alleen de categorieën 1, 2, 4, 6 en 12 van de C-BARQ meegenomen worden, de rest zal buitenbeschouwing gelaten worden. Hiermee kan de agressie naar vreemde, agressie naar eigenaren, trainbaarheid, angst jegens vreemde en aanhankelijkheid/aandacht zoeken van de honden in kaart gebracht worden.

Vanwege het feit dat er geen harde cijfers zijn van het aantal niet dodelijke bijtincidenten, wil de Koninklijke Hondenbescherming dat de overheid hier een landelijk onderzoek naar begint. De organisatie wil feitelijk vast kunnen stellen of het aantal bijtincidenten zoals de organisatie zelf beweerd is. Wanneer uit onderzoek blijkt dat het aantal niet dodelijke hondenbeten zijn gestegen, wil de Koninklijke Hondenbescherming dat er voor hondeneigenaren nieuwe eisen komen. Bijvoorbeeld 'houderschap onder voorwaarden', hiermee wordt bedoeld dat een eigenaar niet in het bezit mag zijn van een strafblad (ANP, 2016). Om te kunnen inventariseren op welk hondenras de nieuwe eis betrekking zou kunnen hebben en/of eventuele andere maatregelen, kan tijdens het onderzoek meegenomen worden welk hondenras zorgt voor de meest ernstige bijtincidenten. Daarnaast om de juiste doelgroep te kunnen informeren omtrent honden gedrag, zal hierbij eveneens het slachtoffer meegenomen worden.

Dit onderzoek zal beperkt worden tot de bijtincidenten die gebeuren in de provincie Noord-Brabant van hond op mens en niet van hond op hond. De dodelijke bijtincidenten worden in dit onderzoek achterwege gelaten.

1.3 Onderzoeksvraag en deelvragen

Om te onderzoeken of er daadwerkelijk een stijging is in het aantal bijtincidenten van hond op mens en welke aspecten hierbij een rol spelen, zal de onderzoeksvraag als volgt zijn: Welke factoren beïnvloeden het aantal en de ernst van de bijtincidenten welke gebeuren van hond op mens in de provincie Noord-Brabant en is dit aantal gedaald of gestegen in de periode van 2008 tot en met 2017 ten opzichte van de periode van het pitbullverbod (1993-2008)?

De deelvragen die geformuleerd zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag zijn:

- Hoe vaak veroorzaakten honden in de provincie Noord-Brabant in de periode van 1993 tot 2008 bijtincidenten?
- Hoe vaak veroorzaakten honden in de provincie Noord-Brabant in de periode van 2008 tot en met juli 2017 bijtincidenten?
- In hoeverre spelen factoren als het geslacht, het ras, de leeftijd, afkomst en de gezagvoerder van de hond een rol tijdens de bijtincidenten?
- In hoeverre spelen factoren als training en gehoorzaamheid, agressie, angst en aandacht en afhankelijkheid een rol tijdens de bijtincidenten?
- Wat is de ernst (lichte, matige/spoedeisend hulp of zware/ziekenhuis ernst) van de verwondingen van het slachtoffer die tijdens het bijtincident is veroorzaakt?

Uitgaande van 1) de verwachting van de Koninklijke Hondenbescherming dat er een toename is in het aantal bijtincidenten 2) beweringen van gedragsdeskundige dat men niet genoeg kennis heeft over de opvoeding en houden van honden en 3) andere onderzoeken naar het agressie niveau van honden en het bijtgedrag van honden, is de veronderstelling dat het aantal bijtincidenten ten opzichte van de jaren voor 2008 in Noord-Brabant is gestegen.

1.4 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren hoeveel bijtincidenten zich hebben voorgedaan in Noord-Brabant na de afschaffing van de RAD in 2008 tot en met 2017 en of deze zijn gedaald of zijn gestegen ten opzichte van de RAD-periode van 1993 tot 2008. Daarnaast zullen de invloedbare factoren die een rol hebben gespeeld bij de bijtincidenten in kaart worden gebracht. Wanneer deze aantallen en factoren bekend zijn, kunnen er, in het geval van een stijging in het aantal bijtincidenten, maatregelen worden genomen. Dit om ervoor te zorgen dat, het aantal bijtincidenten teruggedrongen kan worden. Een voorbeeld hiervan kan zijn dat eigenaren van risicovolle honden een verplichte opvoed/gedrag cursus moeten volgen of zoals de Koninklijke Hondenbescherming al heeft vermeld, het instellen van 'houderschap onder voorwaarden'. Daarnaast kan men met deze informatie door verschillende instanties op de juiste manier ingelicht worden over het opvoeden en houden van een hond. Het uiteindelijke rapport is bedoeld om een beeld te geven van de ernst van de situatie omtrent bijtincidenten in Noord-Brabant. Het rapport zal overhandigd worden aan verschillende instanties welke hierbij belang hebben, zoals de Koninklijke Hondenbescherming, Universiteit Utrecht en de gemeentes in Noord-Brabant. Tevens zal er met deze informatie een bijtincidenten database worden opgezet, die door middel van vervolgonderzoeken kan worden aangevuld.

Dit rapport en database zijn bedoeld voor de doelgroep welke het rapport in handen krijgt, om maatregelen te kunnen nemen voor het terugdringen van het aantal bijtincidenten en het inlichten van (nieuwe) hondeneigenaren over het opvoeden en houden van een hond.

Hoofdstuk 2: Materiaal & Methode

2.1 Opzet

Vanwege de grootte van een landelijk onderzoek is dit onderzoek beperkt tot een aantal gemeentes. Er is onderzoek gedaan naar het aantal bijtincidenten in de gemeentes van de provincie Noord-Brabant. Het onderzoek bestond uit kwantitatief verkennend onderzoek, aangezien het een onderzoek betrof die betrekking heeft tot frequenties en correlaties. Er is gekeken naar invloedbare factoren op de bijtincidenten en of het aantal bijtincidenten zijn gedaald of gestegen sinds de RAD-periode. Voor het verzamelen van gegevens is contact opgenomen met de Koninklijke Hondenbescherming, Universiteit Utrecht, de politie en de gemeentes van Noord-Brabant en het afnemen van een enquête via social media, hondenscholen, asielen, dierenartsenpraktijken en dierenwinkels in Noord-Brabant. Op die manier zijn gegevens, zoals het geslacht, het ras, de leeftijd, afkomst, gezagvoerder, gehoorzaamheid, agressiviteit, angst en aanhankelijkheid van de betrokken honden verzameld. Dit geeft een schatting om hoeveel bijtincidenten het gaat in Noord-Brabant in zowel de periode van 1993-2008 en 2008-2017, welke zijn aangegeven door respondenten. Deze gegevens zijn verwerkt en vervolgens statistisch geanalyseerd om te toetsen of de uitkomsten van dit onderzoek significant zijn of niet.

2.2 Populatie

De onderzoekseenheden van dit onderzoek zijn alle hondeneigenaren woonachtig in de provincie Noord-Brabant en de honden die op dat moment bij een bijtincident betrokken zijn. Tevens behoren hiertoe de inwoners van Noord-Brabant die gebeten zijn door honden. Met behulp van deze honden en mensen, is er een schatting gemaakt van het aantal bijtincidenten, met daarbij data die betrekking heeft tot het incident en de hond. Het aantal bijtincidenten in Noord-Brabant en de daaraan ten grondslag liggende oorzaken, zijn de kenmerken in dit onderzoek. Onder oorzaken die ten grondslag liggen aan bijtincidenten kunnen bijvoorbeeld vallen het geslacht, het ras, de leeftijd, de gezagvoerder op dat moment en de plaats waar het incident gebeurde.

Dit onderzoek is uitgevoerd om te inventariseren hoeveel bijtincidenten zich na schatting voordoen in Noord-Brabant en welke factoren daarbij een rol kunnen spelen. Vervolgens is gekeken of er een samenhang is tussen het bijtincident en het ras, leeftijd, geslacht, omgevingsfactoren en afkomst van de hond.

De steekproef die tijdens dit onderzoek is gehanteerd, is de selecte gemakssteekproef (Baarda, 2014). Personen die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek waren hondeneigenaren en inwoners van Noord-Brabant die ooit door een hond gebeten zijn of waarvan de hond gebeten heeft. Het afnemen van de enquête is willekeurig gebeurt, waarbij mensen niet in een vast patroon benaderd zijn. De personen zijn via social media, hondenscholen, dierenwinkels, dierenartsenpraktijken, dierenpensions en asielen bereikt.

De steekproefgrootte is vastgesteld aan de hand van een berekening en een steekproef calculator. Doordat er geen gegevens bekend zijn over het hondenbezit per huishouden in Noord-Brabant is er een berekening gemaakt. Deze berekening is niet 100% betrouwbaar en is uit oogpunt van overzichtelijkheid opgenomen in *bijlage II*. De uitkomst van deze berekening is gebruikt als onderzoekspopulatie voor de steekproefcalculator. Verder zijn de cijfers die gebruikt zijn voor de berekening afkomstig van het CBS en het rapport Feiten & Cijfers Gezelschapsdierensector. Volgens de steekproefcalculator moet er met een maximale foutmarge van vijf procent, een betrouwbaarheidsniveau van vijfennegentig procent en een onderzoekspopulatie van 220.735, in totaal minimaal 377 vragenlijsten worden afgenomen. Deze minimale hoeveelheid is in een tijdsbestek van ongeveer zes maanden (24-01-2017 tot 09-07-2017) bereikt.

2.3 Methode

Om de deelvragen en de hoofvraag van dit onderzoek te kunnen beantwoorden is er gebruik gemaakt van fieldresearch. Een onderdeel hiervan is de enquête welke uitgezet was, deze is weergegeven in *bijlage III*. Voor de beantwoording van alle vijf de deelvragen, zoals genoemd in *paragraaf 1.3*, zijn de uitkomsten van de enquête gebruikt.

Deelvraag één en twee betreffen een frequentie, een schatting van het aantal bijtincidenten in de periodes 1993-2008 en 2008-2017, is afkomstig van de afgenomen enquête. Tevens zijn deelvragen drie, vier en vijf beantwoord aan de hand van de gegevens welke afkomstig zijn van de enquête. Hiermee is antwoord gegeven in hoeverre de aspecten: het geslacht, het ras, de leeftijd, afkomst, opvoeding, de gezagvoerder van de hond, training en gehoorzaamheid, agressie, angst en aandacht & afhankelijkheid een rol spelen tijdens een bijtincident. Eveneens is uit de enquête de ernst van de verwonding van het slachtoffer gebleken, die door een bijtincident werd veroorzaakt.

De enquête die tijdens dit onderzoek gebruikt is bestaat uit een zelf algemeen gemaakt deel en uit de bestaande C-BARQ-vragenlijst. Het algemene gedeelte van de vragenlijst, omvatte vragen die betrekking hadden tot algemene gegevens over de respondent en de hond die heeft gebeten. Verder bestond dit gedeelte tevens uit vragen die betrekking hadden op de situatie van het bijtincident, zoals het geslacht, de leeftijd, het ras, de afkomst, en dergelijke van de hond, de situatie en de plek waar het bijtincident plaats vond. Daarnaast werden er vragen gesteld wie het slachtoffer van het incident was en wat de ernst van zijn/haar verwondingen waren, zodat gericht advies gegeven wordt aan de meest betrokken doelgroep. De C-BARQ-vragenlijst is door de 'Center for the Interaction of Animals and Society' aan de Universiteit van Pennsylvania ontwikkeld, zodat de reactie van honden op verschillende stimuli en situaties in kaart kunnen worden gebracht. Doordat de C-BARQ lijst is opgesteld door een Universiteit, is het een betrouwbare en gevalideerde vragenlijst (Duffy, et al., 2008; Coates, 2015). Dit onderdeel was bedoeld om informatie te verzamelen over het gedrag van de hond. Vragen die in dit gedeelte van de enquête gesteld werden hadden betrekking tot training, agressie, angst en aandacht & afhankelijkheid. Deze enquête is weergegeven in *bijlage III*. De verkregen gegevens zijn gebruikt om te onderzoeken in hoeverre de factoren: het geslacht, het ras, de leeftijd, afkomst, de gezagvoerder, training, agressie, angst en aandacht en afhankelijkheid van de hond een rol spelen tijdens de bijtincidenten. Via social media, forums, hondenscholen, dierenpensions, dierenartsenpraktijken, dierenasielen en dierenwinkels was deze enquête verspreid onder de mensen in Noord-Brabant. Er was tevens contact opgenomen met de politie en de gemeentes van Noord-Brabant en verschillende instanties, als Universiteit Utrecht en de Koninklijke Hondenbescherming, om gegevens en cijfers op te vragen welke mogelijk bekend zouden kunnen zijn van eerder gebeurde bijtincidenten. De email die gebruikt werd om contact op te nemen met deze instanties, is weergegeven in *bijlage IV*.

De uitkomst van de enquête is verwerkt aan de hand van twee verschillende methodes. De vragen waarbij respondenten zelf antwoorden konden geven, zoals de omschrijving van het incident zijn gecodeerd en verwerkt via labels volgens het boek 'Dit is onderzoek' van Baarda (Baarda, 2014). Antwoorden welke werden gegeven via anders of onbekend zijn als deze groepen meegenomen in het onderzoek. Verder de meerkeuze antwoorden zijn gesorteerd in een Excel bestand en verwerkt in grafieken en tabellen. Tenslotte zijn de antwoorden van de C-BARQ-vragenlijst verwerkt aan de hand van de scoringsmethode die is beschreven in *bijlage V*.

De validiteit van de gegevens die verzameld zijn, hebben betrekking op instrumentele validiteit. Met de verzamelde gegevens is een schatting gemaakt hoeveel bijtincidenten plaats hebben gevonden

en welke factoren, zoals het geslacht van de hond, het ras van de hond, de leeftijd van de hond en de gezagvoerder van de hond een rol spelen bij deze incidenten (Baarda, 2014).

De vragenlijst is allereerst voordat deze gebruikt werd getest, zodat onduidelijke vraagstellingen en/of antwoorden uit de vragenlijst worden verwijderd dan wel aangepast. Dit draagt bij aan de betrouwbaarheid van het onderzoek, zodat onduidelijkheden bij het invullen van de vragenlijst worden voorkomen. Verder konden mensen die niet gebeten waren door een hond en in het bezit was van een hond tevens de vragenlijst invullen. Hierdoor werd de vragenlijst bestemd voor een grotere groep mensen, waardoor eveneens een controlegroep werd gecreëerd. De gebeten honden kunnen op die manier vergeleken worden met de honden die niet gebeten hebben, om te inventariseren of er een significant verband is tussen aspecten tijdens het bijtincident. Uit de statistische analyse blijkt of het onderzoek op toeval berust of niet. Wanneer deze niet significant is, is de conclusie dat de invloedbare factoren bij toeval bij het incident waren. Dit onderzoek echter alleen betrouwbaar voor de provincie Noord-Brabant, aangezien het daarop gericht is. Met dit onderzoek kan geen betrouwbare conclusie getrokken worden voor heel Nederland, aangezien in andere provincies kunnen andere factoren een rol spelen, andere honden en mensen wonen die verschillend handelen en andere incidenten hebben plaatsgevonden (Baarda, 2014).

2.4 Statistiek

De statistische toetsten voor dit onderzoek zijn uitgevoerd met SPSS 23. De verzamelde data in dit onderzoek was te beperkt om gebruik te maken van toetsende statistiek, hierdoor is hoofdzakelijk gebruik gemaakt van beschrijvende statistiek. Om te inventariseren of er een verband is tussen bepaalde factoren in dit onderzoek zullen er bivariate kruistabellen (Chi kwadraat) gebruikt worden, aangezien het gaat om beschrijvende statistiek met nominale variabelen. Hiermee is gekeken of er een mogelijk verband is tussen de factoren, bijtincident veroorzaakt of niet, het ras en het geslacht van de hond. Daarnaast is met Chi kwadraat gekeken of er een verband is tussen de honden, welke hebben gebeten, met het ras, het geslacht, of de hond los of vast was op het moment van bijten en de ernst van de veroorzaakte verwonding. Verder om vast te kunnen stellen in welke mate de leeftijd van de hond samenhangt met het veroorzaken van een bijtincident, is er een regressieanalyse uitgevoerd. Aangezien hier sprake is van twee schaal variabelen en er een samenhang getoetst wordt. Tenslotte om de vier gedragingen, welke geïnventariseerd zijn aan de hand van de C-BARQ lijst, te toetsen is de One Way Anova toets gebruikt. Hiermee wordt getoetst of er een verschil is tussen en in de twee groepen honden (wel of niet gebeten). De honden welke gebeten hebben zouden hoger scoren op het gebied van agressie, angst en aandacht & aanhankelijkheid en lager op trainbaarheid. Op deze manier zouden de honden een snellere aanleiding hebben tot bijten. Hierom wordt met de One Way Anova onderzocht of deze gedragingen daadwerkelijk van elkaar verschillen. Bij de regressieanalyse en de One way Anova toets wordt $P < 0.05$ als significant beschouwd.

Hoofdstuk 3: Resultaten

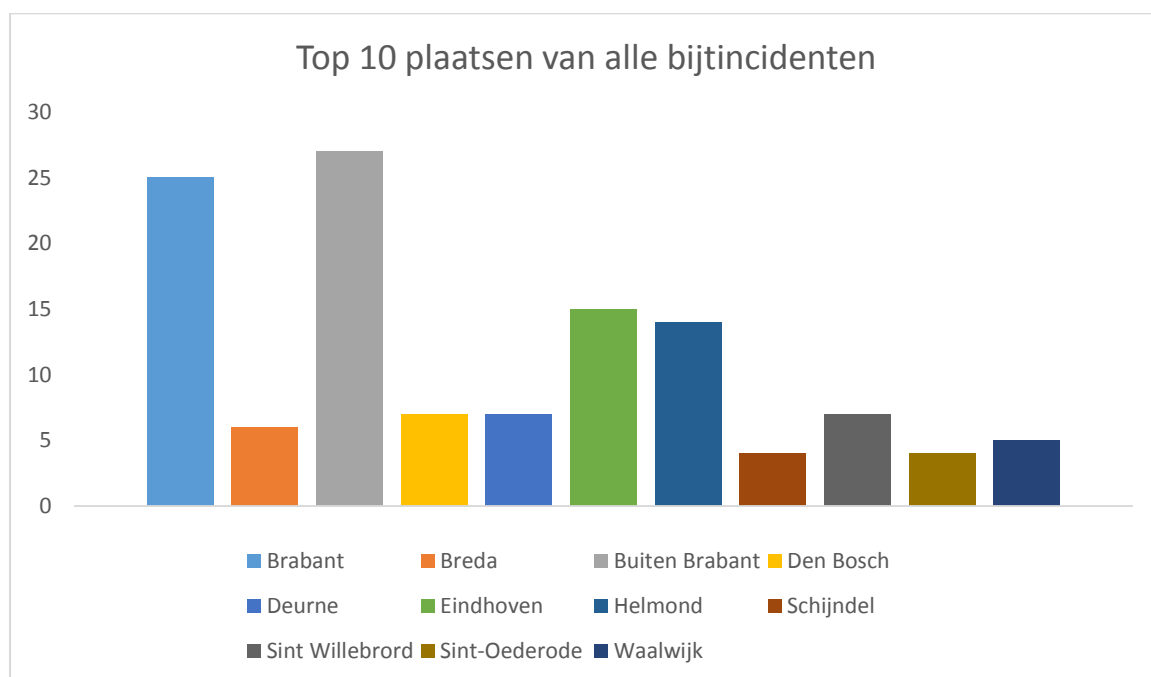
Alle gegevens die in dit hoofdstuk behandeld worden zijn verkregen via de enquête. De informatie welke is opgevraagd bij de gemeentes en de politie van Noord-Brabant, zullen hierin niet behandeld worden. De verkregen data van deze instanties is zeer nihil en niet bruikbaar door gebrek aan volledigheid. In *bijlage VI.II en VI.III* zijn 24 verklaringen van de 64 benaderde gemeentes en 10 verklaringen van de politie van Noord-Brabant weergegeven. Deze verklaringen bevatten data die bekend is of uitleg waarom zij geen data konden verstrekken. Daarnaast is in *bijlage VI.I* de email berichten van de Koninklijke Hondenbescherming en van Universiteit Utrecht weergegeven, waarin zij vermelden dat zij niet in staat waren om te helpen bij dit onderzoek.

In totaal hebben 377 personen de enquête van dit onderzoek ingevuld. Hierdoor zijn gegevens bekend over de respondent algemeen, de hond van de respondent en eventueel over het bijtincident wanneer deze had plaats gevonden. De verzamelde gegevens zijn in een Excel bestand opgenomen en vervolgens per deelvraag verwerkt. In dit onderzoek zijn tevens respondenten meegenomen waarbij de respondent zelf niet gebeten was door een hond en wel in het bezit was van een hond, welke echter geen bijtincident veroorzaakt had. Verder zijn bijtincidenten meegenomen die bij een Brabantse respondent is gebeurd, buiten Brabant zelf plaats vond, bijtincidenten die gebeurde voor de RAD van 1993 en waarbij het jaartal onbekend was. Hierdoor is een controlegroep ontstaan voor de gegevens welke verkregen zijn door de C-BARQ vragenlijst, zodat een beter beeld verkregen kan worden betreft de afhankelijke factoren van een bijtincident.

3.1 Algemeen

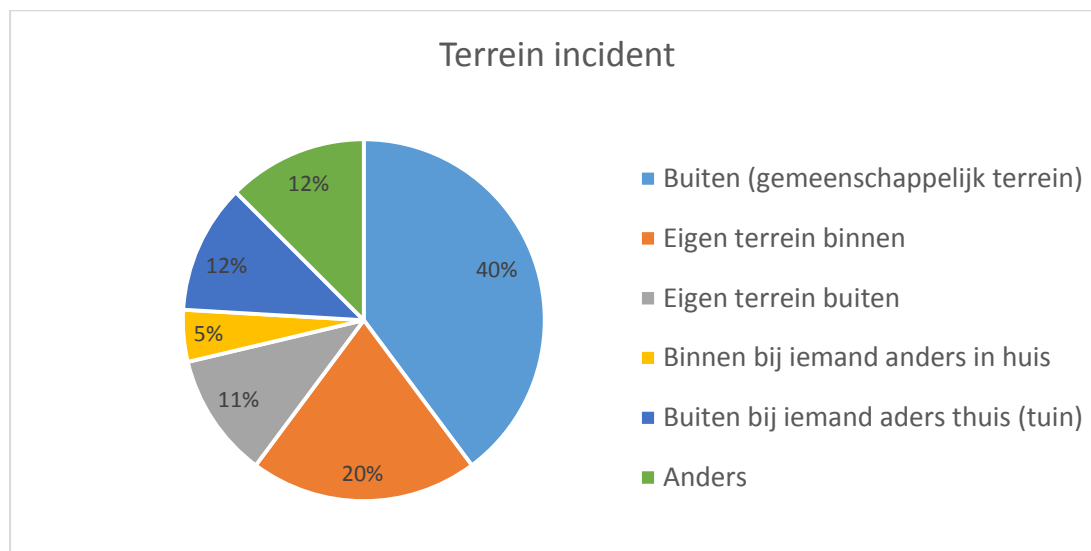
Van de 377 respondenten is in *tabel 5* van *bijlage VII* een aantal algemene gegevens weergegeven, hierin is de leeftijd en het geslacht van de respondenten vermeld. Tevens geeft de tabel weer of dat de persoon gebeten is of niet en of het bijtincident binnen of buiten Brabant plaats vond. 74% van de respondenten was vrouw en 26% man. Van deze 377 personen is bijna de helft (49%) minstens één keer gebeten door een hond (*bijlage VII figuur 14*). Daarnaast gaf 9% van de respondenten aan dat zijn/haar hond minstens één keer iemand of de respondent zelf heeft gebeten. Verder gaf de meerderheid (85%) aan dat zijn/haar hond niemand gebeten heeft en 6% van de respondenten heeft geen hond in zijn/haar bezit. In totaal zijn er 216 bijtincidenten via deze enquête geregistreerd. Van al deze bijtincidenten incidenten is in *figuur 15* in *bijlage VII* te zien, dat bij het merendeel (58%) van de incidenten het jaartal bekend is en binnen de gestelde onderzoeksperiode valt. 17% van de respondenten gaven aan dat zij zich niet meer konden herinneren in welk jaar het incident heeft plaatsgevonden. De rest van de bijtincidenten gebeurde buiten Noord-Brabant met een inwoner van Noord-Brabant en buiten de gestelde onderzoeksperiode. Verder om gericht advies te geven en waar nodig maatregelen genomen kunnen worden, is in deze paragraaf algemene informatie vermeld met betrekking tot de bijtincidenten. Er zijn aspecten beschreven als, waar de meeste bijtincidenten veroorzaakt zijn, op welk terrein het incident plaats vond (gemeentelijk of privéterrein) en wat de aanleiding van het bijtincident zou kunnen zijn.

Om te inventariseren in welke plaats(en) de meeste bijtincidenten gebeuren en om zo goed mogelijk passend advies te kunnen geven, is aan de respondenten gevraagd om aan te geven waar het bijtincident plaats vond. Zij gaven aan dat de 216 gebeurde bijtincidenten hebben plaats gevonden in 74 verschillende plaatsen, waaronder tevens Brabant en buiten Brabant zijn genoemd. Voor het behouden van het overzicht is in *bijlage VIII tabel 6* geplaatst, waarin het aantal bijtincidenten per plaats en periode zijn weergegeven. *Figuur 1* geeft de top 10 plaatsen weer waar de meeste bijtincidenten hebben plaats gevonden. De meeste bijtincidenten hebben plaats gevonden buiten Brabant (26), binnen Brabant (25), in Eindhoven (15) en Helmond (14). Voor het overzicht is de top 10 plaatsen van bijtincidenten per periode opgenomen in de bijlage. In de tijdsperiode van <1993 (*bijlage VIII figuur 16a*) en 1993-2008 (*bijlage VIII figuur 16b*) gebeurde de meeste bijtincidenten buiten Brabant (6/10). Tenslotte in de periode van 2008-2017 waren de meeste bijtincidenten (*bijlage VIII figuur 16c*) in Eindhoven (9).

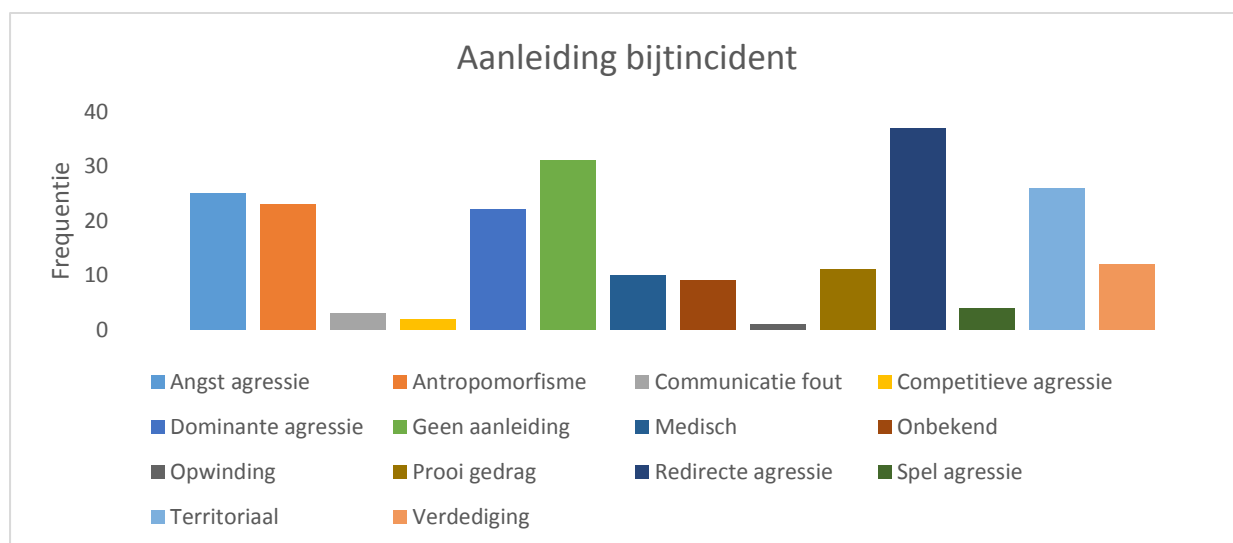
Figuur 1 Top tien plaatsen waar bijtincidenten hebben plaatsgevonden

Er werd niet alleen gevraagd in welke plaats in Noord-Brabant het bijtincident gebeurde, maar tevens op welk terrein. Dit is weergegeven in *figuur 2*. De meeste bijtincidenten vonden plaats buiten op gemeenschappelijk terrein (40%). Het terrein waar het aantal bijtincidenten het laagst was, waren de incidenten welke binnen bij iemand anders in huis (5%) gebeurde. Onder 'anders' (12%) werden plekken genoemd, als: trainingsterrein van de hondenschool, werk, trimsalon, dierenpension, camping, asiel, terras van een restaurant en het terrein van de uitlaatservice.

Figuur 2 Het terrein waar het incident plaats vond

Respondenten gaven verschillende omschrijvingen waarom de desbetreffende hond had gebeten. Deze omschrijvingen zijn aan de hand van labels, welke volgens de manier van Baarda (2014) verwerkt zijn, gecategoriseerd. In totaal zijn er 14 labels toegewezen aan de gegeven omschrijvingen, waaronder tevens het label 'onbekend'. *Figuur 3* laat zien dat volgens respondenten re-directe agressie (37) de meest genoemde oorzaak is, vervolgens werden geen aanleiding (31), territoriaal (26) en angst agressie (25) genoemd. De incidenten met als reden re-directe agressie, werd hoofdzakelijk omschreven door respondenten met het scheiden van vechtende honden. De minst genoemde redenen waren: opwinding (1), competitieve agressie (2), communicatiefout (3) en spel agressie (4).

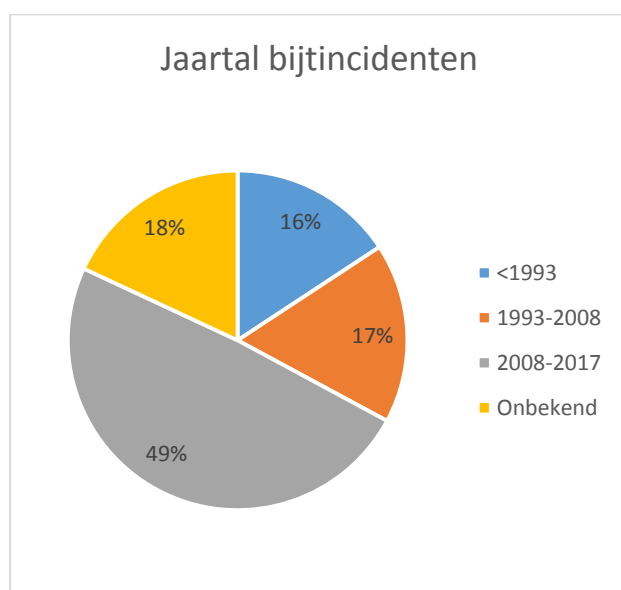

Figuur 3 De aanleiding, volgens respondenten, van het bijtincident

3.2 Bijtincidenten

In deze paragraaf wordt data behandeld welke antwoord zal gaan geven op de eerste twee deelvragen: “Hoe vaak veroorzaakten honden in de provincie Noord-Brabant in de periode van 1993 tot 2008 bijtincidenten?” En “Hoe vaak veroorzaakten honden in de provincie Noord-Brabant in de periode van 2008 tot en met juli 2017 bijtincidenten?”

De 216 gebeurde bijtincidenten zijn opgesplitst in vier periodes: <1993, 1993-2008, 2008-2017 en onbekend. Zoals te zien is in *figuur 4*, is bijna de helft van de bijtincidenten (106/49%) volgens dit onderzoek gebeurd in de periode van 2008-2017. In de tijdsperiode van 1993-2008 waren dit 37 incidenten (17%). De overige twee periodes verschillen 1-2% van de tijdsperiode 1933-2008 en elkaar.

Figuur 4 Het aantal bijtincidenten per periode van hond op mens

3.3 Invloed hebbende factoren met betrekking tot de hond

Om te inventariseren welke factoren een rol spelen tijdens een bijtincident, zijn gegevens verzameld over de hond en de gezagvoerder van de hond, zodat antwoord gegeven kan worden op de vraag: “In hoeverre spelen factoren als het geslacht, het ras, de leeftijd, afkomst en de gezagvoerder van de hond een rol tijdens de bijtincidenten? Het aantal honden dat per ras soort gebeten heeft is uit oogpunt van overzichtelijkheid opgenomen *bijlage IX* in *tabel 7*. In deze paragraaf is de top 10 van honden die tijdens dit onderzoek het vaakst hebben gebeten weergegeven (*tabel 1*) en tevens zijn deze rassen onderverdeeld in de bekende 10 rasgroepen (exclusief overige), welke zijn erkend door de Fédération Cynologique Internationale (FCI).

Tabel 1 Top tien honden voor het veroorzaken van bijtincidenten

Positie	Ras	Frequentie
1	Duitse herder	18
2	Mechelse herder	17
3	Herder	12
4	Border collie	10
5	Jack Russell Terriër	10
6	Labrador Retriever	9
7	Golden Retriever	7
8	Staffordshire bull terriër	7
9	Rottweiler	5
10	Teckel	5

De honden die in dit onderzoek de meeste bijtincidenten hebben veroorzaakt, zoals te zien is in *tabel 1*, zijn herder-achtige honden. Hoofdzakelijk zijn de Duitse Herders verantwoordelijk voor de meeste bijtincidenten. Gekeken naar het ras welke in de top 10 het laagst aantal bijtincidenten veroorzaakten waren Teckels (*tabel 1*). In dit onderzoek bestaat de top 10 uit honden welke behoren tot rasgroepen 1, 2, 3, 4 en 8 van de FCI. Tevens wanneer gekeken wordt naar alle rasgroepen, veroorzaken 4 van deze 5 rasgroepen in dit onderzoek de meeste bijtincidenten, zoals is weergegeven in *tabel 2*.

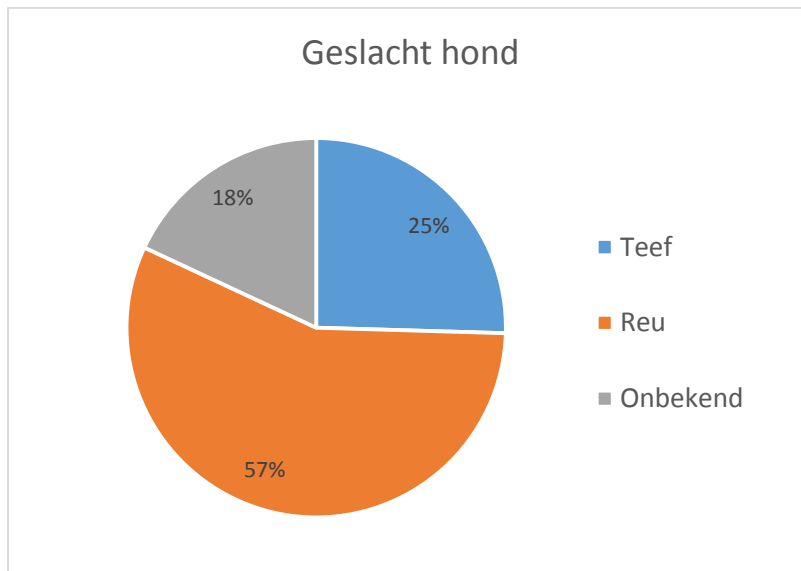
Tabel 2 Het aantal veroorzaakte bijtincidenten per FCI erkende rasgroep

Rasgroep	Frequentie
1) Herdershonden en veedrijvers	68
2) Pinschers, Schnauzers, Molossers en Senennhonden	27
3) Terriërs	27
4) Dashonden	5
5) Spitsen en oertypen	6
6) Lopende honden en zweethonden	2
7) Staande honden	6
8) Retrievers, Spaniëls en Waterhonden	21
9) Gezelschapshonden	9
10) Windhonden	1
11) Overige	44

Tabel 2 laat zien dat rasgroep 1, Herdershonden en Veedrijvers, met 68 bijtincidenten de groep is die de meeste bijtincidenten veroorzaken. Rasgroep 11, de niet erkende rassen en kruisingen, zorgde voor de daaropvolgend meeste aantal bijtincidenten (44). Eveneens, zoals hierboven al vermeld is, zijn rasgroepen 2, 3 en 8, vervolgens de groepen welke bijtincidenten veroorzaken. Rasgroepen,

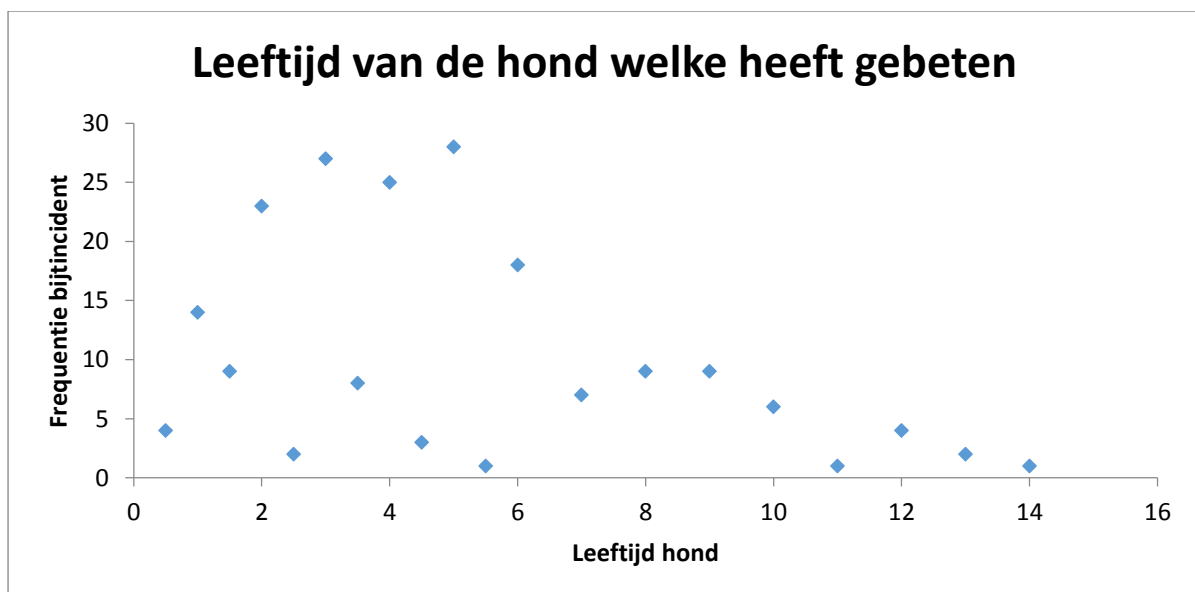
zoals Winhonden (1) en lopende honden en zweethonden (2), veroorzaakte de minste bijtincidenten tijdens dit onderzoek.

Van deze 216 honden, welke gebeten hebben, gaven respondenten aan dat meer dan de helft (57%) van de honden een reu was, een kwart (25%) van de honden een teef en bij 18% van de honden was het geslacht van de hond onbekend (*figuur 5*).

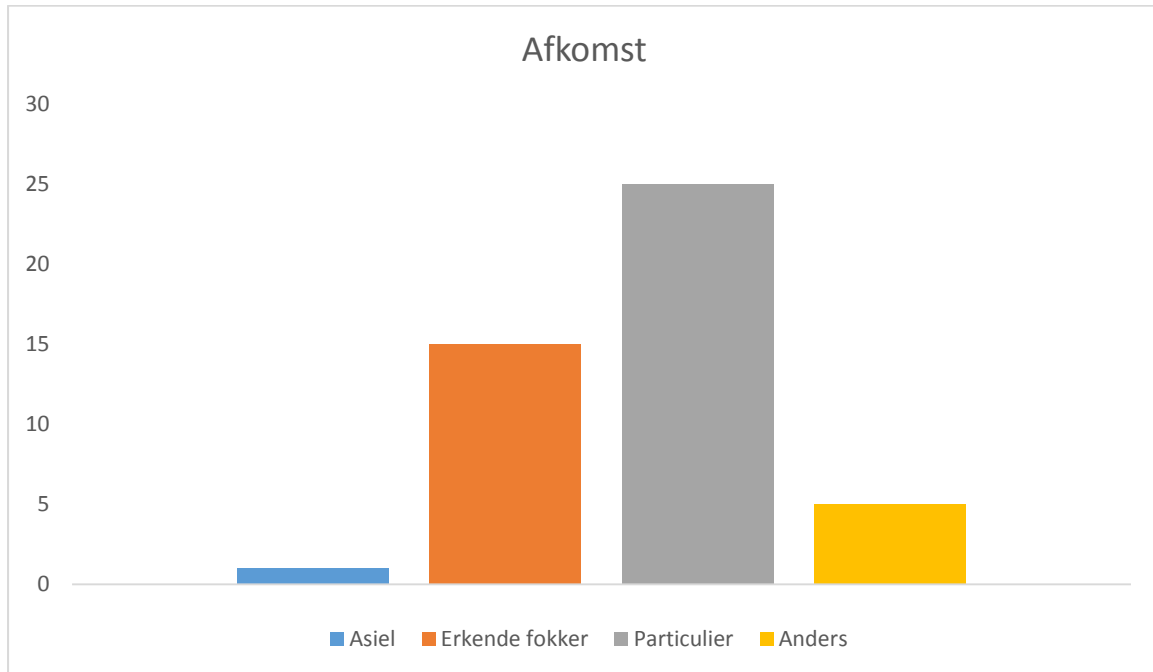
Figuur 5 Het geslacht van de hond welke gebeten heeft

Verder was tevens de leeftijd van de hond die beet aan de respondent gevraagd. In *figuur 6*, is de spreiding van de leeftijd van de honden te zien. De honden welke de meeste bijtincidenten veroorzaakte waren 5 jaar oud (28). Gevolgd door 3-jarige honden (27), 4-jarige honden (25) en 2-jarige honden (23). De leeftijd van de honden welke één tot drie bijtincidenten veroorzaakten lag verspreid. Honden van 5,5, 11 en 14 veroorzaakte allemaal één bijtincident, honden van 2,5 en 13 jaar twee bijtincidenten en tenslotte honden van 4,5 jaar drie bijtincidenten.

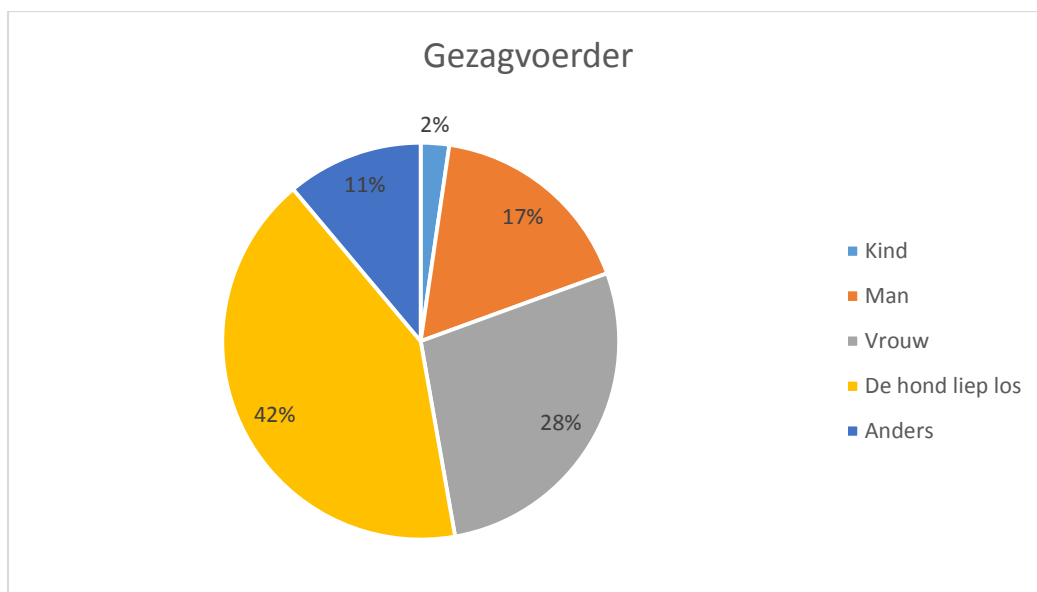
Figuur 6 De leeftijd van de gebeten honden

Van alle 216 honden die gebeten hebben, is echter van 51 honden maar de afkomst bekend (figuur 7). Het merendeel (25) is afkomstig van een particuliere fokker, zoals bijvoorbeeld marktplaats. Vervolgens komen dan de meeste honden van een erkende fokker (15), met bijvoorbeeld een stamboom. En onder 'anders' (5), vermelde respondenten de hond uit het buitenland gehaald te hebben (2), via een eigen nestje (1), via de politie (1) en tenslotte via vrienden (1).

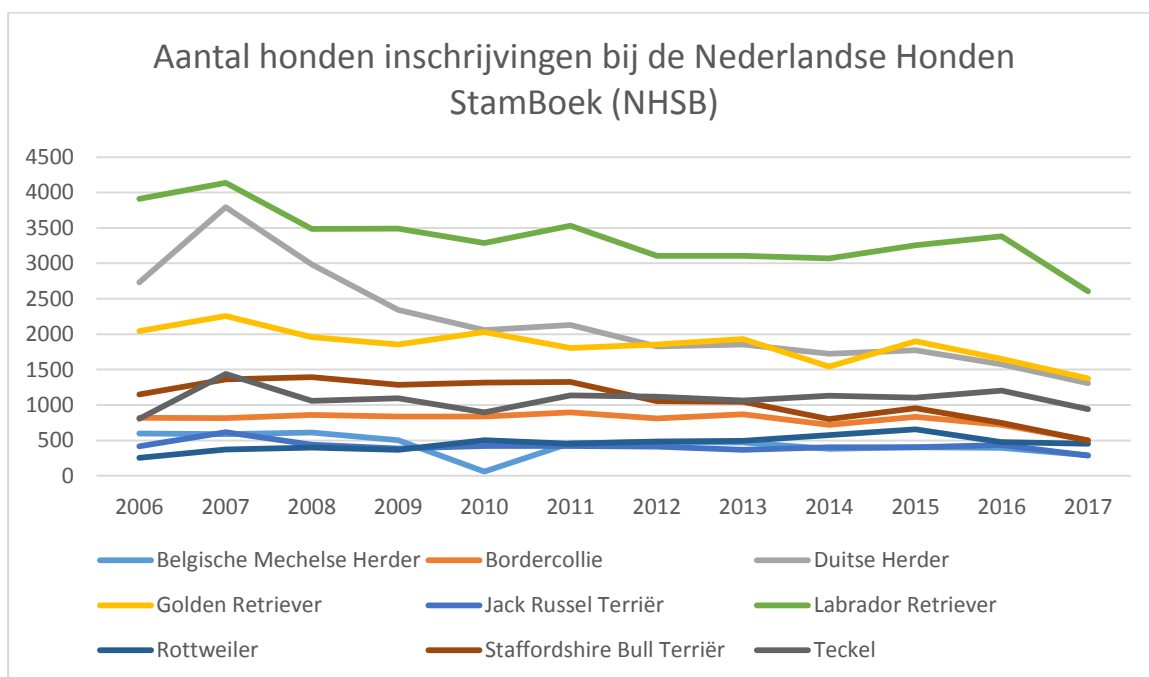
Figuur 7 De afkomst van de honden die hebben gebeten

Tenslotte is aan de respondenten gevraagd wie op het moment van het bijtincident de hond onder gezag had. Figuur 8 geeft weer, dat de hond in bijna de helft (42%) van de bijtincidenten losliep. Gevolgd door 28% van de bijtincidenten waarbij een vrouw de gezagvoerder was. Tijdens dit onderzoek hadden kinderen het minst vaak (2%) het gezag over de hond die beet.

Figuur 8 De gezagvoerder van de gebeten hond op het moment van bijten

Naar aanleiding van de hondenrassen welke het meest gebeten hebben, is er tevens gekeken naar hoeveel honden van de rassen Mechelse Herder, Bordercollie, Duitse Herder, Golden Retriever, Jack Russel Terriër, Labrador Retriever, Rottweiler, Staffordshire Bull Terriër en Teckel er jaarlijks in Nederland worden ingeschreven. Echter, omdat er alleen gegevens bekend zijn van het aantal rashonden welke zijn ingeschreven bij de Nederlandse Honden Stamboek (NHSB), zijn er alleen gegevens bekend van het aantal rashonden en niet van het aantal honden zonder stamboek. In *figuur 9* is per ras weergegeven, in de periode van 2006 tot en met september 2017, hoeveel honden er per jaar van dat ras wordt ingeschreven bij de NHSB. Eerder dan 2006 zijn er geen gegevens bekend bij het Raad van Beheer over de hoeveelheid rashonden inschrijvingen. Verder laat *figuur 9* zien dat de drie populairste rashonden de Labrador Retriever, Duitse Herder en Golden Retriever zijn, van deze honden zijn er de meeste ras inschrijvingen. De rassen die de minste inschrijvingen per jaar hebben zijn de Rottweiler, Jack Russel Terriër en Belgische Mechelse Herder. Voor het behouden van het overzicht en voor verduidelijking voor het aantal hondenras inschrijvingen is in *bijlage X tabel 8* tevens het aantal inschrijvingen per rashond per jaar opgenomen.

Figuur 9 Het aantal honden die zijn ingeschreven bij de Nederlandse Honden Stamboek (NHSB) van 2006 tot en met september 2017 (Raad van Beheer (2006-2017)).

3.4 Invloed hebbende factoren met betrekking tot de C-BARQ-gedragingen van de hond

In deze paragraaf worden gegevens weergegeven welke bijdragen aan de beantwoording van de deelvraag: “In hoeverre spelen factoren als training & gehoorzaamheid, agressie, angst & aandacht en aanhankelijkheid een rol tijdens een bijtincident?”. In *bijlage XI tabel 10* zijn de uitkomsten van de C-BARQ vragen weergegeven, welke zijn berekend volgens de scoringsmethode van *bijlage V*. De C-BARQ-vragenlijst is elke keer voor één hond ingevuld, ondanks dat sommige respondenten in het bezit waren van meerdere honden. Hierdoor is in totaal van 232 honden, die niet gebeten hebben, informatie bekend die betrekking hebben tot de C-BARQ-vragenlijst welke gebruikt is bij dit onderzoek. Het aantal honden, die wel gebeten hebben was in totaal 34. In *tabel 4* zijn deze gegevens weergegeven per groep (wel/niet gebeten), waarbij de scoring als een legenda is weergegeven in *tabel 3*.

Tabel 3 Legenda score C-BARQ-gedrag onderdelen

Legenda	
Score	Betekenis
0	Gedrag wordt niet vertoond
1	Gedrag wordt zelden vertoond
2	Gedrag wordt soms vertoond
3	Gedrag wordt meestal vertoond
4	Gedrag wordt met zeer regelmaat vertoond

Tabel 4 C-BARQ-gedrag onderdelen van alle honden opgesplitst in gebeten en niet gebeten

C-BARQ onderdeel	Range	Aantal honden welke niet hebben gebeten	Percentage	Aantal honden welke hebben gebeten	Percentage
Agressie vreemden	0-1	211	91%	22	64,7%
	1,1-2	16	6,9%	8	23,5%
	2,1-3	5	2,1%	4	11,8%
	3,1-4	-	-	-	-
Agressie eigenaar	0-1	230	99,12%	31	91,2%
	1,1-2	1	0,4%	3	8,8%
	2,1-3	-	-	-	-
	3,1-4	1	0,4%	-	-
Trainbaarheid	0-1	2	0,9%	1	2,9%
	1,1-2	45	19,4%	4	11,8%
	2,1-3	153	65,9%	22	64,7%
	3,1-4	32	13,8%	7	20,6%
Angst	0-1	207	89,2%	29	85,3%
	1,1-2	16	6,9%	4	11,8%
	2,1-3	8	3,5%	-	-
	3,1-4	1	0,4%	1	2,9%
Aandacht & aanhankelijkheid	0-1	32	13,8%	2	5,9%
	1,1-2	111	47,8%	13	38,2%
	2,1-3	77	33,2%	13	38,2%
	3,1-4	12	5,2%	6	17,6%

Allereerst tot betrekking van agressie tegen vreemden, zoals te zien is in *tabel 4*, gaven respondenten aan dat de hond, welke niet gebeten heeft, minimaal een 0 en maximaal een 2,6 scoorde. Bijna al deze honden (211) tonen volgens de eigenaar geen tot nauwelijks agressie (0-1) tegen vreemden. Van de overige 21 honden scoorden 5 honden boven een 2. In tegenstelling tot de honden die wel gebeten hebben, scoorde honden hoger dan een 2, dit waren er in totaal 4.

Tabel 4 laat zien dat de honden die niet gebeten hebben, behaalde scores van minimaal 0 tot maximaal 3,86. Er waren echter maar 2 honden welke zich in de range van 1,4 tot 3,86 begaven. De honden die niet gebeten hadden verkregen op dit onderdeel een lager maximum dan de honden die wel hadden gebeten, hierbij lag de range van minimaal 0 tot maximaal 2. Tevens bij deze honden, bij de hoogste categorie (1,71-2), was het een relatief klein aantal (3) van de totaal 32 honden. Bij beide groepen scoorden het merendeel van de honden (230 & 31) een 1 of lager.

Met betrekking op de trainbaarheid van de honden, scoorden het merendeel (185) van de honden die gebeten hebben hoger dan een 2 en maximaal een 3,88. Dit was tevens het geval bij de honden die niet hebben gebeten. Het merendeel van de honden (29) had een trainbaarheid van minimaal 2 met een maximum, die iets lager lag dan de andere groep, van 3,6 (*tabel 4*).

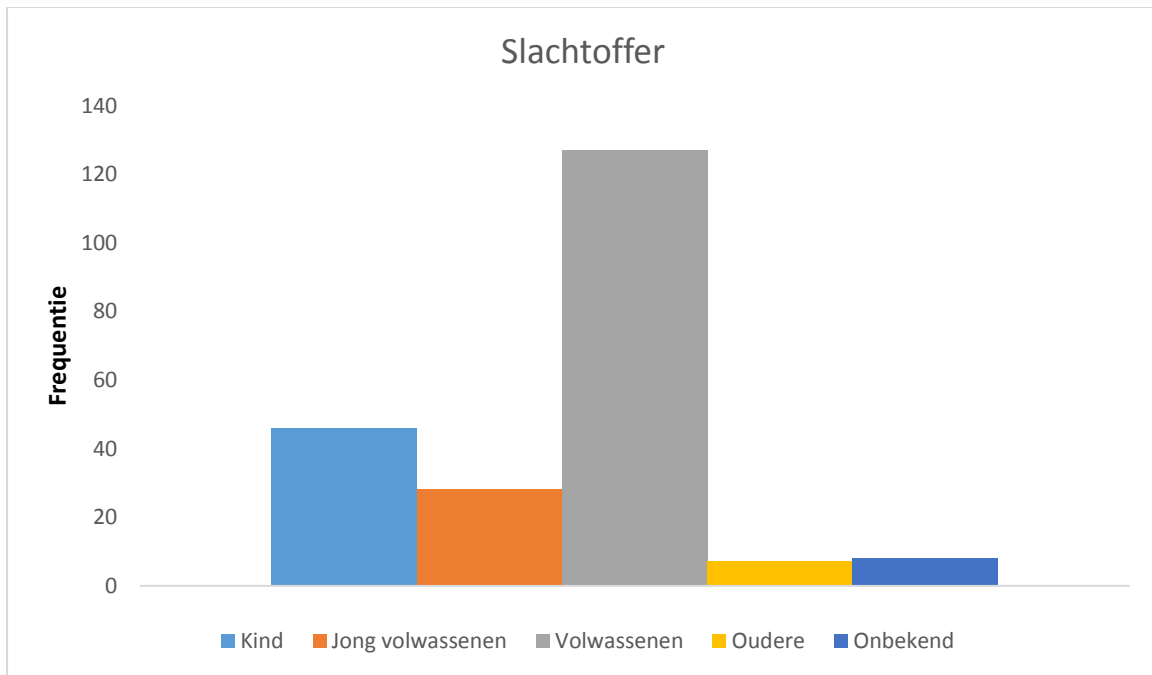
Merendeel van de respondenten gaven aan dat de hond niet tot nauwelijks angstig was, dit is weergegeven in *tabel 4*. Bij de groep die niet beet waren in totaal 207 honden die een 1 of lager scoorden, bij de groep die had gebeten waren dit 29 honden. De groep waarbij de honden niet gebeten hebben, scoorde tevens een hoger maximum. Het maximum lag op 3,5, welke in tegenstelling tot de andere groep 0,25 minder bevatten.

Tenslotte het aandacht zoeken en afhankelijk zijn van de honden, is te zien in *tabel 4*. In dit onderdeel werd in beide groepen maximaal een 4 gescoord. Het grootste deel van de honden, in beide groepen, bevonden zich in de middelste categorieën (tussen de 1 en 3). In de groep waar honden niet gebeten hebben bevatten deze categorieën 188 honden en in de andere groep 26 honden. Een kleiner aantal (32 & 2) scoorden een 1 of lager in beide groepen. Tevens de categorie hoger dan 3 tot maximaal 4 bevatte een kleine groep honden (12 & 6).

3.5 Verwonding en slachtoffer

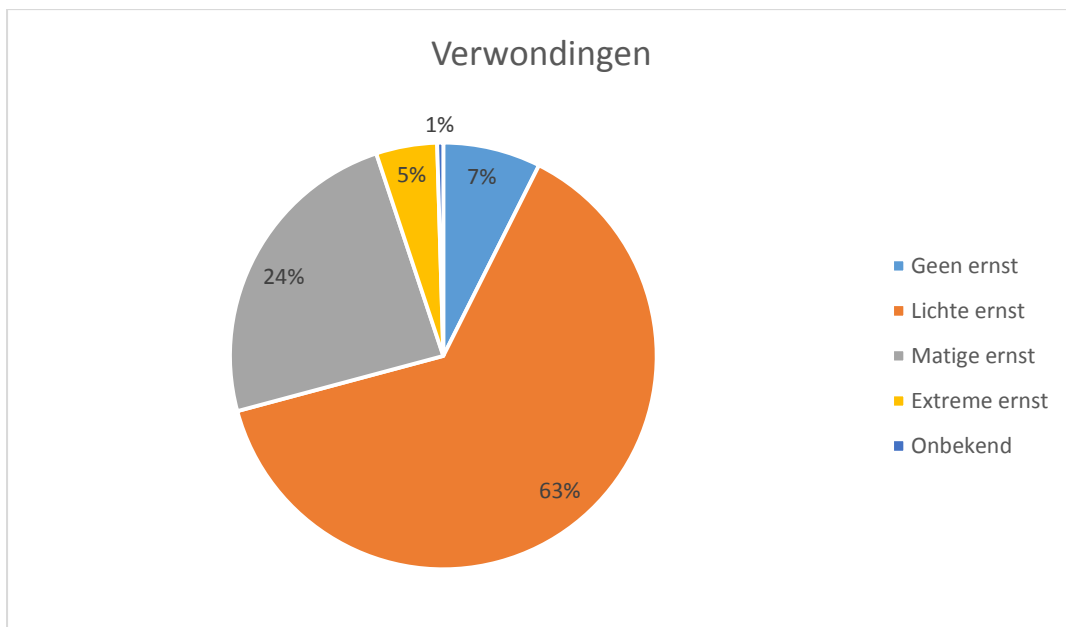
Om antwoord te kunnen geven op de deelvraag: “Wat is de ernst (lichte, matige/spoedeisende hulp of extreme/ziekenhuis ernst) van de verwondingen van het slachtoffer die tijdens het bijtincident is veroorzaakt?”, worden in deze paragraaf de verwondingen en de slachtoffers weergegeven. De ernst van de verwondingen zijn onderverdeeld in geen ernst, lichte ernst, matige ernst, extreme ernst en onbekend. Daarnaast zijn de slachtoffers onderverdeeld in groepen als: kind (t/m 14 jaar), jongvolwassenen (15 t/m 20 jaar), volwassenen (21 t/m 59 jaar), oudere (≥60 jaar) en onbekend.

In *figuur 10* is te zien dat volwassenen (127), in dit onderzoek, de meest voorkomende slachtoffers zijn. Zij worden gevolgd door het aantal kinderen wat gebeten is (46). Ouderen zijn tijdens dit onderzoek het minst vaak gebeten (7).

Figuur 10 Het slachtoffer van het bijtincident

De verwondingen die de honden veroorzaakt hebben, zijn weergegeven in *figuur 11*. Daarin is te zien dat merendeel (63%) van de verwondingen lichte ernst betreft. De ziekenhuisbezoeken (extreme ernst) zijn in dit onderzoek het minst (5%) veroorzaakt door de gebeten honden en kort gevolgd door geen ernst (7%) met 2% verschil. Het aantal matige verwondingen (spoedeisende hulp bezoeken) gebeurde in 24% van de 216 incidenten.

Figuur 11 De veroorzaakte verwonding van het bijtincident

3.6 Statistische analyse

Een aantal respondenten gaven aan in het bezit te zijn van meerdere honden, deze zijn voor het creëren van een controle meegenomen in de statistische analyse. In totaal zijn 506 honden geanalyseerd, waarvan 216 (43%) honden een bijtincident hebben veroorzaakt en 290 (57%) honden niet. Voor het analyseren is gebruik gemaakt van de bivariate kruistabel (Chi kwadraat) welke behoort tot beschrijvende statistiek, lineaire regressieanalyse en een One Way Anova toets. Met de Chi kwadraat is gekeken naar een verband tussen de honden die wel en die niet gebeten hebben, met de rasgroep en het geslacht van de hond. Daarnaast is deze manier van analyseren gebruikt om het verband met alleen de honden welke gebeten hebben, met de rasgroep, geslacht van de hond, of de hond los of vast was tijdens het incident en de ernst van de verwonding welke de hond veroorzaakt heeft, te toetsen. De relatie naar afkomst, met het ras, het geslacht van de hond en de ernst van de veroorzaakte verwondingen is buiten beschouwing gehouden, aangezien van de 216 honden welke gebeten hebben, er van 51 honden de afkomst bekend is en dit vrijwel niets zal bijdragen aan het onderzoek. Verder wordt de sterkte van het verband van de Chi kwadraat bepaald door de Cramer's V waarde, hiervoor is gebruik gemaakt van de volgende Cramer's V schaalverdeling; 0 = geen relatie, <0.2 = zwakke relatie, $0.2-0.3$ = matige relatie en >0.3 = sterke relatie (Grande, 2015). De gebruikte gegevens en de uitkomsten van de kruistabellen zijn opgenomen in tabellen en zijn voor het behouden van het overzicht weergegeven in *bijlage XII*.

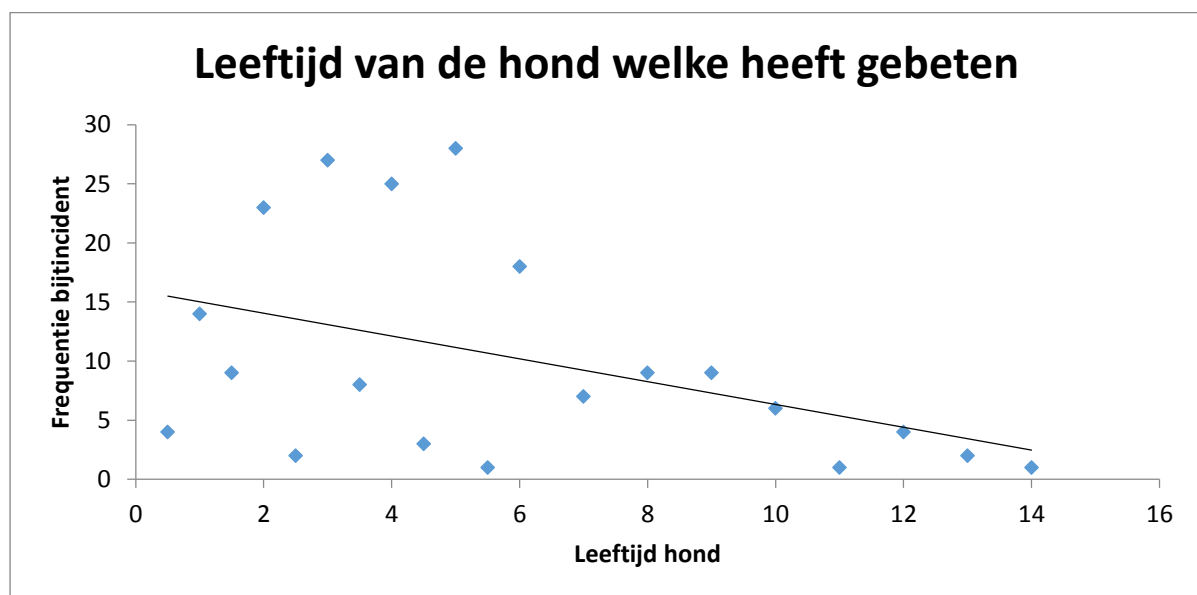
In *bijlage XII tabellen 12 en 14* zijn gegevens weergegeven die gebruikt zijn om te inventariseren of er een relatie is tussen de twee groepen honden (honden die wel beten en die niet beten), met de rasgroep en het geslacht van de hond. Allereerst gekeken naar de relatie tussen de twee groepen honden met de rasgroepen (*tabel 13*), liet de Chi kwadraat zien dat er een significant verband is tussen de twee groepen honden en de rasgroep waaronder de hond valt, $X^2=51,417(10)$, $p<0.05$. Volgens dit onderzoek, bijten honden afkomstig uit de eerste rasgroep (Herders en Veedrijvers), significant frequenter dan andere rasgroepen. Daarnaast laat een Cramer's V waarde >0.3 zien dat dit een sterke relatie betreft. Tevens is er een significante relatie tussen de twee groepen honden en het geslacht van de hond (*tabel 15*), $X^2=114,535(2)$, $p<0.05$. Dit is tevens een sterk verband, aangezien de Cramer's V waarde >0.3 . Tevens veroorzaakten significant minder bijtincidenten dan reuen.

Bij de volgende zes bivariate kruistabellen (*bijlage XII tabellen 16 tot en met 21*) zijn alleen de honden welke hebben gebeten gebruikt, zodat het verband tussen de honden welke hebben gebeten, met de rasgroep, het geslacht van de hond, of de hond los of vast was tijdens het incident en de ernst van de verwonding welke de hond heeft veroorzaakt, getoetst kan worden. *Tabel 16* laat zien welke gegevens er zijn gebruikt om te onderzoeken of er een verband is tussen de honden welke hebben gebeten met de rasgroep en het geslacht van de hond. Allereerst gekeken naar ras en geslacht van de honden welke gebeten hebben, liet de Chi kwadraat zien (*tabel 17*) dat er geen significant verband is tussen deze twee factoren, $X^2=20,552(20)$, $p>0.05$. Van rasgroep 1 (Herders en Veedrijvers) is met dit onderzoek niet bewezen dat reuen frequenter bijten dan teven. Vervolgens het verband tussen het geslacht van de hond en of de hond los of vast was tijdens het incident is significant, $X^2=51,960(4)$, $p<0.05$ (*tabellen 18 en 19*). Daarnaast geeft de Cramer's V waarde van 0,347 aan, dat er een sterke relatie is tussen het geslacht van de hond en of de hond vast of los was op het moment van bijten. Reuen beten significant frequenter dan teven wanneer zij los waren. Verder is te zien in tabellen 20 en 21 dat het verband tussen de factoren rasgroep en of de hond los of vast was tijdens het incident niet significant is, $X^2=19,486(20)$, $p>0.05$.

De laatste drie bivariate kruistabellen hebben betrekking op een verband tussen de ernst van de verwondingen met de rasgroep waaronder de hond valt, het geslacht van de hond en of de hond los

of vast was tijdens het incident. Allereerst laat *bijlage XII tabellen 22 tot en met 27* zien welke gegevens gebruikt zijn voor deze toetsingen. Tussen de factoren ernst van verwonding en de rasgroep van de hond is een significant verband gevonden, $X^2=58,748(40)$, $p<0.05$ (*tabellen 22 en 23*). Het betreft een verband met matige relatie, aangezien de Cramer's V waarde 0,261 is. De rasgroep Herdershonden en Veedrijvers zorgen significant meer voor ernstige verwondingen dan bijvoorbeeld de rasgroepen Terriërs of Retrievers, Spaniëls en waterhonden. Vervolgens bleek er geen significant verband te zijn tussen de ernst van de veroorzaakte verwonding en het geslacht van de hond. Het is niet significant bewezen dat reuen ernstigere verwondingen veroorzaakten, $X^2=14,782(8)$, $p>0.05$ (*tabellen 24 en 25*). Tenslotte laten *tabellen 26 en 27* zien dat er tevens geen verband tussen de ernst van de veroorzaakte verwondingen en of de hond op het moment van bijten los of vast was, $X^2=11,234(8)$, $p>0.05$. Dit betekent dat honden die los waren niet per se frequenter bijten.

Om te toetsen of een bepaalde leeftijdsgroep van de honden daadwerkelijk statistisch een samenhangend verband heeft met een bijtincident, is een regressieanalyse uitgevoerd. Hierbij is de leeftijd van de hond tegen het aantal honden welke hebben gebeten van de desbetreffende leeftijd afgezet. De totale variatie in het aantal honden per leeftijdsgroep kan voor 19.1% ($R^2=0.191$) verklaard worden. Deze regressie lijn loopt niet horizontaal ($b=15,988$, $p=0.000$), met een dalende helling ($b=-0.965$, $p=0.054$) (*figuur 12*). Dit betekent dat er een significante samenhang is tussen de leeftijd van de hond en het aantal honden dat op die leeftijd gebeten hebben, echter welke niet sterk is. Honden met een leeftijd van 5, 3, 4 en 2 jaar bijten significant frequenter dan honden met een andere leeftijd.

Figuur 12 Regressieanalyse van de leeftijd van de gebeten honden

Tenslotte zijn de vier gedragingen van de C-BARQ lijst getoetst aan de hand van een One Way Anova toets. Per gedragscategorie is een aparte toets uitgevoerd, om te onderzoeken of er een significant verschil is in gedraging tussen en in beide groepen honden, honden welke wel gebeten hebben en welke niet gebeten hebben. Hierbij is tevens de categorie agressie opgesplitst in twee groepen, agressie tegen vreemden en agressie tegen de eigenaar.

Er is een significant verschil gevonden in agressie jegens vreemden tussen honden welke wel en welke niet hebben gebeten, $F(25, 240)= 2,933$, $p < 0.05$. Gekeken naar de absolute getallen, waren er minder honden welke gebeten hebben die in de categorie 1 of hoger vielen bij agressie tegen

vreemden, echter wanneer er naar relatieve getallen gekeken worden is dit andersom. Bij agressie tegen de eigenaar is tevens een significant verschil gevonden tussen de gebeten en niet gebeten honden, $F(12, 253) = 3,346$, $p < 0.05$. Hierbij zijn er meer honden welke gebeten hebben die agressie vertonen naar de eigenaar toe, echter bij de honden die niet gebeten hebben valt er zelfs één hond in de hoogste categorie in agressie. Verder gekeken naar de trainbaarheid van de honden verschillen de twee groepen (honden die wel gebeten hebben en die niet gebeten hebben) niet significant van elkaar, $F(21, 244) = 0,653$, $p > 0.05$. Bij deze factor zijn beide groepen redelijk evenredig verdeeld over alle scoring categorieën. Bij angst was tevens geen significant verschil gevonden tussen de gebeten en niet gebeten honden, $F(14, 251) = 1,030$, $p > 0.05$. Eveneens bij deze factor is, net zoals bij trainbaarheid, geen verschil tussen de groepen. Tenslotte gaf de factor aandacht & aanhankelijkheid tussen de honden die wel gebeten hebben en de honden die niet gebeten hebben, een significant verschil, $F(23, 242) = 1,862$, $p < 0.05$. De twee groepen verschillen van elkaar op basis van de kleinste groep in een bepaalde categorie. Bij de honden die gebeten hebben bevindt de kleinste groep zich in de laagste categorie (0-1) van aandacht & aanhankelijkheid, bij de honden die niet gebeten hebben valt de kleinste groep in de hoogste categorie (3.1-4)

Hoofdstuk 4: Discussie

Vanuit de Koninklijke Hondenbescherming is er vraag naar een landelijk onderzoek betreft bijtincidenten van hond op mens. Voor dit onderzoek is een enquête gebruikt en zijn verschillende instanties benaderd, om te proberen de hoeveelheid bijtincidenten welke gebeuren in Noord-Brabant in kaart te brengen. Hiermee zou een schatting gemaakt kunnen worden van de ernst van de bijtincidenten en kunnen er gerichte maatregelen genomen worden.

Het onderzoeksproces was anders verlopen dan verwacht, waarbij het aantal respondenten minder snel opliep dan gedacht. Hierdoor heeft de vragenlijst een half jaar opengestaan, in plaats van de bedoelde twee tot drie maanden. Dit kan komen doordat mensen hoofdzakelijk via social media en honden- instanties/bedrijven werden benaderd. Desondanks zijn genoeg gegevens verzameld om een uitspraak te doen met een betrouwbaarheidsinterval van 95%. Aangezien niet iedereen te bereiken is en de uitkomst uiteindelijk wordt gebaseerd op een schatting, zal de conclusie van dit onderzoek geen harde cijfers bevatten van het aantal bijtincidenten en niet representatief zijn voor heel Noord-Brabant, laat staan voor Nederland in het geheel. Hierdoor kan niet vastgesteld worden of het aantal bijtincidenten in de periode 2008-2017 ten opzichte van 1993-2008 daadwerkelijk is gestegen of niet. Verder zijn er tijdens het onderzoek kleine aanpassingen aan de vragenlijst gedaan, zodat de vragenlijst bestemd was voor een grotere groep mensen, waardoor een controlegroep ontstond. Deze controlegroep bestond uit mensen die niet waren gebeten en die in het bezit waren van een hond welke niet had gebeten. Tevens waren sommige mensen niet in het bezit van een hond, waardoor de optie 'ik heb geen hond' was toegevoegd aan de vragenlijst. Vervolgens was de vraag 'In welke provincie woont u?' aan de enquête toegevoegd, zodat geïnventariseerd kon worden of de ingevulde gegevens afkomstig waren van inwoners van Noord-Brabant.

Verder werd door verschillende mensen commentaar gegeven over de enquête, zij gaven aan dat wanneer men meerdere keren gebeten was door een hond, dit niet gemakkelijk apart in te vullen was per incident. Tevens betreft de C-BARQ lijst, kon de respondent op het moment van invullen maar voor één hond de vragen beantwoorden. Voor respondenten met meerdere honden was dit lastig invullen en konden zij niet voor alle honden deze lijst invullen.

Van de totaal 216 bijtincidenten die zijn geïnventariseerd, werden 37 van deze bijtincidenten veroorzaakt in de onderzoeksperiode van 1993-2008 en 106 bijtincidenten in de onderzoeksperiode van 2008-2017. Al deze bijtincidenten werden hoofdzakelijk veroorzaakt door honden met een leeftijd van vijf (28), drie (27), twee (23) en zes (18) jaar, waarvan tevens het grootste gedeelte (122) een reu bleek te zijn. De top drie rassen welke tijdens dit onderzoek voor de meeste bijtincidenten hebben gezorgd zijn: Duitse Herders (18), Mechelse Herders (17) en Bordercollies (10) (herder algemeen hierbij achterwege gelaten). Tevens blijkt dat honden uit rasgroep 1, Herdershonden en Veedrijvers (68), de meeste bijtincidenten hebben veroorzaakt in dit onderzoek, in tegenstelling tot de andere rasgroepen. Verder was het merendeel van de honden op het moment van bijten los (90) en waren vrouwen (60) vaker de gezagvoerder over de hond tijdens het incident dan mannen (37) of kinderen (5). Gekeken naar de verschillende gedragingen met betrekking op de C-BARQ-gedragingen van de honden, scoorden de honden welke hadden gebeten hoger op agressie dan de honden die niet hadden gebeten. Dit geldt voor, zowel agressie tegen vreemden, als agressie tegen de eigenaar. Verder, voor de trainbaarheid en angst van de hond, scoorden de groep honden die niet gebeten hadden hoger dan de andere groep. Tenslotte voor aandacht & aanhankelijkheid scoorden de groepen beide even hoog. Betreft de verwondingen van de bijtincidenten, had meer dan de helft (137) een verwonding van lichte ernst. De slachtoffers die de honden maakten waren hoofdzakelijk volwassenen (127), met daarop volgend kinderen (46).

Gekeken naar de resultaten en deze te vergelijken met literatuur, waren er zowel overeenkomsten, als verschillen. Door Cornelissen en Hopster (2008) is onderzocht dat kinderen vaker betrokken waren bij bijtincidenten dan volwassenen, aangezien kinderen het gedrag van honden niet of verkeerd interpreteren. Echter in dit onderzoek was dit niet het geval, daar waren volwassenen juist vaker betrokken bij een bijtincident dan kinderen. Ondanks dat waren kinderen, na de volwassenen, de meest voorkomende slachtoffers in dit onderzoek. Een verklaring hiervoor kan zijn, dat er meer volwassen mensen de enquête hebben ingevuld dan kinderen. Verder volgens onderzoek wordt tweederde van het jaarlijks aantal bijtincidenten zowel bewust, als onbewust uitgelokt (Cornelissen & Hopster, 2008). Bewust uitlokken wil zeggen dat men de hond uitdaagt en de hond blijft lastigvallen, terwijl de hond laat zien dat hij/zij dat niet waardeert. Onbewust uitdagen kan zijn dat men niet bedoelde of onbewuste signalen aan de hond afgeeft welke een bijtincident zou kunnen uitlokken of dat men hondengedrag niet of verkeerd interpreteert. In dit onderzoek kunnen spel agressie, re directe agressie, angst agressie en antropomorfisme gezien worden als bewust en/of onbewust uitgelokte aanleidingen voor bijtincidenten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat men niet bewust een bijtincident uitlokt en over onvoldoende kennis van honden zou beschikken. Bij elkaar zorgen de genoemde aanleidingen in dit onderzoek niet voor tweederde van de bijtincidenten, echter voor 41% van de incidenten.

Een aantal factoren die uiteindelijk agressie en bijtincidenten zouden kunnen veroorzaken zijn, volgens literatuur: medisch, territoriaal en eerdere slechte ervaringen van de hond, zoals verwaarlozing door mensen of fysiek/mentaal mishandeld worden (Coopman, et al., 2001; ANP, 2016). Uit de vragenlijst van dit onderzoek blijkt, dat honden eveneens bijten naar aanleiding van medische problemen, het betreden van de hond zijn/haar territorium en uit angst. Verder vermelden Borchelt (1983) en Van der Borg, et al. (1991) dat andere aspecten tevens kunnen bijdragen aan agressief gedrag. Zij benoemen angst, training, dominantie en bezitgedrag. Respondenten hebben deze aspecten tevens aangegeven in de enquête, als bijten door dominantie of territoriaal, echter men zou het gedrag van honden verkeerd kunnen interpreteren, wat dit niet volledig betrouwbaar maakt. Aangezien onderzoek aantoonde dat training, bezitgedrag (territoriaal) en dominantie voor meer agressie zou zorgen, zou verwacht worden dat deze aspecten een significant verband zouden hebben met bijtincidenten. Aangezien alle C-BARQ gebruikte onderdelen al deze aspecten bevatten, kunnen de C-BARQ gedragingen gebruikt worden als vergelijking. Agressie naar vreemden ($F(25, 240) = 2,933, p < 0.05$) en eigenaar ($F(12, 253) = 3,346, p < 0.05$) en aandacht & afhankelijkheid ($F(23, 242) = 1,862, p < 0.05$) hadden allen een significante correlatie met bijtincidenten. Daarentegen had in dit onderzoek trainbaarheid ($F(21, 244) = 0,653, p > 0.05$) en angst ($F(14, 251) = 1,030, p > 0.05$) geen significant verschil tussen de twee groepen en bleek in dit onderzoek geen invloed uit te oefenen bij een bijtincident. Een mogelijke verklaring is dat de steekproef grote, van hoofdzakelijk de honden welke wel gebeten hebben, niet groot genoeg is, wat deze analyse niet representatief maakt. Daarnaast, zoals al eerder vernoemd is, kan het zijn dat men honden gedrag verkeerd heeft geïnterpreteerd en bepaalde gedragingen van de hond anders categoriseert dan eigenlijk zou zijn.

Borchelt (1983) en Line & Voith (1986) veronderstelden, dat teven en kruisingen minder agressie en dominantieproblemen hadden dan reuen en raszuivere honden. Reuen tonen vaker dominante agressie dan teven, dit kan komen door aspecten als lichaamsgrootte, genen, gewicht en hormonen (Borchelt, 1983). Daarnaast is agressie gerelateerd aan voortplantingsgedrag, waarbij reuen concurreren met elkaar wie uiteindelijk de teef zal krijgen. Dominante agressie is een recessieve eigenschap welke in kruisingen niet zullen voortbestaan. Daarnaast zou het kunnen zijn dat men bij raszuivere honden onbedoeld selecteert op eigenschappen, als dominante agressie. Dit kan komen door het vele gebruik van “top” reuen, waarbij vaak dezelfde bloedlijn gebruikt wordt en uiteindelijk

inteeft kan veroorzaken met ongewilde eigenschappen, zoals agressie (Borchelt, 1983). Uit de resultaten van dit onderzoek bleek tevens, dat reuën vaker betrokken waren bij bijtincidenten. Wat betreft de rashonden en kruisingen wie van de twee vaker bij een incident betrokken was, is in dit onderzoek lastig te concluderen. In dit onderzoek is lastig vast te stellen of alle honden, welke genoemd werden met een ras, daadwerkelijk raszuivere honden waren. Wanneer dit wel het geval zou zijn, zijn raszuivere honden ook in dit onderzoek vaker betrokken bij een bijtincident dan kruisingen.

Verder blijkt uit onderzoek dat honden met een gemiddelde leeftijd van 3.4 jaar voor de meeste probleemgedragingen zorgen, welke kunnen bijdragen aan agressief gedrag. De gemiddelde leeftijd ligt niet lager, aangezien jonge honden in vergelijking met oudere honden, minder agressie patronen vertonen of minder schade aanrichten in de woonomgeving. Daarnaast werden oudere honden tevens minder geobserveerd, aangezien het de eigenaar niet lukt om de hond te corrigeren, wat het onderzoek zou beïnvloeden (Wright & Nesselrode, 1987). De resultaten van dit onderzoek lieten zien, dat honden van drie à vier jaar, in de top drie van meest veroorzaakte bijtincidenten stonden. Echter in dit onderzoek beten vijfjarige honden vaker dan drie à vier jarige.

Volgens Duffy, et al. (2008) verschillen hondenrassen in agressieniveau naar bijvoorbeeld, mensen en honden. Acht hondenrassen (Teckel, Engelse Spring Spaniël, Golden Retriever, Labrador Retriever, Poedel, Rottweiler, Shetland Sheepdog en Siberische Husky) beschikken over hetzelfde agressieniveau richting vreemde mensen. De kleine hondenrassen, Chihuahua en Teckel, laten weer een hoger agressieniveau zien dan gemiddeld richting mensen en tevens honden. In tegenstelling tot die hondenrassen zijn de Akita en Pitbull Terriër minder agressief naar mensen. Vier van deze genoemde rassen komen het vaakst terug in de resultaten en bevinden zich in de top tien van hondenrassen welke het meest hebben gebeten tijdens dit onderzoek. De Labrador Retriever en Golden Retriever bevinden zich op nummer zes en zeven van de top tien, waarbij de Rottweiler en Teckel op nummer negen en tien staan. Honden welke tevens vaker betrokken zijn bij agressieve incidenten zijn Terriërs, zij blijken vaker defensief/territoriaal te zijn tegenover andere honden (Sherman, et al., 1996). Gekeken naar de top tien hondenrassen van dit onderzoek, blijken er twee van de tien rassen een Terriër ras te zijn. De Jack Russell Terriër, welke zich bevindt op plaats vijf en de Staffordshire Bull Terriër, welke zich bevindt op plaats acht. Net buiten de top tien, wanneer Herder in het algemeen wordt meegenomen, valt de Foxterriër, welke in dit onderzoek vier bijtincidenten veroorzaakten. Tenslotte blijkt volgens Cornelissen en Hopster (2008) hondenrassen, als de Weimaraan, Airedaleterriër, Bull Terriër, Leonbergse hond, Rottweiler, American Staffordshire Terriër, Dalmatische hond, Dobermann, Borderterriër, de Duitse en Belgische Herdershond, de Bouvier en de Jack Russel Terriër, significant vaker dan gemiddeld te bijten. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat de honden, Duitse Herders en Jack Russell Terriërs in de top tien staan van hondenrassen welke het vaakst gebeten hebben. De rest van de honden, op de Belgische Herdershond na, hebben in dit onderzoek minimaal één bijtincident veroorzaakt. In feite wordt agressief gedrag bij honden waargenomen bij specifieke situaties, waarbij verschillende stimuli zich voor kan doen. De meest agressieve honden konden tevens de grootste vriendelijkste en aanhankelijkste honden zijn. De stimuli welke agressie problemen veroorzaken kunnen aan de hand van wetenschappelijk inzicht in diergedrag worden vastgesteld, echter is dit voor de 'normale' hondeneigenaar lastig waar te nemen (Borchelt 1983). Hierdoor kunnen kanttekeningen gemaakt worden, om af te vragen of bepaalde hondenrassen daadwerkelijk agressiever zijn dan anderen of dat men dit uitlokt doordat zij hondengedrag niet begrijpen.

Er kan afgevraagd worden of de honden die gebeten hebben wel juist gelabeld worden, want volgens onderzoek identificeert men de Pitbull Terriër nog wel eens als een ander ras. Dit kan komen

doordat de Pitbull Terriër een kruising is van verschillende bully rassen, waaronder de Amerikaanse Staffordshire Terriër en de Staffordshire Bull Terriër. Regelmatig worden er honden bestempeld met Pitbull Terriër, echter kan het zomaar zijn dat de hond helemaal niet beschikt over bully genetica. Dit zet vraagtekens bij dit onderzoek of de honden door de respondent wel juist gelabeld zijn. Bijvoorbeeld of dat de honden welke gelabeld zijn als Pitbull Terriër ook wel echt enige bully genen hebben en of zij wel gelabeld mogen worden als Pitbull Terriër (Olson, et al., 2015). De Pitbull Terriër wordt regelmatig volgens uiterlijke kenmerken gelabeld, echter zou deze label verkeerd kunnen zijn, wat de uitkomst van dit onderzoek minder betrouwbaar maakt. Dit zou niet alleen hoeven te gelden voor de Pitbull Terriër, dit zou tevens kunnen gelden voor labels van andere.

Volgens het Feiten en Cijfers rapport van 2015 bestaat de top drie van populaire honden uit, de Labrador Retriever, Duitse Herder en de Golden Retriever (HAS Hogeschool & Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht, 2015). Gekeken naar *bijlage X tabel 9* is het opmerkelijk dat er meer Duitse Herders hebben gebeten, aangezien er meer Labrador Retrievers ingeschreven zijn bij de NHSB dan Duitse Herders. Er is gekozen voor deze selectie honden, aangezien deze honden zich in dit onderzoek in de top 10 bevonden welke het meest beten. Echter betreft dit aantal bij de NHSB alleen honden met stamboom, van honden zonder stamboom zijn deze gegevens niet bekend en kunnen er geen harde uitspraken gedaan worden over de hoeveelheid per ras in Nederland. Mogelijke verklaringen hiervoor kunnen zijn, dat er meer Herders zonder stamboom gehouden worden dan de Labrador Retriever, de Duitse Herder toch eerder geneigd is om te bijten dan de Labrador Retriever of dat de Duitse Herder op meer plekken komt waar meer mensen aanwezig zijn, tijdens bijvoorbeeld het uitlaten/wandelen.

Verder wanneer er gekeken wordt naar de C-BARQ vragenlijst, welke bij dit onderzoek gebruikt is, kan verondersteld worden dat deze vragenlijst het onderzoek niet volledig betrouwbaar maakt. De betrouwbaarheid van vragenlijsten waarin een gedragsbeoordeling voorgelegd wordt, kan beïnvloed worden door variatie in ervaring van de beoordelaars, zoals hondeneigenaren zelf met onvoldoende kennis. Ondanks dat de C-BARQ vragenlijst gestandaardiseerd en gevalideerd is, kan door verschil in cultuur en interpretatie van hondengedrag door een hondeneigenaar de uitslag minder betrouwbaar uitvallen dan verwacht (Wiener & Haskell, 2016; Rayment, Marston & Groef, 2016). Hierdoor berust de uitkomst van dit onderzoek niet volledig op een betrouwbaarheid van 95%. Daarnaast met betrekking tot de aantallen van de bijtincidenten, geven deze tevens een vertekend beeld. Bijtincidenten welke eerder gebeurd zijn dan het jaar 2008 kunnen gemakkelijk vergeten worden of men kan het precieze jaar waarin het gebeurd is niet meer herinneren.

Tenslotte is niet iedereen in Noord-Brabant bereikt, bijvoorbeeld mannen en jongeren onder de 16 jaar. Een mogelijke verklaring kan zijn dat ouderen steeds meer gebruik maken van social media als Facebook en jongeren juist minder. Uit onderzoek blijkt dat vrouwen vaker dan mannen gebruik maken van social media, zoals Facebook (59% vs. 53%) (Bighelaar & Akkermans, 2013). Daarnaast blijkt dat steeds meer ouderen Facebook gebruiken ten opzichte van 2016, bij 20-39 jaar een stijging van 3%, 40-64 jaar 5%, 65-79 jaar 9% en 80+ 15%. Vijftien tot negentienjarige maken juist minder gebruik van Facebook (8% minder dan in 2016) (Veer, Boeke & Peters, 2017). Deze doelgroep zou in het vervolg op een andere manier benadert moeten worden om meer respons te verkrijgen.

Hoofdstuk 5: Conclusie en aanbevelingen

Dit onderzoek betreft het in kaart brengen van bijtincidenten en de bijspelende factoren. De bijtincidenten zijn geïnterviewd in twee verschillende onderzoeksperiodes en welke plaats vonden in Noord-Brabant of bij inwoners van Noord-Brabant. Om dit te onderzoeken is de volgende hoofdvraag opgesteld: ‘Welke factoren beïnvloeden het aantal en de ernst van de bijtincidenten welke gebeuren van hond op mens in de provincie Noord-Brabant en is dit aantal gedaald of gestegen in de periode van 2008 tot en met 2017 ten opzichte van de periode van het pitbullverbod (1993-2008)?’.

In de onderzoeksperiode 1993-2008 hebben honden, volgens dit onderzoek, 37 bijtincidenten veroorzaakt, in de onderzoeksperiode 2008-2017 waren dit 106 bijtincidenten. Dit is een verschil van 69 bijtincidenten.

De factoren geslacht, ras en de leeftijd van de hond, bleken in dit onderzoek een significante rol te spelen tijdens een bijtincident. Reuen, honden afkomstig uit de eerste rasgroep en honden met een leeftijd van vijf jaar, vertoonden meer agressie en beten in dit onderzoek frequenter dan andere honden. Daarnaast of de hond op het moment van bijten los of vast was, beschikte alleen over een significante correlatie met het geslacht van de hond. Reuen beten vaker dan teven wanneer zij los waren. Verder de ernst van de veroorzaakte verwondingen, had alleen een verband met het ras van de hond. De eerste rasgroep veroorzaakte meer extreme verwondingen dan andere rasgroepen.

Gekeken naar de vier gedragingen van de C-BARQ lijst, waren er verschillen tussen beide groepen honden. Twee van de vier gedragingen, agressie en aandacht & aanhankelijkheid, verschilden significant tussen de groep honden die hebben gebeten en de groep honden die niet hebben gebeten. Honden die gebeten hadden, scoorden significant hoger op agressie en aandacht & aanhankelijkheid. Deze factoren spelen een rol bij het veroorzaken van een bijtincident.

De meest voorkomende ernst van de slachtoffers bestaat uit lichte ernst (137). Verder betrof een kleine hoeveelheid (10) van de verwondingen extreme ernst. Bij meer dan de helft van deze incidenten (127) waren volwassenen het slachtoffer, waarna opvolgend kinderen (46) het meest betrokken waren.

Er kan geconcludeerd worden, dat vervolgonderzoek noodzakelijk is om daadwerkelijk vast te stellen of het aantal bijtincidenten, zoals volgens de Koninklijke Hondenbescherming verondersteld is, in de periode van 2008-2017, ten op zichten van de periode 1993-2008, is gestegen of niet. Doordat de aantallen van dit onderzoek een schatting betreft, kan niet vastgesteld worden dat het aantal bijtincidenten, zoals dit onderzoek laat zien, daadwerkelijk gestegen is. Factoren die volgens dit onderzoek invloed hebben op een bijtincident blijken het geslacht, het ras, de leeftijd van de hond en of de hond los of vast tijdens het incident. Verder spelen de gedragsfactoren agressie en aandacht & aanhankelijkheid van de hond tevens een rol tijdens een bijtincident. Hierdoor worden bij hoofdzakelijk volwassenen, maar ook kinderen, in meeste gevallen lichte verwondingen veroorzaakt.

Aan de hand van de resultaten kunnen er verschillende aanbevelingen gedaan worden, zowel voor de vragenlijst voor eventueel vervolgonderzoek, als voor maatregelen die eventueel genomen kunnen worden. Allereerst met betrekking tot de vragenlijst, om een beter beeld te verkrijgen van de ernst van de bijtincidenten, zou de ernst van het incident in het vervolg specifiekere aangegeven kunnen worden. Het is lastig te onderscheiden wat een lichte, matige of extreme ernst is. Deze categorieën zouden in het vervolg gespecificeerd kunnen worden door gebruikt te maken van het volgende: geen schade, oppervlakkige krassen of deuken op de huid, antibiotica moeten gebruiken,

een open wond, moeten laten hechten en dergelijke. Verder om een controlegroep te creëren voor de afkomst van de hond, had dit eveneens gevraagd moeten worden bij de honden die niet gebeten hadden. Tevens zouden er andere antwoordmogelijkheden voor de afkomst van de hond gemaakt kunnen worden. De optie fokker zonder stamboom zou ook als optie toegevoegd kunnen worden, aangezien er fokkers bestaan die honden zonder stamboom fokken wat kan zorgen voor honden die niet raszuiver zijn. Daarnaast kon in de vragenlijst gekozen worden voor “ik ben gebeten door een hond” en “mijn hond heeft iemand gebeten”, echter was er geen optie voor “mijn hond heeft mij gebeten”. Een laatste verbetering aan de enquête is het aanpassen van de vraag “wat is de leeftijd van de hond”. Wanneer een persoon door een hond gebeten is, kan het lastig zijn om de exacte leeftijd van de hond te weten of te schatten. Door het maken van leeftijdscategorieën, zoals pup, (jong) volwassenen en senior, is het gemakkelijker voor de respondent om aan te geven wat de leeftijd van de hond ongeveer is. Dit kan voorkomen dat men “onbekend” invult.

Verder is vervolgonderzoek nodig, zodat mannen en jongeren onder de 16 jaar bereikt worden. Om meer respons te krijgen, waaronder meer mannen en jongeren, zouden mannen en jongeren op een andere manier benaderd kunnen worden dan hoofdzakelijk via social media. Tevens is de verzamelde data niet volledig, bij een groot deel van de honden is de afkomst niet bekend, waardoor er geen analyse gemaakt kon worden of de afkomst een significante rol speelde bij een bijtincident. Verder het creëren van extra controlegroepen zou kunnen bijdragen bij het beter vaststellen welke factoren meespelen bij een bijtincident. Daarnaast had de C-BARQ vragenlijst gedeelte betrekking op één hond van de respondent, terwijl sommige in het bezit waren van meerdere honden. Het uitsplitsen van de enquête, waarbij de respondent per incident en per hond de C-BARQ vragenlijst zou kunnen maken, zou het invullen in het vervolg kunnen vergemakkelijken. Respondenten zouden op die manier gemakkelijker de informatie per hond en per incident kunnen vermelden. Vervolgens om te kunnen toetsen of de gezagvoerder daadwerkelijk statistisch invloed heeft op een bijtincident, zou hiervoor tevens een controlegroep gemaakt moeten worden. Op die manier kan de gezagvoerder van de hond die gebeten heeft en een gezagvoerder van een hond die niet gebeten heeft met elkaar vergeleken worden.

Gekeken naar de resultaten zou een aanlijngedog een maatregel kunnen zijn welke bijtincidenten zou kunnen voorkomen, aangezien de meeste honden, welke een bijtincident hebben veroorzaakt, losliepen en het incident op gemeentelijk terrein plaats vond. Tijdens de wandeling kan immers het meest contact gemaakt worden met (andere) mensen, dit zou een verklaring kunnen zijn waarom de meeste bijtincidenten gebeuren op gemeentelijk terrein. Wanneer honden aangelijnd zijn kunnen bijtincidenten voorkomen worden, aangezien de hond niet gewoonweg in de buurt van iemand kan komen. Vervolgens zou een voorlichting of cursus over hondengedrag, de kennis van mensen kunnen vergroten en het aantal bijtincidenten zelfs mogelijk verminderen. Men zou hondengedrag dan in het vervolg beter kunnen interpreteren en op die manier een bijtincident zelfs misschien kunnen voorkomen. Volgens dit onderzoek zou de focus hoofdzakelijk op vrouwen gelegd moeten worden, aangezien zij het meest betrokken waren als gezagvoerder bij een bijtincident. Echter de meeste respondenten van dit onderzoek betrof vrouw, hierom zouden vrouwen niet de focus moeten zijn en zou eerst beter geïnventariseerd moeten worden wie er daadwerkelijk vaker bij een bijtincident betrokken zou zijn. Ondanks dat, zou het geven van een cursus of voorlichting over gedrag zinvol kunnen zijn, aangezien wetenschappelijk onderzoek vermeldt dat men hondengedrag verkeerd kan interpreteren.

Vanwege het feit dat volwassenen in dit onderzoek hoofdzakelijk het slachtoffer waren van een bijtincident, zou deze groep het meeste baat hebben met een voorlichting over het gedrag en lichaamshouding van honden. De meest voorkomende aanleiding van honden die beten, was re

directe agressie, met daarbij bijvoorbeeld het uit elkaar halen van vechtende honden. Het juist voorlichten hoe men vechtende honden op een verantwoorde en veilige manier zou kunnen scheiden, zou een incident kunnen voorkomen.

Momenteel wordt de focus gelegd op honden welke gelabeld zijn als 'vecht hond', echter in dit onderzoek blijken Herders onverwacht veel bijtincidenten te veroorzaken. Daarom zou het tevens verstandig zijn om op deze groep honden te letten, om te bestuderen hoe het aantal bijtincidenten teruggedrongen kan worden. Verder zou het verplichten van een gedragscursus voor honden welke gezien worden als risicovol, kunnen bijdragen aan het verminderen van het aantal bijtincidenten, zodat de hond een goede opvoeding kan krijgen en hondeneigenaren zijn/haar hond in het gareel kan houden.

Bibliografie

- ANP. (2016, Augustus 23). 'Als een hond bijt, moet je doodstil blijven liggen'. Opgehaald van NOS: <http://nos.nl/artikel/2127820-als-een-hond-bijt-moet-je-doodstil-blijven-liggen.html>
- ANP. (2016, april 9). *Landelijk onderzoek naar bijtende honden nodig*. Opgehaald van NOS: <http://nos.nl/artikel/2098042-landelijk-onderzoek-naar-bijtende-honden-nodig.html>
- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek!* (2e ed.). Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers B.V.
- Borchelt, P. L. (1983). Aggressive behavior of dogs kept as companion animals: classification and influence of sex, reproductive status and breed. *Applied Animal Ethology*, 10(1-2), 45-61.
- Brabants Dagblad. (2016, September 8). Burgemeester Tilburg laat hond 'Psycho' in beslag nemen na bijtincidenten. *Brabants Dagblad*, p. Unknown.
- CBS. (2015). *Demografische Kerncijfers per gemeente 2015*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Christensen, E., Scarlett, J., Campagna, M., & Houpt, K. A. (2007). Classification of behavior problems in dogs: Distributions of age, breed, sex and reproductive status. *Applied Animal Behaviour Science*, 85-95.
- Coates, D. (2015, Maart 30). Personality Takes a Back Seat in Breed Popularity. *PetMD*.
- Colijn, J., & Lengton, I. (2016, april 09). Hoe aaibaar is Fikkie? *De Telegraaf*.
- Coopman, F., Struelens, E., Audenaert, K., Odberg, F., Peremans, K., Jacobs, K., ... & Dierickx, K. (2001). Agressie bij de hond (canis familiaris)-problemen verbonden met de genetische evaluatie. *Vlaams diergeneeskundig tijdschrift*, 70(6), 459-474.
- Cornelissen, J., & Hopster, H. (2008). *Hondenbeten in perspectief; bijlage feiten en cijfers*. Lelystad: Animal sciences group wageningen UR.
- de Trouw. (2008, juni 10). Alleen agressieve pitbulls worden voortaan afgemaakt. *de Trouw*.
- Duffy, D. L., Hsu, Y., & Serpell, J. A. (2008). Breed differences in canine aggression. *Applied Animal Behaviour Science*, 114(3), 441-460.
- HAS Hogeschool; Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht. (2015). *Feiten & Cijfers Gezelschapsdierensector 2015*. Den Bosch/Utrecht: Ministerie van Economische Zaken.
- Hsu, Y., & Serpell, J. A. (2003). Development and validation of a questionnaire for measuring behavior and temperament traits in pet dogs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 223(9), 1293-1300.
- Line, S., & Voith, V. L. (1986). Dominance aggression of dogs towards people: behavior profile and response to treatment. *Applied Animal Behaviour Science*, 16(1), 77-83.
- Marcel. (2016, Maart 11). (POLITIE) Politie doet onderzoek naar bijtincident met politiehond in Zegge. Opgehaald van 112 Brabantnieuws: <http://112-brabantnieuws.nl/2016/03/10/politie-politie-doet-onderzoek-naar-bijtincident-politiehond-zegge/>
- McMillan, F. D., Serpell, J. A., Duffy, D. L., Masaoud, E., & Dohoo, I. R. (2013). Differences in behavioral characteristics between dogs obtained as puppies from pet stores and those obtained

from noncommercial breeders. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 242(10), 1359-1363.

Nagasawa, M., Tsujimura, A., Tateishi, K., Mogi, K., Ohta, M., Serpell, J. A., & Kikusui, T. (2011). Assessment of the factorial structures of the C-BARQ in Japan. *Journal of Veterinary Medical Science*, 73(7), 869-875.

NRC. (2008, juni 10). Verbod op de pitbull vervalt. *Nrc*.

Nu.nl. (2008, juni 9). *Verbod pitbulls van de baan*. Opgehaald van Nu.nl:
<http://www.nu.nl/algemeen/1605306/verbod-op-pitbulls-van-de-baan.html>

Olson, K. R., Levy, J. K., Norby, B., Crandall, M. M., Broadhurst, J. E., Jacks, S., Barton, R.C. & Zimmerman, M. S. (2015). Inconsistent identification of pit bull-type dogs by shelter staff. *The Veterinary Journal*, 206(2), 197-202.

Overheid. (2008, December 31). *Regeling Agressieve Dieren*. Opgehaald van Overheid.nl:
<http://wetten.overheid.nl/BWBR0005841/2005-08-13>

Pennings, M. (2016, Maart 11). *Staffords bijten vrouw en twee andere honden, dierenpolitie bezorgd over bijtincidenten*. Opgehaald van Omroepbrabant:
<http://www.omroepbrabant.nl/?news/2457791423/Staffords+bijten+vrouw+en+twee+andere+honden,+dierenpolitie+bezorgd+over+bijtincidenten.aspx>

Raad van Beheer (2006-2017). Inschrijvingen NHSB. Geraadpleegd op 13 november 2017, van
<https://www.houdenvanhonden.nl/fokken-met-je-hond/inschrijvingen-in-het-nhsb/>

Rayment, D. J., Peters, R. A., Marston, L. C., & De Groef, B. (2016). Investigating canine personality structure using owner questionnaires measuring pet dog behaviour and personality. *Applied Animal Behaviour Science*, 180, 100-106.

Riepema, S. (2016, Februari 04). Huilende en knuffelende pitbull vecht tegen imago. *AD*.

Serpell, J. A. (2015). *C-BARQ*. Opgehaald van Squarespace:
<https://static1.squarespace.com/static/5556a31de4b0c2b7c9dfd0dd/t/5590be1fe4b0a675d6713233/1435549215582/C-BARQ+Written.pdf>

Sherman, C. K., Reisner, I. R., Taliaferro, L. A., & Houpt, K. A. (1996). Characteristics, treatment, and outcome of 99 cases of aggression between dogs. *Applied animal behaviour science*, 47(1-2), 91-108.

Todd L. Grande. (2015, 7 oktober). *Chi-Square Test of Independence with Cramer's V in SPSS*. [videobestand] Geraadpleegd op 10 november 2017, van
<https://www.youtube.com/watch?v=J46LRDkXRng>

Van den Bighelaar, S., & Akkermans, M. (2013). Gebruik en gebruikers van sociale media. *The Hague: Centraal Bureau voor de Statistiek*.

Van der Borg, J. A., Netto, W. J., & Planta, D. J. (1991). Behavioural testing of dogs in animal shelters to predict problem behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*, 32(2-3), 237-251.

Van Straten, B. (2016, April 28). *Bert van Straten: steeds meer bijtincidenten door tokkies en staffords!* Opgehaald van Piepvandaag: <https://www.piepvandaag.nl/steeds-meer-bijtincidenten-tokkies-staffords/>

Van der Veer, N., Boekee, S., Peters, O. (2017). Nationale social media onderzoek 2017. *Amsterdam: Newcom Research & Consultancy B.V.*

Wiener, P., & Haskell, M. J. (2016). Use of questionnaire-based data to assess dog personality. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 16, 81-85.

Wright, J. C., & Nesselrote, M. S. (1987). Classification of behavior problems in dogs: distributions of age, breed, sex and reproductive status. *Applied Animal Behaviour Science*, 19(1-2), 169-178.

Bijlage I: Omschrijving type pitbull terriër

Deze informatie is overgenomen uit de vervallen Regeling Agressieve Dieren, bijlage 1.

Algemene omschrijving:

- Gespierde gladharige hond
- Straalt kracht uit
- Atletisch, maar niet zeer slank
- Een zwaar front met in vergelijking een lichte achterhand
- Van opzij gezien maakt de hond een vierkante indruk
- Hoogte (schoft): 35-50 cm

Hoofd:

- Geblokt, doosvormig, zwaar in verhouding tot het lichaam
- Brede kaaktakken
- Brede schedel
- Sterk ontwikkelde neusbrug
- Het gebied onder de ogen is opmerkelijk breed
- Sterk ontwikkelde kauwspieren

Voorsnuit:

- Geen spitse snuit

Oren:

- Hoog aan het hoofd geplaatst
- Tappend of gecoupeerd
- Geen rimpels

Ogen:

- Rond, diepliggend en betrekkelijk klein
- Breed uit elkaar geplaatst

Hals:

- Gespierd tot aan de schedel
- Kort

Borst:

- Diep
- Ruim gebogen ribben, naar onderen taps toelopend
- Breed

Rug:

- Gespierd
- Kort

Benen:

- De voorbenen zijn recht en maken een zware, solide indruk
- De heupen zijn breed en lang en lopen af in betrekkelijk lange achterbenen

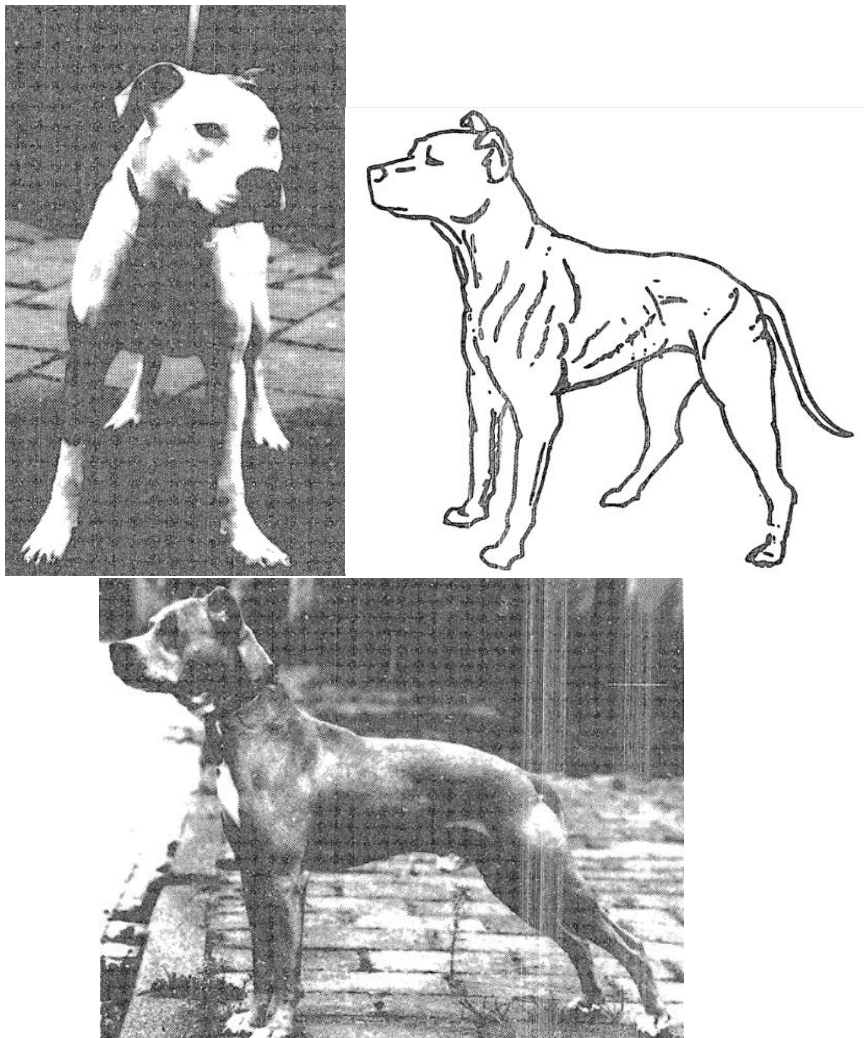
Vacht:

- Kortharig

Staart:

- Laag aangezet
- Dun
- Vrij kort in relatie tot het lichaam
- Taps toelopend tot een fijne punt
- Of gecoupeerd

(Overheid, 2008)

Figuur 13 Pitbull karakteristieken (Overheid, 2008)

Bijlage II: Berekening populatie

In totaal zijn er in Nederland 7.665.198 huishoudens, daarvan heeft één op de vijf huishoudens een hond. In totaal zijn dat 1.533.039,6 huishoudens. In Noord-Brabant zijn er in totaal 1.103.673 huishoudens, door dit aantal huishoudens te delen door vijf komt er een aantal uit van 220.734,6 huishoudens. In totaal zullen er naar schatting 220.735 huishoudens een hond hebben. Dit getal is gebruikt voor de berekening met de steekproefcalculator (HAS Hogeschool & Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht, 2015; CBS, 2015).

Bijlage III: Vragenlijst

Geachte Meneer/Mevrouw,

Ik ben een student van de Aeres Hogeschool, waar ik me in het laatste jaar van de opleiding Diergezondheid en Management bevind. Als afstudeerwerkstuk doe ik onderzoek naar het aantal bijtincidenten van hond op mens, welke plaats hebben gevonden in Noord-Brabant.

Het afgelopen jaar zijn er via verschillende media bijtincidenten in het nieuws gekomen. Zoals in het nieuws tevens is aangegeven wil de Koninklijke Hondenbescherming dat er een onderzoek gedaan wordt naar het aantal bijtincidenten. Om hier onderzoek naar te doen is het van belang om alle bijtincidenten die gebeuren in Noord-Brabant in kaart te brengen. Door het invullen van deze enquête kunt u mij hierbij helpen. Aan de hand van de uitkomst van deze enquête zouden er voorlichtingen gegeven kunnen worden omtrent het gedrag van honden en daarnaast zouden eventueel maatregelen genomen kunnen worden om het aantal bijtincidenten te kunnen terugdringen of zelfs voorkomen.

Ik hoop met uw medewerking het aantal bijtincidenten welke gebeuren in Noord-Brabant in kaart te kunnen brengen. De gegevens die u via de vragenlijst invult, zullen voor het onderzoek volledig anoniem verwerkt worden.

Het invullen van de vragenlijst duurt slechts 10-15 minuten

Alvast heel veel dank voor uw tijd en deelname!

Hartelijke groet,

Marinka de Wit

Student Aeres Hogeschool, te Dronten

Let op: deze vragenlijst heeft alleen betrekking op bijtincidenten van hond op mens en niet van hond op hond.

Vragenlijst

1. Wat is uw leeftijd?

.....

2. Wat is uw geslacht?

☐ Vrouw

☐ Man

3. In welke provincie woont u? In verband met dat deze vragenlijst bedoelt is voor bijtincidenten welke gebeuren in Noord-Brabant, is het van belang om te weten of u in Noord-Brabant woont. Of u moet in een andere provincie wonen en het bijtincident is wel gebeurt in Noord-Brabant.

☐ Friesland

☐ Groningen

☐ Drenthe

☐ Overijssel

☐ Flevoland

☐ Gelderland

☐ Utrecht

☐ Noord-Holland

- ☐ Zuid-Holland
 - ☐ Zeeland
 - ☐ Noord-Brabant
 - ☐ Limburg
4. Bent u zelf ooit door een hond gebeten?
- ☐ Ik ben eens gebeten door een hond (**ga door naar vraag 9**)
 - ☐ Ik ben zelf nog nooit gebeten (**ga door naar vraag 5**)
5. Heeft uw hond ooit iemand gebeten?
- ☐ Mijn hond heeft iemand gebeten (**ga door naar vraag 18**)
 - ☐ Mijn hond heeft niemand gebeten (**ga door naar vraag 6**)
 - ☐ Ik heb geen hond (**ga door naar “eventuele opmerkingen”/einde enquête**)

Informatie over uw hond:

6. Wat voor ras is uw hond? Geef alstublieft zo goed mogelijk het ras aan. Indien de hond een kruising was, kunt u dan aangeven wat voor soort kruising?
-

7. Hoe oud is uw hond?
-

8. Wat is het geslacht van uw hond?
- ☐ Reu (mannelijk) (**ga door naar C-BARQ-vragenlijst**)
 - ☐ Teef (vrouwelijk) (**ga door naar C-BARQ-vragenlijst**)

Situatie van de hond:

Om een goed beeld te kunnen krijgen over het incident zullen hieronder 9 vragen gesteld worden die betrekking hebben op het bijtincident. 3 van deze vragen zullen gaan over de hond die u gebeten heeft. De andere 6 vragen zullen verder ingaan op de situatie van het incident.

9. Wat was het ras van de hond die u beet? Geef alstublieft zo goed mogelijk het ras aan. Indien de hond een kruising was, kunt u dan aangeven wat voor soort kruising?
-

10. Hoe oud schat u de hond die u heeft gebeten?
-

11. Wat was het geslacht van de hond die u beet?
- ☐ Reu (mannelijk)
 - ☐ Teef (vrouwelijk)
 - ☐ Onbekend

Uw ervaring van het Incident:

Hier zullen 6 vragen volgen die gaan over het incident. Hierdoor kan duidelijk worden waar en hoe het incident heeft plaatsgevonden. Daarnaast kunt u helpen door de ernst van de situatie/verwondingen aan te geven.

12. In welk dorp/stad vond het incident plaats?
-

13. Wanneer vond het incident plaats? (zowel jaartal als maand, wanneer u de maand nog kan herinneren)

.....

14. Waar vond het incident plaats?

- ☐ Eigen terrein binnen
- ☐ Eigen terrein buiten
- ☐ Buiten (gemeentelijk terrein)
- ☐ Binnen bij iemand anders in huis
- ☐ Buiten bij iemand anders thuis (tuin)
- ☐ Anders, namelijk ...

15. Wie had de hond op het moment onder het gezag?

- ☐ Een kind
- ☐ Een man
- ☐ Een vrouw
- ☐ De hond liep los
- ☐ Anders, namelijk

16. Wat was de ernst van uw verwonding?

- ☐ Lichte ernst
- ☐ Matige ernst (spoedeisende hulp)
- ☐ Extreme ernst (ziekenhuis)
- ☐ Anders, namelijk

17. Kunt u in het kort omschrijven hoe het bijtincident gebeurde? **(ga verder met vraag 4)**

.....

Situatie van de hond:

Om een goed beeld te kunnen krijgen over het incident zullen hieronder 12 vragen gesteld worden die betrekking hebben op het bijtincident. 4 van deze vragen zullen gaan over algemene aspecten van uw hond die een persoon gebeten heeft. De andere 8 vragen zullen verder ingaan op de situatie van het incident. Vervolgens zal de vragenlijst verder voortzetten in 35 schaalvragen (bijvoorbeeld 0= nooit, 1= zelden, 2= soms, 3= meestal en 4= altijd). Deze vragen hebben betrekking op het gedrag van uw hond, zodat de situatie zo duidelijk mogelijk gemaakt kan worden.

18. Wat voor ras is uw hond? Geef alstublieft zo goed mogelijk het ras aan. Indien de hond een kruising was, kunt u dan aangeven wat voor soort kruising?

.....

19. Wat is de leeftijd van uw hond?

.....

20. Wat is het geslacht van uw hond?

- ☐ Reu (mannelijk)
- ☐ Teef (vrouwelijk)

21. Waar komt de hond vandaan?

- ☐ Asiel
- ☐ Een erkende fokker (met stamboom)
- ☐ Particulier (bijvoorbeeld marktplaats,
- ☐ Anders, namelijk

Uw ervaring van het Incident met de hond:

Hier zullen 8 vragen volgen die gaan over het incident. Hierdoor kan duidelijk worden waar en hoe het incident heeft plaatsgevonden. Daarnaast kunt u helpen door de ernst van de situatie/verwondingen aan te geven.

22. In welk dorp/stad vond het incident plaats?

.....

23. Wanneer vond het incident plaats? (zowel jaartal als maand, wanneer u de maand nog kan herinneren)

.....

24. Waar vond het incident plaats?

- ☐ Eigen terrein binnen
- ☐ Eigen terrein buiten
- ☐ Buiten (gemeentelijk terrein)
- ☐ Binnen bij iemand anders in huis
- ☐ Buiten bij iemand anders thuis (tuin)
- ☐ Anders, namelijk ...

25. Wie had de hond op het moment onder het gezag?

- ☐ Een kind
- ☐ Een man
- ☐ Een vrouw
- ☐ De hond liep los
- ☐ Anders, namelijk

26. Hoeveel slachtoffers waren er betrokken bij het bijtincident?

.....

27. Wie was/waren hierbij het slachtoffer?

- ☐ Kind(eren)
- ☐ Volwassene(n)
- ☐ Oudere(n)
- ☐ ...

28. Weet u wat de ernst van de verwondingen van het slachtoffer waren?

- ☐ Ja, namelijk lichte ernst
- ☐ Ja, namelijk matige ernst (spoedeisende hulp)
- ☐ Ja, namelijk extreme ernst (ziekenhuis)
- ☐ Nee, niet bekend

29. Kunt u in het kort omschrijven hoe het bijtincident gebeurde? **(ga verder met C-BARQ lijst)**

.....

C-BARQ lijst

Dit onderdeel van de vragenlijst bestaat uit 35 schaalvragen (bijvoorbeeld 0= nooit, 1= zelden, 2= soms, 3= meestal en 4= altijd), welke zijn opgedeeld in 4 categorieën. De 4 categorieën zijn: 1) Training en gehoorzaamheid 2) Agressie 3) Angst en 4) Aandacht en afhankelijkheid. Probeer alstublieft zo goed mogelijk alle vragen te beantwoorden. Maak alleen gebruik van de “niet

waargenomen/niet van toepassing” optie, wanneer u de hond het beschreven gedrag nog nooit heeft zien doen.

Sectie 1: Training en gehoorzaamheid

Geef aan hoe trainbaar en gehoorzaam uw hond is in elk van de volgende situaties. Hierbij geldt 0= nooit, 1= zelden, 2= soms, 3= meestal, 4= altijd en N.V.T= niet waargenomen/niet van toepassing.

1. Wanneer de hond niet aangeliend loopt, komt hij/zij onmiddellijk terug nadat u de hond roept?
2. De hond gehoorzaamt per direct het commando ‘zit’
3. De hond gehoorzaamt per direct het commando ‘blijf’
4. De hond lijkt goed op te letten/luisteren naar alles wat u zegt of doet
5. De hond reageert langzaam op correctie of straf (“dikke huid”, “ongevoelig”).
6. De hond leert nieuwe trucjes langzaam
7. De hond is gemakkelijk afgeleid door interessante bezienswaardigheden, geluiden of geuren
8. Trekt de hond hard wanneer hij/zij aan de riem loopt

Sectie 2: Agressie

Van tijd tot tijd tonen honden agressief gedrag. Typische matige agressieve gedragingen zijn: blaffen, grommen en tanden laten zien. Meer ernstige agressieve gedragingen omvat: happen, vooruitschieten, bijten of proberen te bijten. Geef in elk van de volgende situaties aan of uw hond agressief gedrag vertoont.

Hierbij geldt 0= geen agressie (geen zichtbare tekenen van agressie), 2= matige agressie (grommen, blaffen, tanden laten zien), 4= ernstige agressie (happen, bijten of proberen te bijten) en N.V.T= niet waargenomen/niet van toepassing.

9. Wanneer u de hond verbaal corrigeert of straft door u of een lid van het huishouden
10. Wanneer de hond direct benaderd wordt door een onbekende volwassene terwijl u de hond uitlaat aan de lijn
11. Wanneer de hond direct benaderd wordt door een onbekend kind terwijl u de hond uitlaat aan de lijn
12. Naar onbekende personen die uw hond benaderen terwijl hij/zij in uw auto zit (bijvoorbeeld op een parkeerplaats).
13. Wanneer speelgoed, een bot of andere voorwerpen door een lid van het huishouden wordt weggenomen
14. Wanneer een onbekend persoon u of een ander familielid in uw huis benaderd
15. Wanneer een onbekend persoon u of een ander familielid buitenshuis benaderd
16. Wanneer de postbode of een andere afleveringswerknemer uw huis benaderd
17. Wanneer de hond wordt benaderd door een familielid tijdens dat de hond eet
18. Wanneer het eten van de hond wordt weggenomen door een familielid
19. Wanneer vreemden langs uw huis komen lopen terwijl uw hond buiten of in de tuin is
20. Wanneer een onbekend persoon uw hond probeert te aaien of aan te raken
21. Wanneer joggers, fietsers, skaters of skateboarders langs uw huis komen, terwijl uw hond buiten of in de tuin is
22. Wanneer de hond rechtstreeks wordt aangestaard door een lid van het huishouden
23. Tegen onbekende personen die op bezoek zijn bij u in huis
24. Wanneer een familielid over de hond probeert heen te stappen
25. Als u of een gezinslid door uw hond gestolen eetwaar of voorwerpen terug pakt.

Sectie 3: Angst

Sommige honden vertonen tekenen van angst wanneer ze worden blootgesteld aan bepaalde geluiden, objecten, personen of situaties. Typische verschijnselen van milde tot matige angst zijn onder andere: het vermijden van oogcontact, het vermijden van objecten, staart laag of tussen de poten, jammeren en zeuren en schudden en beven. Extreme angst wordt gekenmerkt door: krachtige pogingen om te ontsnappen, terugtrekken of verbergen voor objecten, personen of de situatie. Geef in elk van de volgende situaties aan of uw hond angstig gedrag vertoont. Hierbij geldt 0= geen angst (geen zichtbare tekenen van angst), 2= milde tot matige angst, 4= extreme angst (ineenkrimpen, terugtrekken, verstoppert) en N.V.T= niet waargenomen/niet van toepassing.

26. Wanneer uw hond rechtstreeks benaderd wordt door een onbekende volwassene, terwijl u weg bent van huis
27. Wanneer uw hond rechtstreeks benaderd wordt door een onbekend kind, terwijl u weg bent van huis
28. Wanneer onbekende personen op bezoek komen
29. Wanneer onbekende personen de hond probeert de aaien of aan te raken

Sectie 4: Aandacht en aanhankelijkheid

Geef aan hoe gehecht en aandacht vragend uw hond is in elk van de volgende situaties. Hierbij geldt 0= nooit, 1= zelden, 2= soms, 3= meestal, 4= altijd en N.V.T= niet waargenomen/niet van toepassing.

30. De hond hecht zich sterk aan een bepaald lid van het huishouden
31. Heeft de neiging om u (of andere leden van het huishouden) te volgen in het huis van kamer naar kamer
32. Heeft de neiging om in de buurt te zitten of in contact te zijn met u of anderen, wanneer u gaat zitten
33. Heeft de neiging om zachtjes tegen u of een ander aan te stoten, te besnuffelen of een pootje te geven om aandacht te vragen terwijl u of die ander zit.
34. Wordt onrustig (janken, opspringen, proberen tussenbeide te komen) als u (of anderen) genegenheid toont (tonen) voor een ander persoon.
35. Wordt geprikkeld (janken, opspringen, probeert in te grijpen) als u of anderen genegenheid voor een andere persoon laten zien

Eventuele vragen/opmerkingen

Heeft u nog vragen of opmerkingen?

.....

Bedankt voor uw medewerking

Dit is het einde van de enquête, hartelijk dank voor uw medewerking! Let op: klik onderaan deze pagina alstublieft op de knop 'Gereed' om de enquête volledig af te ronden.

Bijlage IV: Email

Geachte meneer/mevrouw,

Mijn naam is Marinka de Wit en ik ben een 4^ejaars student van Aeres Hogeschool te Dronten. Dit jaar schrijf ik voor mijn opleiding een scriptie. Onlangs las ik een bericht in de krant over een gewenst landelijk onderzoek naar bijtende honden. Tevens zijn er de laatste tijd al meerdere nieuwsberichten verschenen over honden die mensen hebben gebeten. Zelf ben ik erg geïnteresseerd in honden en hun gedrag, daarom zou ik graag hierover mijn scriptie willen schrijven. Als afbakening zou ik het willen houden tot een vragenlijst en het maken van een database bij honden die mensen bijten in Noord-Brabant. Tijdens het onderzoek wil ik gebruik gaan maken van de C BARQ vragenlijst met daarbij wat aanvullingen, zodat ik met die informatie een database kan opstellen over de bijtincidenten in Noord-Brabant en of deze ten opzichte van 2008 (na de afschaffing van het pitbullverbod) zijn toegenomen. Mijn vraag is of uw organisatie mij zou kunnen helpen bij het verstrekken van de informatie over het aantal bijtincidenten in Noord-Brabant van zowel vóór de afschaffing van de RAD, als daarna? En tevens bij het uitzetten van de vragenlijst, indien dit mogelijk is voor u?

Alvast bedankt voor uw tijd en ik hoor graag van u.

Met vriendelijke groeten,

Marinka de Wit
Studente Aeres Hogeschool, te Dronten

Bijlage V: C-BARQ Scoring Methode

Score all frequency scale items as: Never = 0, Seldom = 1, Sometimes = 2, Usually = 3 and Always = 4, except for items 5, 6 and 7 in Section 1. For these, reverse the scores to: Never = 4, Seldom = 3, etc.

To calculate behavior subscale scores, use the following formulae:

“Stranger-directed aggression” score = (items 10 + 11 + 12 + 14 + 15 + 16 + 19 + 20 + 21 + 23)/10.

“Owner-directed aggression” score = (items 9 + 13 + 17 + 18 + 22 + 24 + 25)/7.

“Trainability” score = (items 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8)/8 – reverse scoring order for items 5, 6 & 7 (see above).

“Stranger-directed fear” score = (items 26 + 27 + 28 + 29)/4

“Attachment/attention-seeking” score = (items 30 + 31 + 32 + 33 + 34 + 35)/6

© James A. Serpell, University of Pennsylvania (Hsu & Serpell, 2003)

Bijlage VI: Email berichten van instanties, gemeentes & politie

VI.I: Koninklijke honden bescherming en Universiteit Utrecht

Koninklijke honden bescherming

Geachte mevrouw de Wit,

Het onderwerp dat u wilt gaan gebruiken voor uw scriptie is heel actueel en belangwekkend. Een van onze frustraties is dat er geen cijfers worden bijgehouden. Ik kan u daar dus ook niet aan helpen.

Het enige rapport met cijfers is het rapport in deze link, wellicht reeds bij u bekend <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2008/06/09/hondenbeten-in-perspectief>

Ik zou u willen adviseren contact op te nemen met gemeentes/politie in Noord-Brabant om te bezien of er iets te achterhalen valt qua cijfermateriaal. Ook kunt u de media-incidenten gebruiken maar weet wel dat dat vaak topjes van de ijsberg zijn. Wat betreft het uitzetten van de vragenlijst, dit doen we alleen wanneer het studenten zijn die wij direct begeleiden. Mogelijk dat u de lijst op www.hondenforum.nl kwijt kunt, dit is een forum met een groot bereik.

Succes met uw onderzoek.

Vriendelijke groet,
Sieneke Groenman
Koninklijke Hondenbescherming

Universiteit Utrecht

Beste Marinka,

Dat is een heel interessant onderwerp, wij kunnen je helaas niet aan aantallen helpen en al helemaal niet specifiek over Noord-Brabant.

Na de RAD is er nooit meer een inventarisatie geweest, dat is nu juist het probleem.

Voor het uitzetten van een vragenlijst zou je eens bij de Hondenbescherming moeten informeren of zij dit eventueel zouden willen doen.

Met dank en vriendelijke groet,
Claudia

VI.II: Gemeentes Noord-Brabant

Gemeente Bergeijk

Geachte mevrouw de Wit,

Helaas houden wij geen registratie bij van het aantal bijtincidenten, noch van hond op mens, noch andersom.

Via de politie hebben we wel eens een melding ontvangen, maar dat is niet geregistreerd.

Wij kunnen u dus niet van dienst zijn hiermee.

Veel succes met uw onderzoek.
Met vriendelijke groet,

Xander Koster
Beleidsadviseur / Coördinator cluster maatschappij
Afdeling Beleid en Ontwikkeling

Gemeente Bladel

Hoi Rein,

Bij de politie kunnen wij selecteren op incidenten gevaarlijke hond, maar niet vanaf 2008.

Bij zo'n melding is er niet meteen sprake van een bijtincident. Dan moet je alle meldingen in gaan zien.

Gr John.

Van: Rein de Vries

Verzonden: maandag 30 januari 2017 15:49

Aan: Leuving, John (J.T.J.)

Onderwerp: FW: Onderzoek naar aantal bijtincidenten hond op mens

Hallo John,

Zie onderstaande mail. Voor zover mij bekend wordt dit door de gemeente Bladel niet bijgehouden? Wellicht dat jullie er cijfers van hebben?

Met vriendelijke groet,

Rein de Vries

Junior Integrale Veiligheidscoördinator Gemeente Bladel

Gemeente Cranendonck

Geachte mevrouw De Wit,

Er hebben zich de afgelopen jaren geen bijtincidenten voorgedaan in de gemeente Cranendonck. Ook zijn er geen muilkorfgeboden o.i.d. uitgevaardigd.

Ik wens u veel succes met uw scriptie.

Met vriendelijke groet,

Pierre Brandts | Juridisch beleidsmedewerker
Gemeente Cranendonck

Gemeente Den Bosch

Beste Marinka,

Ik ontvang je mail op mijn zakelijk adres van de gemeente 's-Hertogenbosch. Wanneer zich in deze gemeente bijtincidenten met honden voordoen, dan kan dat leiden tot sancties als een kort aanlijn- en muilkorfgebod. Die behandel ik. Meestal ontvangen we per jaar ongeveer vier meldingen van bijtincidenten. In 2016 waren het er acht. In vier gevallen leidde dat tot een waarschuwing. In de overige vier gevallen werd een kort aanlijn- en muilkorfgebod opgelegd. Ik hoop dat je hier wat aan hebt.

Hartelijke groet,

Harry Aarts

Projectmedewerker | Afdeling Openbare Orde en Veiligheid | gemeente 's-Hertogenbosch

Gemeente Dongen

Beste Marinka,

Binnen de gemeente Dongen komen bijtincidenten (van honden die mensen bijten) gelukkig slechts zelden voor. Gemiddeld gaat het om eens in de vijf jaar dat er een bijtincident is. Op grond van de APV kan het college van B en W besluiten om een aanlijngedod of muilkorfgedod op te leggen. Er is binnen Dongen geen stijging zichtbaar geweest in het aantal bijtincidenten na de afschaffing van het pitbullverbod.

Ik hoop dat je met deze informatie vooruit kunt. Succes met je afstudeerscriptie!

Met vriendelijke groet,

Namens gemeente Dongen,

Laura Vos

Beleidsadviseur Veiligheid

Gemeente Eindhoven

Geachte mevrouw De Wit,

Uw e-mail is naar mijn sector doorgestuurd.

De gemeente Eindhoven heeft geen cijfers van bijtincidenten. Zo nu en dan legt het gemeentebestuur wel een kortaanlijn- of muilkorfplicht op op grond van de APV. De achtergrond daarvan kan echter heel verschillend zijn; dus niet per se bijten en/of één incident en/of in Eindhoven gebeurd. Ook is het niet iets wat structureel tot de gemeente komt en we voeren daar geen beleid op. Uit dossiers zou dus ook niet (methodologisch verantwoord) zijn af te leiden of er een toename is of niet.

Dit betekent dat ik u helaas niet verder kan helpen.

Vriendelijke groet,

Floris van Laanen

mr. F. van Laanen | senior juridisch adviseur | afdeling Bestuurlijk & Juridisch Advies

Gemeente Etten-Leur

Geachte mevrouw de Wit,

Uw mail is in goede orde ontvangen en door gestuurd naar een collega van de dieren Politie.

Met Vriendelijke Groet,

Marianne Nouwen

Medewerker Intake & Service

Gemeente Geertruidenberg

Hoi,

Ik zal het eens navragen bij collega's.

Met vriendelijke groet,
S. (Sandy) de Waard
Beleidsmedewerker Milieu en Handhaving
Gemeente Geertruidenberg

Mail 2

Goedemiddag,
Helaas hebben wij geen lijst met betrekking tot het aantal bijtincidenten in de gemeente.
Met vriendelijke groet,

S. (Sandy) de Waard
Beleidsmedewerker Milieu en Handhaving

Gemeente Gemert-Bakel

Beste mevrouw De Wit,

Dank voor uw mail van 27 januari 2017.
Als gemeente hebben we hier geen specifieke registratie van en zijn we geen voorstander gegevens te verstrekken voor een database.
Wellicht kan de politie u deze gegevens verstrekken.

Hopende u voldoende geïnformeerd te hebben,

Met vriendelijke groet,
Peter van Horen
medewerker openbare orde en veiligheid / rampenbestrijding

Gemeente Goirle

Geachte mevrouw De Wit,

u verzoekt in uw mail naar cijfers omtrent bijtincidenten met honden. Voor deze cijfers verwijs ik u naar de politie.
Ik kan uw link met betrekking tot de vragenlijst niet openen omdat deze niet door de firewall komt.
Mijn excuses daarvoor!
Verder wens ik u veel succes met uw scriptie.

Met vriendelijke groet,
Pauline Strijbos
adviseur Integrale Veiligheid en Openbare Orde

Gemeente Haaren

Dag Marinka,

In Haaren houden we geen lijst bij van bijt incidenten maar de afgelopen 1,5 jaar zijn er geen meldingen binnengekomen.

Met vriendelijke groet,

Anne-Marie Paijmans
Beleidsmedewerker Integrale Veiligheid/ AOV

Gemeente Heeze-Leende

Beste mevrouw De Wit,

In 2016 heeft er 1 bijtincident met een hond plaatsgevonden in de gemeente Heeze-Leende waarvan aangifte is gedaan. Wij zien geen verbetering of verslechtering in de cijfers sinds 2008. Het aantal gevallen ligt bij ons in de gemeente meestal rond de 1 a 2 per jaar (zaken waarvan aangifte wordt gedaan, het daadwerkelijke cijfer kan dus hoger liggen) . Voor meer cijfers adviseer ik u met de politie contact op te nemen, zij registreren alle aangiftes bij dit soort incidenten.

Wij kunnen helaas geen medewerking verlenen aan uw verzoek om uw enquête te verspreiden aangezien wij dit in dit soort gevallen nooit doen.

Met vriendelijke groeten,
M. Voets

Gemeente Helmond

Dag Marinka

Via de mail heb ik een verzoek binnengekregen over informatie over bijtincidenten. Alle informatie die ik beschikbaar heb ik in de bijlage meegestuurd.
Helaas beschik ik verder niet over meer informatie.

Met vriendelijke groeten
mr. W.F.A.A. Klomp
juridisch specialist
afdeling Veiligheid en Naleving

Datum	Adres	Omschrijving	Ondernomen actie?
9 juli 2014 (ontvangen 16 september 2014)	Volderhof, Helmond	Bijtincident tussen 2 honden	Nee, te lang geleden sinds incident.
25 april 2014 (ontvangen begin september 2014)	Sterrenlaan, Helmond	Bijtincident tussen 2 honden	Nee, te lang geleden sinds incident.
3 augustus 2014 (ontvangen 19 januari 2015)	Rooseindsestraat t.h.v. nummer 1, Helmond	Hond gebeten door Kaukasische herder van dhr. Kuijpers en mevr. Dito.	Nee, te lang geleden sinds incident.
13 november 2014 (ontvangen 8 januari 2015)	Mahoniehoutstraat, Helmond	Fietser gebeten door hond. Aangifte gedaan, eigenaar hond ontkent	p.m.
12 januari 2015 (ontvangen 19 januari 2015)	Mr. Rietkerklaan t.h.v. nummer 1, Helmond		
24 februari 2016 (ontvangen 24 februari 2016)	Maaslaan 155, Helmond	Een poedel dood gebeten door een pitbull. Eigenaar wil graag alle kosten vergoeden.	Aangemerkt als gevaarlijke hond. Aanlijn- en muilkorfgebod.
21 april 2016 (ontvangen 21 juli 2016)	Molenbeek 17, Helmond	Fietser gebeten door hond. Aangifte gedaan.	Nee, te lang geleden sinds incident.
14 juli 2016 (ontvangen 27 juli 2016)	Hendrik Herpstraat 8, Helmond	Man met fietst gebeten door losgebroken pitbullachtige hond van zijn buurman.	Aangemerkt als gevaarlijke hond. Aanlijn- en muilkorfgebod.
24 augustus 2016 (ontvangen 24 februari 2016)	Kolkenbeemden 12, Helmond	Een hondje dood gebeten door een Stafford. Men heeft de Stafford bij de dierenarts laten inslapen.	Niet aangeschreven. Probleem via euthanasie opgelost.

Gemeente Heusden

Geachte mevrouw de Wit,

Naar aanleiding van uw vraag stelling m.b.t. bijtincidenten binnen onze gemeente ben ik e.e.a. nog aan het inventariseren. Ik bericht u daar nog verder over.

Mijn excuses voor de late berichtgeving.

Met vriendelijke groet,

Richard Bartels

Gemeentelijk opsporingsambtenaar

Kempen (streek)

Beste veiligheidscoördinatoren,

Misschien dat jullie iets kunnen betekenen voor Marinka de Wit.

Met vriendelijke groet,

Irma van Dongen

Administratief medewerkster team Toezicht en Handhaving

VTH de Kempen

Gemeente Laarbeek

Geachte mevrouw De Wit,

Helaas ben ik niet in de gelegenheid om bij deze gegevens te kunnen.

Ik zou de enquête graag invullen, maar dit zou een vertekend beeld geven.

Veel succes met uw onderzoek.

Met vr.gr.

Joris Rops
Gemeente Laarbeek

Gemeente Landerd

Dag Mariska,

Je hebt de gemeente Landerd gevraagd om informatie over bijtincidenten.

Onze informatie is beperkt. Niet alle klachten komen bij ons terecht. De meeste worden bij de politie gemeld.

Voor zover die bij ons terecht zijn gekomen heb ik de informatie van de afgelopen 5 jaar:

2012: 0

2013: 2

2014: 1

2015: 1

2016: 0.

Ik heb geen informatie over de klagers. Het ging hier steeds over dezelfde hond die de weg oprende om fietsers in hun schoen te bijten.

Succes met je onderzoek.

Vriendelijke groeten,
Gemeente Landerd,
Hans van Alphen

Extra informatie over de hond en situatie:

Dag Marinka,

Het gaat om een Hollandse herder. Een teef van (nu) een jaar of zeven, denk ik. De hond woont in het buitengebied van Schaijk. Slachtoffers waren volwassenen die langs kwamen fietsen (ook een postbode). 'Slachtoffers' klinkt te zwaar. De hond pakte de schoenen van die fietsers die op de weg fietsten. Op zich niet zo'n probleem, maar natuurlijk schrokken die mensen erg en ontstond daardoor een verkeersgevaarlijke situatie. Gelukkig zijn er geen ongelukken gebeurd.

We hebben een paar keer overlegd met de eigenaar. De laatste tijd is het rustig zodat ik ervan uitga dat die de hond onder controle heeft.

Vriendelijke groeten,
Hans van Alphen

Gemeente Loon op Zand

Beste Marinka,

wij houden geen registratie bij van bijt incidenten.

De naam zegt het al incident.

Terug gezocht in onze systemen en in 2016 hebben wij geen incidenten gehad.

In 2015 eenmaal van een vakantieganger op een van onze recreatieparken.

Wij hebben de afgelopen jaren niet bestuurlijk op hoeven treden.

Hopende je voldoende geïnformeerd te hebben.

met vriendelijke groet,

Sinne Tolsma
Evenementen coördinator / APV / Bijzondere wetten

Gemeente Nuenen

Goedemiddag mevrouw De Wit,

De gemeente Nuenen is helaas niet in de gelegenheid om de gevraagde informatie aan te leveren voor jouw scriptie.

Ik wens je veel succes!

Gemeente Nuenen

Gemeente Someren

Dag mevrouw De Wit, hallo Marinka,

Op 27 januari 2017 ontving ik uw mail met de vraagstelling over bijtincidenten hond op mens. Helaas is het vanwege drukke werkzaamheden niet gelukt hierop eerder te reageren. Bij deze alsnog onze reactie.

Op een melding over een gevaarlijke hond wordt op grond van de APV actie ondernomen. Echter, worden van dergelijke voorvallen geen cijfers bijgehouden. Wij kunnen dan ook geen inhoudelijke bijdrage leveren aan uw onderzoek.

Met vriendelijke groet,
Petra Hermans - Maessen
Administratief medewerker handhaving
Afdeling Beheer en Uitvoering

Gemeente Tilburg

Beste Marinka,

Ik heb begrepen dat jij in het kader van jou scriptie onderzoek wilt doen naar bijtende honden. Pas recentelijk hebben wij binnen de Gemeente Tilburg in samenwerking met de politie protocollen en werkprocessen opgesteld aangaande bijtincidenten. Dit omdat het soms voor ambtenaren onduidelijk was wie welke rol heeft.

Ik kan je dus helaas niet helpen aan cijfers van voorafgaande jaren omdat het proces versnipperd lag in beide organisaties.

Mocht het jou bij jouw scriptie helpen, kan ik je wel de werkprocessen toesturen en bijbehorende formats voor de brieven.

groetjes

Chantal van Raak
Manager Stadstoezicht

Gemeente Uden

Beste Marinka,

Alvast bij deze info over het aantal geregistreerde bijtincidenten in de gemeente Uden van de afgelopen 3 jaar, naar aanleiding waarvan een bestuurlijke maatregel is opgelegd, kort- aanlijn- en muilkorfgebod.

Het aantal betreft 5 bijtincidenten, met lichamelijk letsel.

4 bijtincidenten door twee afzonderlijke Mechelse herders. Beide dus twee keer

De andere betrof voor zover ik kan herinneren een Duitse herder.

Met vriendelijke groet,

Petar Tolici

Juridisch Adviseur afdeling Ruimte

Nog een mail

Hallo Marinka,

Naar aanleiding van je vraag of het mogelijk was de betreffende link uit te zetten, moet ik je helaas mededelen na navraag bij onze communicatieafdeling dat de gemeente hier niet aan kan meewerken. De reden is met name dat het geen directe link is met de gemeente en om te voorkomen dat elk afstudeerproject voortaan links wil plaatsen moeten we hierop ook dan negatief antwoorden.

Mochten er verder vragen zijn met betrekking tot bijtincidenten kan je mij contacteren.

In ieder geval veel succes.

Met vriendelijke groet,

Petar Tolici

Juridisch adviseur afdeling Publiekszaken

Gemeente Valkenswaard

Geachte mevrouw De Wit, Beste Marinka,

Bij mijn weten hebben we geen bijtincidenten gehad van hond op mens, we hebben het iig ook niet bijgehouden.

Hond op hond hebben we wel enkele gehad. Ik kan u verder niet helpen, wellicht dat men bij de politie u verder kan helpen indien er aangifte is gedaan in dergelijke gevallen.

Met vriendelijke groet,

Suzan Looijmans | Juridisch medewerker toezicht en handhaving (Team VTH)

Gemeente Woensdrecht

Geachte heer / mevrouw De Wit,

Op 30 januari 2017 hebben wij per Brief uw verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur ontvangen. Echter, op 15 december 2015 is bij besluit door het college van burgemeester en wethouders de digitale weg afgesloten. Dit betekent dat digitale verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur via e-mail en/of fax niet meer worden behandeld.

Met vriendelijke groet,

namens burgemeester en wethouders, De heer G.L. Dingemans, teamleider Service

VI.III: Politie

Politie Oost-Brabant

Mail 1

Geachte Mw Marinka de Wit.

Wij adviseren u via de site www.politie.nl de wijkagent te benaderen via het contactformulier. De wijkagenten zijn vaak op de hoogte van bijtincidenten in hun gebied.

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Regionaal Service Centrum
Politie | Oost-Brabant | DROS
Postbus 90163, 5200 MS 's-Hertogenbosch.
0900-8844 (24 uur per dag)
www.politie.nl

Mail 2

Geachte mevrouw de Wit,

In antwoord op uw mail kunnen wij u het volgende berichten;

Wij hebben alle wijkagenten uw bericht doorgestuurd.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Politie Service Centrum Oost Brabant

Wij zijn 24 uur per dag bereikbaar via 0900-8844.

Zie ook voor meer informatie www.politie.nl

Mail 3

Marinka,

Ik heb het contactformulier doorgestuurd naar de afdeling die over cijfers gaat.

Het is mij onbekend hoeveel van de gevraagde gegevens achterhaald kunnen worden.

Betreffende je verzoek om het vragenformulier te verspreiden adviseer ik je contact op te nemen met de afdeling persvoorlichting.

Succes met je studie.

Frank Verboord

Wijkagent Schutskamp

Grip: 71941

Politie Oost-Brabant | District 's-Hertogenbosch |

Basisteam 's-Hertogenbosch, afdeling Noord-West

Mail 4

Hallo Marinka,

Ik kreeg je vraag onder ogen over bijtincidenten van honden.

Helaas kunnen wij deze vragen niet beantwoorden.

Op de eerste plaats hebben wij alleen de beschikking over gegevens van de afgelopen vijf jaar en niet van daar voor.

Daarnaast kent het systeem waarin wij incidenten opnemen (BVH) geen afzonderlijke titel voor incidenten met bijtende honden.
We kunnen ze dus niet snel uit het systeem halen; ze kunnen onder meerdere maatschappelijke klassen zijn opgeslagen.
Wij zouden dus veel incidenten moeten gaan zoeken en allemaal inlezen om antwoord te kunnen geven op jouw vragen.

Helaas, succes met je opleiding

Met vriendelijke groet,

Fred van der Krabben
Operationeel Specialist A
Politie | Oost-Brabant | District 's-Hertogenbosch | Basisteam 's-Hertogenbosch
Vogelstraat 41, 5212 VL 's-Hertogenbosch Postbus 901063, 5200 MS 's-Hertogenbosch
T +31 6 53 173 697

Mail 5

Geachte mevrouw de Wit

In antwoord op uw mail kunnen wij u het volgende berichten:
Uw mail is doorgestuurd naar de afdeling communicatie. Het verzoek is om de wijkagenten niet individueel te benaderen

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Regionaal Service Centrum
Politie | Oost-Brabant | DROS

Postbus 90163, 5200 MS 's-Hertogenbosch
0900 - 8844 (24 uur per dag)
[www.politie.nl]www.politie.nl

Mail 6

Geachte mevrouw De Wit;

Helaas kan ik niet aan u verzoek voldoen

Met vriendelijke groeten,
John (J.M.J.H.) Coeleveld
Wijkagent Kruiskamp/Moerputten District 's-Hertogenbosch
Politie Oost-Brabant.
Tel: 0900-8844 Email:John.Coeleveld@politie.nl

Oosterhout

Dag Marinka,
Ik heb jouw mail ontvangen via de wijkagent.
Ik heb als taakaccent 'dierenpolitie' en daarom heeft hij het naar mij doorgestuurd.
Een gedeelte van de tekst in je bericht kan ik niet lezen maar ik begrijp dat het over bijtincidenten gaat en diverse gegevens daarbij.

Het handigste is dat je langs komt op een dag dat ik dierenpolitie heb, ik noem hierbij enkele data:

- Donderdag 9 februari
- Maandag 13 februari
- Dinsdag 14 februari

Op deze dagen heb ik een dagdienst.

Ik kan wel wat dingen opzoeken maar ik houd geen aantallen bij. Ik kan je ook wel vertellen hoe deze incidenten bij ons worden afgehandeld.

Het gebied waar ik werk betreft Dongemond, dat zijn 6 gemeenten: Oosterhout, Geertruidenberg, Drimmelen, Werkendam, Woudrichem en Aalburg.

Over andere gebieden kan ik je geen info geven.

Je kunt me mailen of bellen: 06-46159451.

Gr. Ad Damen, Politie Oosterhout.

Pers afdeling

Hoi Marinka,

We gebruiken onze social mediaccounts om boodschappen afkomstig van de politie te delen en niet voor andere doeleinden zoals het verspreiden van bijvoorbeeld jouw vragenlijsten. Daarvoor zijn deze niet bedoeld. Maar volgens mij heb je dit antwoord ook al via andere kanalen binnen de politie gekregen als ik het goed heb begrepen.

Desondanks wensen wij jou heel veel succes met je onderzoek.

Met vriendelijke groet,

Els Reijnders

Communicatieadviseur/Woordvoerder

Politie | Oost-Brabant | Afdeling Communicatie

Vogelstraat 41, 5212 VL 's-Hertogenbosch

Postbus 90163, 5200 MS 's-Hertogenbosch

M 06 54 78 39 09

T (088) 963 40 10

E-mail: els.reijnders@politie.nl

Politie Zeeland-West Brabant

Goedemiddag Marinka,

Daar kunnen we helaas niet op in gaan. We krijgen vaker dit soort verzoeken en werken daar niet aan mee.

Met vriendelijke groet,

Willem-Jan Uijtdehage

Communicatieadviseur / Woordvoerder

Politie | Zeeland-West-Brabant | Afdeling Communicatie

Ringbaan West 232, 5038 KE Tilburg

Postbus 8050, 5004 GB Tilburg

M: 06 22 96 98 09

Nog een mail

Geachte mevrouw De Wit,

In onze systemen worden bijtincidenten niet afzonderlijk vastgelegd. Het kan onder diverse incidenten geregistreerd worden, wat het specifiek zoeken onmogelijk maakt. Kortom we kunnen geen zuiver beeld geven. Daarnaast is het ook de vraag hoeveel van alle incidenten bij de politie gemeld worden. Ook de gevraagde detailinformatie is in grote lijnen niet beschikbaar. Er wordt natuurlijk wel informatie vastgelegd over verdachten, slachtoffers en relevant achtergrondinfo, maar die gegevens kunnen grotendeels niet vrijgegeven worden vanwege de privacy (Wet Politie Gegevens).

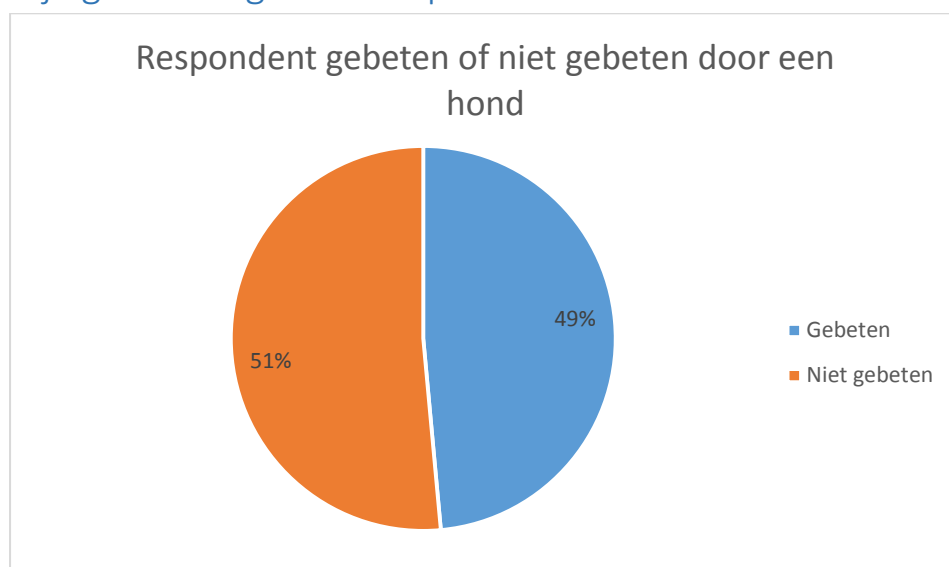
Helaas kunnen we u daarom niet verder helpen.

Vriendelijke groet,

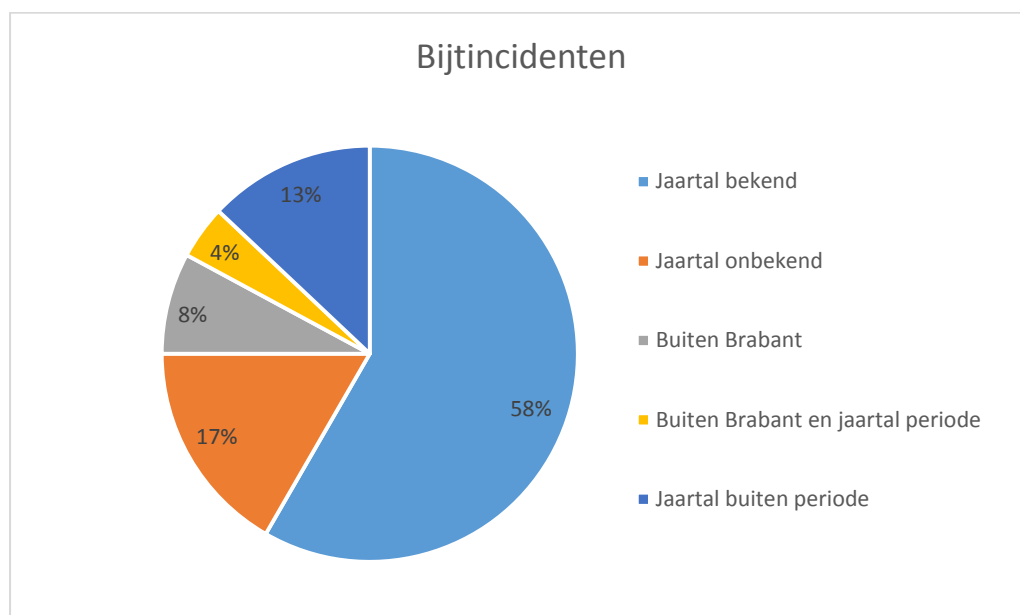
Ad van Eijkeren

Communicatieadviseur / Redacteur

Bijlage VII: Gegevens respondenten

Figuur 14 Het aantal respondenten dat is gebeten of niet gebeten door een hond

Figuur 15 Het aantal bijtincidenten welke zijn gebeurd per periode en omgeving

Tabel 5 Algemene gegevens van de respondent, of hij/zij is gebeten en of dit binnen of buiten Brabant plaats vond

Leeftijd	Geslacht	Gebeten ja/nee	Binnen/buiten Brabant
16	Man	Ja	Binnen
18	Vrouw	Ja	Binnen
19	Vrouw	Ja	Binnen
19	Vrouw	Ja	Binnen
19	Vrouw	Ja	Binnen
19	Vrouw	Ja	Binnen
20	Vrouw	Ja	Binnen
20	Vrouw	Ja	Binnen

21	Vrouw	Ja	Binnen
21	Vrouw	Ja	Binnen
21	Vrouw	Ja	Binnen
22	Vrouw	Ja	Binnen
23	Vrouw	Ja	Binnen
23	Man	Ja	Binnen
23	Vrouw	Ja	Binnen
23	Vrouw	Ja	Binnen
24	Vrouw	Ja	Binnen
25	Vrouw	Ja	Binnen
25	Vrouw	Ja	Binnen
26	Vrouw	Ja	Binnen
27	Vrouw	Ja	Binnen
27	Vrouw	Ja	Binnen
27	Vrouw	Ja	Binnen
27	Vrouw	Ja	Binnen
27	Man	Ja	Binnen
27	Vrouw	Ja	Binnen
27	Vrouw	Ja	Binnen
28	Man	Ja	Binnen
28	Vrouw	Ja	Binnen
28	Vrouw	Ja	Binnen
28	Vrouw	Ja	Binnen
28	Vrouw	Ja	Binnen
28	Man	Ja	Binnen
28	Vrouw	Ja	Binnen
28	Man	Ja	Binnen
29	Man	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
30	Vrouw	Ja	Binnen
30	Vrouw	Ja	Binnen
30	Vrouw	Ja	Binnen
31	Vrouw	Ja	Binnen
31	Vrouw	Ja	Binnen
32	Man	Ja	Binnen
32	Vrouw	Ja	Binnen

32	Vrouw	Ja	Binnen
32	Man	Ja	Binnen
34	Vrouw	Ja	Binnen
34	Vrouw	Ja	Binnen
35	Vrouw	Ja	Binnen
35	Vrouw	Ja	Binnen
35	Man	Ja	Binnen
36	Vrouw	Ja	Binnen
36	Man	Ja	Binnen
36	Vrouw	Ja	Binnen
36	Vrouw	Ja	Binnen
36	Vrouw	Ja	Binnen
38	Vrouw	Ja	Binnen
38	Man	Ja	Binnen
39	Vrouw	Ja	Binnen
39	Vrouw	Ja	Binnen
40	Vrouw	Ja	Binnen
40	Vrouw	Ja	Binnen
41	Man	Ja	Binnen
41	Vrouw	Ja	Binnen
41	Vrouw	Ja	Binnen
41	Man	Ja	Binnen
41	Vrouw	Ja	Binnen
42	Vrouw	Ja	Binnen
42	Vrouw	Ja	Binnen
42	Vrouw	Ja	Binnen
43	Vrouw	Ja	Binnen
43	Vrouw	Ja	Binnen
43	Vrouw	Ja	Binnen
44	Man	Ja	Binnen
45	Vrouw	Ja	Binnen
45	Man	Ja	Binnen
45	Vrouw	Ja	Binnen
45	Vrouw	Ja	Binnen
46	Man	Ja	Binnen
46	Man	Ja	Binnen
46	Vrouw	Ja	Binnen
46	Vrouw	Ja	Binnen
46	Vrouw	Ja	Binnen
46	Vrouw	Ja	Binnen
46	Vrouw	Ja	Binnen
47	Man	Ja	Binnen
47	Vrouw	Ja	Binnen
47	Vrouw	Ja	Binnen
48	Vrouw	Ja	Binnen
49	Vrouw	Ja	Binnen

49	Vrouw	Ja	Binnen
49	Man	Ja	Binnen
49	Man	Ja	Binnen
49	Vrouw	Ja	Binnen
50	Vrouw	Ja	Binnen
50	Vrouw	Ja	Binnen
50	Vrouw	Ja	Binnen
50	Vrouw	Ja	Binnen
50	Vrouw	Ja	Binnen
51	Vrouw	Ja	Binnen
51	Vrouw	Ja	Binnen
51	Vrouw	Ja	Binnen
51	Vrouw	Ja	Binnen
51	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Man	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
52	Vrouw	Ja	Binnen
53	Vrouw	Ja	Binnen
53	Vrouw	Ja	Binnen
53	Vrouw	Ja	Binnen
53	Vrouw	Ja	Binnen
53	Vrouw	Ja	Binnen
53	Vrouw	Ja	Binnen
54	Man	Ja	Binnen
54	Vrouw	Ja	Binnen
54	Vrouw	Ja	Binnen
54	Vrouw	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen

55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Man	Ja	Binnen
55	Vrouw	Ja	Binnen
55	Vrouw	Ja	Binnen
56	Vrouw	Ja	Binnen
56	Vrouw	Ja	Binnen
57	Vrouw	Ja	Binnen
58	Vrouw	Ja	Binnen
58	Man	Ja	Binnen
58	Man	Ja	Binnen
59	Man	Ja	Binnen
59	Man	Ja	Binnen
61	Man	Ja	Binnen
62	Man	Ja	Binnen
66	Man	Ja	Binnen
66	Vrouw	Ja	Binnen
68	Vrouw	Ja	Binnen
68	Vrouw	Ja	Binnen
69	Man	Ja	Binnen
75	Man	Ja	Binnen
42	Man	Ja	Binnen
20	Vrouw	Ja	Binnen
21	Vrouw	Ja	Binnen
22	Vrouw	Ja	Binnen
22	Man	Ja	Binnen
25	Vrouw	Ja	Binnen
25	Vrouw	Ja	Binnen
27	Vrouw	Ja	Binnen
28	Vrouw	Ja	Binnen
29	Vrouw	Ja	Binnen
33	Man	Ja	Binnen
41	Vrouw	Ja	Binnen
45	Vrouw	Ja	Binnen
49	Vrouw	Ja	Binnen
49	Vrouw	Ja	Binnen
51	Vrouw	Ja	Binnen
51	Vrouw	Ja	Binnen
16	Vrouw	Ja	Buiten
20	Vrouw	Ja	Buiten

20	Vrouw	Ja	Buiten
21	Vrouw	Ja	Buiten
22	Vrouw	Ja	Buiten
31	Vrouw	Ja	Buiten
36	Vrouw	Ja	Buiten
40	Vrouw	Ja	Buiten
41	Vrouw	Ja	Buiten
42	Vrouw	Ja	Buiten
46	Vrouw	Ja	Buiten
46	Vrouw	Ja	Buiten
47	Vrouw	Ja	Buiten
47	Vrouw	Ja	Buiten
47	Vrouw	Ja	Buiten
49	Vrouw	Ja	Buiten
51	Man	Ja	Buiten
55	Man	Ja	Buiten
55	Vrouw	Ja	Buiten
55	Vrouw	Ja	Buiten
55	Vrouw	Ja	Buiten
55	Vrouw	Ja	Buiten
60	Man	Ja	Buiten
43	Vrouw	Ja	Buiten
43	Vrouw	Ja	Buiten
44	Vrouw	Ja	Buiten
45	Vrouw	Ja	Buiten
15	Man	Nee	
18	Man	Nee	
18	Vrouw	Nee	
19	Vrouw	Nee	
20	Vrouw	Nee	
20	Vrouw	Nee	
20	Vrouw	Nee	
20	Vrouw	Nee	
20	Vrouw	Nee	
21	Man	Nee	
21	Vrouw	Nee	
21	Vrouw	Nee	
22	Vrouw	Nee	
22	Vrouw	Nee	
23	Vrouw	Nee	
23	Vrouw	Nee	
23	Vrouw	Nee	
23	Vrouw	Nee	
23	Vrouw	Nee	
23	Vrouw	Nee	

23	Vrouw	Nee
24	Vrouw	Nee
24	Vrouw	Nee
25	Vrouw	Nee
25	Vrouw	Nee
25	Vrouw	Nee
25	Vrouw	Nee
25	Vrouw	Nee
25	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
26	Vrouw	Nee
27	Man	Nee
27	Vrouw	Nee
27	Vrouw	Nee
27	Vrouw	Nee
27	Vrouw	Nee
27	Vrouw	Nee
28	Vrouw	Nee
28	Vrouw	Nee
28	Vrouw	Nee
29	Vrouw	Nee
29	Vrouw	Nee
29	Vrouw	Nee
29	Vrouw	Nee
30	Vrouw	Nee
31	Vrouw	Nee
31	Man	Nee
31	Vrouw	Nee
31	Vrouw	Nee
32	Man	Nee
32	Vrouw	Nee
33	Vrouw	Nee
33	Man	Nee
33	Man	Nee
33	Vrouw	Nee
33	Man	Nee
33	Vrouw	Nee
33	Vrouw	Nee
33	Vrouw	Nee

33	Vrouw	Nee
34	Man	Nee
34	Vrouw	Nee
34	Vrouw	Nee
35	Vrouw	Nee
35	Vrouw	Nee
36	Vrouw	Nee
36	Vrouw	Nee
37	Vrouw	Nee
37	Vrouw	Nee
37	Vrouw	Nee
38	Vrouw	Nee
38	Vrouw	Nee
38	Vrouw	Nee
39	Vrouw	Nee
39	Man	Nee
40	Vrouw	Nee
40	Vrouw	Nee
40	Vrouw	Nee
40	Vrouw	Nee
41	Vrouw	Nee
41	Man	Nee
41	Vrouw	Nee
41	Vrouw	Nee
42	Vrouw	Nee
42	Vrouw	Nee
42	Man	Nee
43	Vrouw	Nee
44	Vrouw	Nee
44	Man	Nee
44	Vrouw	Nee
44	Vrouw	Nee
44	Vrouw	Nee
45	Man	Nee
45	Man	Nee
45	Vrouw	Nee
45	Man	Nee
45	Vrouw	Nee
45	Vrouw	Nee
45	Vrouw	Nee
45	Vrouw	Nee
45	Man	Nee
45	Vrouw	Nee
45	Man	Nee
45	Vrouw	Nee
45	Vrouw	Nee

46	Vrouw	Nee
46	Vrouw	Nee
46	Vrouw	Nee
46	Vrouw	Nee
46	Vrouw	Nee
46	Vrouw	Nee
46	Vrouw	Nee
47	Man	Nee
47	Vrouw	Nee
47	Man	Nee
47	Vrouw	Nee
47	Vrouw	Nee
48	Vrouw	Nee
49	Vrouw	Nee
49	Vrouw	Nee
49	Man	Nee
50	Vrouw	Nee
50	Man	Nee
50	Vrouw	Nee
50	Vrouw	Nee
51	Vrouw	Nee
51	Vrouw	Nee
51	Vrouw	Nee
52	Vrouw	Nee
52	Man	Nee
52	Vrouw	Nee
53	Man	Nee
54	Vrouw	Nee
54	Vrouw	Nee
54	Vrouw	Nee
55	Man	Nee
56	Man	Nee
56	Man	Nee
57	Vrouw	Nee
57	Man	Nee
57	Man	Nee
57	Man	Nee
58	Vrouw	Nee
58	Man	Nee
58	Vrouw	Nee
58	Vrouw	Nee
59	Man	Nee
61	Man	Nee
61	Man	Nee
62	Man	Nee
62	Vrouw	Nee

66

Man

Nee

67

Man

Nee

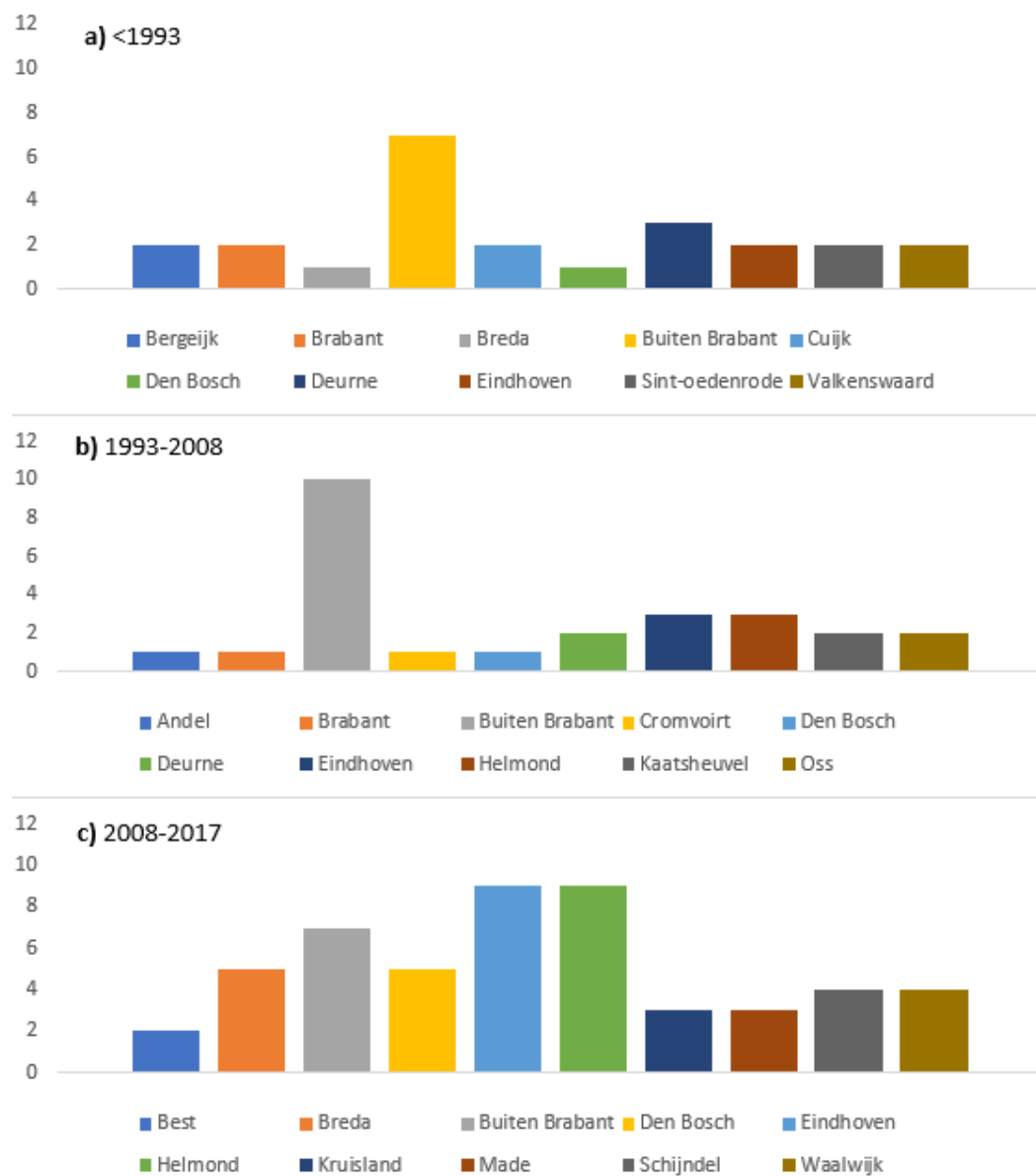
Bijlage VIII: Aantal bijtincidenten per plaats en periode

Tabel 6 Het aantal bijtincidenten per plaats per periode

Plaats moment bijtincident	Alle bijtincidenten	<1993	1993-2008	>2008	Onbekend jaartal
Brabant	25	2	1	1	21
Buiten Brabant	27	7	10	7	3
Aalburg	1			1	
Andel	1		1		
Bakel	1			1	
Bergeijk	2	2			
Bergen op zoom	1			1	
Berlicum	1			1	
Best	2			2	
Boxmeer	2			2	
Boxtel	1			1	
Breda	6	1		5	
Budel	1			1	
Cromvoirt	1		1		
Cuijk	2	2			
Den Bosch	7	1	1	5	
Den Dungen	2			2	
Deurne	7	3	2	2	
Dongen	1			1	
Eersel	1				1
Eethen	1			1	
Eindhoven	15	2	3	9	1
Esch	1			1	
Etten-Leur	1			1	
Geldrop	2	1			1
Haaren	1	1			
Handel	1	1			
Haps	1		1		
Heesch	3	1	1	1	
Heeze	1			1	
Helmond	14	1	3	9	1
Huijbergen	1			1	
Kaatsheuvel	3		2	1	
Klundert	1			1	
Kruisland	3			3	
Liempde	1				1
Lieshout	2			2	
Liessel	1			1	
Macharen	1			1	
Made	3			3	
Mierlo	2			2	
Molenschot	1			1	
Nederwetten (Nuenen)	1		1		
Nistelrode	1		1		

Nuenen	1		1		
Nuland	2			2	
Oirschot	3	1	1		1
Oosteind	1		1		
Oosterhout	1			1	
Oss	2		2		
Overloon	1			1	
Ravenstein	1			1	
Roosendaal	3	1		1	1
Rucphen	2		1	1	
Sint Michielsgestel	2			2	
Schijndel	4			4	
Sint-Oedenrode	4	2		2	
Someren	1			1	
Sint Anthonis	1			1	
Sint Willebrord	7				7
Steenbergen	1			1	
Tilburg	3		1	1	1
Tricht	1	1			
Uden	1			1	
Udenhout	1			1	
Valkenswaard	3	2		1	
Veghel	2	1		1	
Veldhoven	2			2	
Vinkel	2			2	
Waalre	1		1		
Waalwijk	5		1	4	
Waspik	1			1	
Zundert	3	1		2	
Totaal	216	34	37	106	39

Top 10 plaatsen met bijtincidenten per tijdsperiode

Figuur 16 Top tien plaatsen waar bijtincidenten hebben plaatsgevonden. a) in de onderzoeksperiode <1993, b) in de onderzoeksperiode 1993-2008 en c) in de onderzoeksperiode 2008-2017

Bijlage IX: Hondenrassen welke gebeten hebben

Tabel 7 Het aantal honden die per ras heeft gebeten

Rashond	Aantal keer betrokken
Airedaleterriër	1
Akita	1
Amerikaanse bulldog	2
Amerikaanse stafford	1
Anatolische herder	1
Australian shepherd	1
Basset hound	1
Berner senne	2
Boerenfox	2
Boomer	3
Border collie	10
Border terriër	1
Bouvier	3
Boxer	2
Briard	1
Bull terriër	1
Cairn Terriër	1
Cane corse	1
Chow chow	1
Chihauhau	2
Clumber Spaniel	1
Cocker spaniel	3
Dalmatiër	1
Dobermann	3
Drentse patrijs	1
Duitse Dog	2
Duitse dwerg pinscher	1
Duitse herder	18
Duitse staander	2
Engelse bull	1
Eurasiër	1
Flattcoated retriever	1
Fox terriër	4
Franse bulldog	1
Goldenretriever	7
Goldendoodle	1
Greyhound	1
Groenedaler	1
Grote munsterlander	2
Herder	12
Hollandse schapendoes	1
Hovawart	1
Husky	1
Jack russel terriër	10
Keeshond	1
Labrador Retriever	9
Leonberger	1

Maltezer	1
Mechelse herder	17
Mini poedel	1
Nova scotia duck toller retriever	1
Old english bulldog	1
Pekinees	2
Pitbull	3
Poedel	2
Portugese berghond	1
Reepincher	1
Rottweiler	5
Schnauzer	1
Schotse collie	1
Siberische husky	1
Slowaakse berghond	1
Stafford	7
Teckel	5
Tervuerense herder	1
Witte herdershond	1
Welsh corgi cardigan	1
Yorkshire terriër	1
Onbekend	9
Totaal	190
Kruising	Aantal keer betrokken
Border collie x whippet	1
Berner sennen kruising border collie	1
kruising stafford	1
Kruising tussen een terriër, jack russel & nog een ander ras	1
Poedel/pekinees	1
Border collie x whippet	1
Stafford/boxer	1
Teckel x maltezer	1
Bobtail	1
Onbekende kruising	14
Mechelaar x duitse herder	1
Stafford/boxer	1
Witte herder x husky	1
Totaal	26

Bijlage X: Aantal ras honden inschrijvingen

Tabel 8 Aantal honden inschrijvingen bij de NHSB per ras per jaar

Ras	Aantal											
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Belgische Mechelse Herder	599	587	613	505	59	463	478	473	380	402	394	289
Bordercollie	818	814	862	838	836	898	810	868	720	835	718	505
Duitse Herder	2731	3793	2982	2341	2057	2131	1825	1855	1725	1772	1574	1307
Golden Retriever	2042	2257	1960	1852	2032	1806	1854	1932	1544	1901	1652	1375
Jack Russel Terriër	415	616	438	386	420	422	412	369	403	403	433	285
Labrador Retriever	3912	4137	3484	3491	3285	3529	3108	3105	3072	3253	3381	2606
Rottweiler	253	373	399	367	504	454	484	492	574	657	475	452
Staffordshire Bull Terriër	1149	1360	1392	1287	1315	1325	1055	1047	802	957	845	500
Teckel	807	1439	1057	1093	894	1136	1118	1063	1130	1102	1204	943

Tabel 9 Aantal honden inschrijvingen bij de NHSB per ras in totaal in de periode 2006-2017 (september)

Ras	Aantal inschrijvingen 2006-2017 (september)
Belgische Mechelse Herder	5242
Bordercollie	9522
Duitse Herder	26093
Golden Retriever	22207
Jack Russel Terriër	5003
Labrador Retriever	40363
Rottweiler	5484
Staffordshire Bull Terriër	13034
Teckel (kort/lang/ruw haar)	12986

Bijlage XI: Gedragingen C-BARQ

Hond heeft wel gebeten

Tabel 10 De vier C-BARQ gedragingen van de honden welke gebeten hebben

Agressie vreemden	Frequentie (van 0-3)
0	6
0,1	1
0,2	4
0,4	3
0,5	2
0,6	1
0,7	2
0,8	2
1	1
1,2	4
1,5	2
1,7	1
1,9	1
2,1	1
2,4	1
2,7	1
3	1
Agressie eigenaar	Frequentie (van 0-3)
0	6
0,1	1
0,2	4
0,4	3
0,5	2
0,6	1
0,7	2
0,8	2
1	1
1,2	4
1,5	2
1,7	1
1,9	1
2,1	1
2,4	1
2,7	1
3	1
Trainbaarheid	Frequentie (van 0-3,625)
0	1
1,875	1
2	3
2,125	4
2,25	2
2,375	4
2,5	2
2,625	3
2,75	2

2,875	4
3	1
3,125	3
3,25	2
3,5	1
3,625	1
Angst	Frequentie (van 0-3,25)
0	17
0,25	5
0,5	1
0,75	2
1	4
1,25	1
1,5	1
1,75	1
2	1
3,25	1
Aandacht & aanhankelijkheid	Frequentie (van 0-4)
0	1
0,5	1
1,33	2
1,5	2
1,67	4
1,83	1
2	4
2,17	2
2,33	1
2,5	3
2,67	2
2,83	4
3	1
3,17	4
3,33	1
4	1

Hond heeft niet gebeten

Tabel 11 De vier C-BARQ gedragingen van honden welke niet gebeten hebben

Agressie vreemden	Frequentie (van 0-2,6)
0	75
0,1	26
0,2	25
0,3	23
0,4	12
0,5	10
0,6	11
0,7	14
0,8	4
0,9	7
1	4

1,1	6
1,2	3
1,3	1
1,5	2
1,6	2
1,8	1
1,9	1
2,1	2
2,2	1
2,3	1
2,6	1
Agressie eigenaar	Frequentie (van 0-3,86)
0	185
0,14	20
0,29	3
0,43	9
0,57	7
0,71	2
0,86	2
1	2
1,43	1
3,86	1
Trainbaarheid	Frequentie (van 0-3,875)
0	1
0,375	1
1,375	2
1,5	2
1,625	10
1,75	7
1,875	11
2	13
2,125	21
2,25	17
2,375	17
2,5	26
2,625	17
2,75	16
2,875	19
3	20
3,125	7
3,25	11
3,375	5
3,5	4
3,625	4
3,875	1
Angst	Frequentie (van 0-3,5)
0	149
0,25	22
0,5	13
0,75	12
1	11

1,25	4
1,5	5
1,75	5
2	2
2,25	3
2,5	3
2,75	1
3	1
3,5	1
Aandacht & aanhankelijkheid	Frequentie (van 0-4)
0	3
0,33	3
0,5	1
0,67	6
0,83	9
1	10
1,17	6
1,33	19
1,5	13
1,67	27
1,83	20
2	26
2,17	22
2,33	16
2,5	11
2,67	17
2,83	5
3	6
3,17	2
3,33	2
3,5	1
3,67	5
3,83	1
4	1

Bijlage XII: Statistische toetsen

Bijtincidenten ja/nee met rasgroep en geslacht hond

Tabel 12 Kruistabel met factoren wel of niet gebeten en rasgroep

Rasgroep	Bijtincident veroorzaakt		
	Ja	Nee	Totaal
Herders honden en veedrijvers	67	40	107
Pinschers, schnauzers, molossers en sennehonden	26	71	97
Terriërs	29	25	54
Dashonden	5	10	15
Spitsen en oertypen	6	31	37
Lopende- en zwetende honden	2	15	17
Staande honden	4	9	13
Retrievers, spaniëls en waterhonden	20	31	51
Gezelschapshonden	13	16	29
Windhonden	1	1	2
Kruising/onbekend	43	41	84
Totaal	216	290	506

Tabel 13 Chi kwadraat met Cramer's V waarde hond wel of niet gebeten en rasgroep

Parameter	Waarde
χ^2	51,417
DF	10
P	0.000
Cramer's V	0,319

Tabel 14 Kruistabel met factoren wel of niet gebeten en geslacht hond

Geslacht hond	Bijtincident veroorzaakt		
	Ja	Nee	Totaal
Teef	47	157	204
Reu	108	133	241
Onbekend	61	0	61
Totaal	216	290	506

Tabel 15 Chi kwadraat met Cramer's V waarde hond wel of niet gebeten en geslacht hond

Parameter	Waarde
χ^2	114,535
DF	2
P	0.000
Cramer's V	0,476

Bijtincidenten ja met rasgroep, geslacht hond, ernst verwonding

Tabel 16 Kruistabel met factoren rasgroep en geslacht van de hond

Rasgroep	Geslacht hond			Totaal
	Reu	Teef	Onbekend	
Herders honden en veedrijvers	33	11	23	67
Pinschers, schnauzers, molossers en sennehonden	12	9	5	26
Terriërs	15	9	5	29
Dashonden	3	2	0	5
Spitsen en oertypen	5	0	1	6
Lopende- en zwetende honden	1	0	1	2
Staande honden	2	0	2	4
Retrievers, spaniëls en waterhonden	12	5	3	20
Gezelschapshonden	6	3	4	13
Windhonden	0	0	1	1
Kruising/onbekend	19	8	16	43
Totaal	108	47	61	216

Tabel 17 Chi kwadraat en Cramer's V waarde rasgroeps en geslacht van de hond

Parameter	Waarde
X²	20,552
DF	20
P	0.424
Cramer's V	0,218

Tabel 18 Kruistabel met factoren rasgroep en los of vast op moment van bijten

Rasgroep	Hond los of vast op moment van bijten			Totaal
	Los	Vast	Onbekend	
Herders honden en veedrijvers	35	24	8	67
Pinschers, schnauzers, molossers en sennehonden	17	7	2	26
Terriërs	18	11	0	29
Dashonden	2	3	0	5
Spitsen en oertypen	3	3	0	6
Lopende- en zwetende honden	2	0	0	2
Staande honden	2	2	0	4
Retrievers, spaniëls en waterhonden	8	9	3	20
Gezelschapshonden	9	4	0	13
Windhonden	1	0	0	1
Kruising/onbekend	17	18	8	43
Totaal	114	84	21	216

Tabel 19 Chi kwadraat en Cramer's V waarde rasgroep en los of vast op moment van bijten

Parameter	Waarde
χ^2	19,486
DF	20
P	0.491
Cramer's V	0,212

Tabel 20 Kruistabel met factoren geslacht en los of vast op moment van bijten

Geslacht hond	Hond los of vast op moment van bijten			
	Los	Vast	Onbekend	Totaal
Reu	64	43	1	108
Teef	28	19	0	47
Onbekend	22	19	20	61
Totaal	114	81	21	216

Tabel 21 Chi kwadraat en Cramer's V waarde geslacht en los of vast op moment van bijten

Parameter	Waarde
χ^2	51,960
DF	4
P	0.000
Cramer's V	0,347

Tabel 22 Kruistabel met factoren los of vast op moment van bijten en de ernst van de veroorzaakte verwonding

Hond los of vast op het moment van bijten	Ernst van verwonding bij het slachtoffer					
	Onbekend	Geen	Licht	Matig	Extreem	Totaal
Los	1	68	27	6	12	114
Vast	0	54	23	3	1	81
Onbekend	0	15	2	1	3	21
Totaal	1	137	52	10	16	216

Tabel 23 Chi kwadraat en Cramer's V waarde los of vast op moment van bijten en de ernst van de veroorzaakte verwonding

Parameter	Waarde
χ^2	11,234
DF	8
P	0.189
Cramer's V	0,161

Tabel 24 Kruistabel met factoren rasgroep en de ernst van de veroorzaakte verwonding

Rasgroep	Ernst van verwonding bij het slachtoffer					
	Onbekend	Geen	Licht	Matig	Extreem	Totaal
Herders honden en veedrijvers	1	3	45	14	4	67
Pinschers, schnauzers, molossers en sennenhonden	0	0	15	9	2	26
Terriërs	0	3	19	7	0	29
Dashonden	0	0	4	1	0	5
Spitsen en oertypen	0	0	3	1	2	6
Lopende- en zwetende honden	0	0	0	1	1	2
Staande honden	0	1	3	0	0	4
Retrievers, spaniëls en waterhonden	0	2	14	3	1	20
Gezelschapshonden	0	5	5	3	0	13
Windhonden	0	0	1	0	0	1
Kruising/onbekend	0	2	28	13	0	43
Totaal	1	16	137	52	10	216

Tabel 25 Chi kwadraat en Cramer's V waarde rasgroep en de ernst van de veroorzaakte verwonding

Parameter	Waarde
χ^2	58,748
DF	40
P	0.028
Cramer's V	0,261

Tabel 26 Kruistabel met factoren geslacht en de ernst van de veroorzaakte verwonding

Geslacht hond	Ernst van verwonding bij het slachtoffer					
	Onbekend	Geen	Licht	Matig	Extreem	Totaal
Reu	1	66	29	7	5	108
Teef	0	26	16	2	3	47
Onbekend	0	45	7	1	8	61
Totaal	1	137	52	10	16	216

Tabel 27 Chi kwadraat en Cramer's V waarde geslacht en de ernst van de veroorzaakte verwonding

Parameter	Waarde
χ^2	14,782
DF	8
P	0.064
Cramer's V	0,185

Bijlage XIII; Checklist schriftelijk rapporteren

Naam: Marinka de Wit

Klas:4DGB

Datum: 15-01-2018

Titel verslag:

Bijtincidenten van hond op mens in Noord-Brabant

Nadat je je verslag/rapport hebt gecontroleerd met behulp van deze checklist, voeg je deze toe als bijlage. Zonder de checklist vindt er geen beoordeling plaats.

De beoordelingscriteria die met een * zijn aangegeven, zijn de zogenaamde '*killing points*'. Indien de assessor meer dan vijf '*killing points*' heeft aangekruist, dien je het rapport/verslag op alle onvoldoende onderdelen te verbeteren. Voor de herbeoordeling moet je ook de oude versie inleveren. In het afstudeerwerkstuk zijn geen '*killing points*' toegestaan! AANVINKEN WAT NIET IN ORDE

1. Het taalgebruik:

- ☐ Bevat niet meer dan drie grammaticale, spel- en typfouten per duizend woorden*

Bij meer dan drie fouten per duizend woorden is het rapport/verslag afgekeurd!

- ☐ Heeft een adequate interpunctie*
- ☐ Is afgestemd op de gekozen doelgroep (juiste stijl)*
- ☐ Laat een zakelijke en actieve schrijfstijl zien*
- ☐ Bevat geen persoonlijke voornaamwoorden*

2. Het rapport/verslag:

- ☐ Is ingebonden (hard copy)*
- ☐ Is vrij van plagiaat* (zie examenreglement)

3. De omslag:

- ☐ Bevat de titel
- ☐ Vermeldt de auteur(s)

4. De titelpagina/het titelblad:

- ☐ Heeft een specifieke titel*
- ☐ Vermeldt de auteur(s)*
- ☐ Vermeldt de plaats en de datum*
- ☐ Vermeldt de opdrachtgever(s)*

5. Het voorwoord:

- ☐ Bevat de persoonlijke aanleiding tot het schrijven van het rapport/verslag
- ☐ Bevat persoonlijke dankjes (persoonlijke voornaamwoorden toegestaan)

6. De inhoudsopgave:

- ☐ Vermeldt alle genummerde onderdelen van het rapport/verslag*
- ☐ Vermeldt de samenvatting en de bijlage(n)
- ☐ Is overzichtelijk
- ☐ Heeft een correcte paginaverwijzing

7. De samenvatting:

- ☐ Is een verkorte versie van het gehele rapport/verslag
- ☐ Bevat conclusies
- ☐ Bevat geen persoonlijke mening
- ☐ Is gestructureerd
- ☐ Is zakelijk geschreven
- ☐ Staat direct na de inhoudsopgave

8. De inleiding (toelichting op intranet):

- ☐ Is hoofdstuk 1*
- ☐ Beschrijft het grotere kader en aanleiding
- ☐ Beschrijft inhoudelijke achtergrondinformatie*
- ☐ Formuleert het doel*
- ☐ Bevat een leeswijzer voor het rapport/verslag*

9. Materiaal en methode:

- ☐ Beschrijft de gevolgde onderzoeksmethode
- ☐ Past bij de onderzoeksvraag/ vragen*
- ☐ Beschrijft de variabelen/ eenheden
- ☐ Beschrijft de methode van data-analyse

10. De (opmaak van de) kern:

- ☐ Bestaat uit genummerde hoofdstukken, (sub)paragrafen (maximaal drie niveaus)*
- ☐ Deze zijn verschillend in opmaak*
- ☐ De hoofdstukken en (sub)paragrafen hebben een passende titel
- ☐ Een hoofdstuk beslaat ten minste één pagina
- ☐ Een nieuw hoofdstuk begint op een nieuwe pagina
- ☐ De zinnen lopen door (geen 'enter' binnen een alinea gebruiken)
- ☐ De figuren zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (onder de figuur)*
- ☐ De tabellen zijn (door) genummerd en hebben een passende titel (boven de tabel)*
- ☐ In de tekst zijn er verwijzingen naar figuren en/of tabellen*
- ☐ De tekst bevat verwijzing naar de desbetreffende bijlage(n)
- ☐ De tekst is ook zonder verwijzingen te begrijpen
- ☐ De pagina's zijn genummerd*

11. De discussie:

- ☐ Bevat een vergelijking met relevante literatuur
- ☐ Geeft de valide argumentatie weer
- ☐ Evalueert de gebruikte onderzoeksmethode
- ☐ Bevat een kritische reflectie op de eigen bevindingen

12. De conclusies en aanbevelingen:

- ☐ De conclusies zijn gebaseerd op relevante feiten
- ☐ De aanbevelingen zijn gebaseerd op relevante feiten
- ☐ Bevatten geen nieuwe informatie*

13. De bronvermelding:

- ☐ In de tekst is conform de geldende APA-normen* (zie toelichting op intranet)

14. De literatuurlijst:

- ☐ Is opgesteld conform de geldende APA-normen* (zie toelichting op intranet)

15. De bijlagen:

- ☐ Zijn genummerd
- ☐ Zijn voorzien van een passende titel
- ☐ Bevatten geen eigen analyse